Eiffel

Nicolas d’Estienne d’Orves

Eiffel

Traducere din limba franceză de

Ruxandra Chiriţă

EDITURA TREI

— 2022 —

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Autor: Nicolas d’Estienne d’Orves

Titlul original: Eiffel

Copyright © Éditions Michel Lafon, 2021

Adapted from the movie „EIFFEL” by Martin Bourboulon, on an original scenario by Caroline Bongrand, adaptation and dialogues by Caroline Bongrand, Thomas Bidegain, Martin Bourboulon, Natalie Carter and Martin Brossollet.

Copyright © Editura Trei, 2022

pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti

Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro www.edituratrei.ro

ISBN (print): 978-606-40-1230-2

ISBN (EPUB): 978-606-40-1551-8

Editori: Silviu Dragomir

Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial: Magdalena Mărculescu

Redactare: Irina Tudor Dumitrescu

Coperta colecției: Faber Studio

Director producție: Cristian Claudiu Coban

Dtp: Gabriela Anghel

Corectură: Duşa Udrea-Boborel

Cristina Spătărelu

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise.

Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Editura Trei SRL.

Prolog

Bordeaux, 1859

Apa era înghețată. Crezu că cineva, ceva îl străpunge. Mii de cuțite îi pătrundeau prin piele, mai să-l sufoce. Frigul arde când e extrem de puternic. Fața îi părea sfârtecată de flăcări care-i devorau obrajii, fruntea, buzele. Era atât de uimit, încât deschise gura, care i se umplu pe dată de apa aceea nămoloasă din care luă o înghițitură înainte de a-şi opri respirația.

Totul se petrecuse atât de repede! Muncitorul acesta solid, ale cărui încălțări erau mai mari ca pontonul improvizat. Scândurile acelea uzate deja, alunecoase, legate prost unele de altele. Şi clipa aceea de neatenție în care bărbatul voise s-o fluiere pe o tânără care trecea pe malul celălalt al Garonei.

Accidentul s-a întâmplat într-o secundă.

Piciorul scapă, spatele se duce îndărăt, iar țipătul, neconvins, aproape vesel, le sfredeleşte timpanele.

Spaimă generală.

— Doamne! E Chauvier!

Toată lumea încremenise. Şi totuşi, dacă ar fi fost luați la întrebări unul câte unul, cu toții ar fi mărturisit că se temuseră de acel moment. Încă de când începuse şantierul. Pauwels îi asigurase că schelăria era sigură, că nu era niciun risc, iar construcția pasarelei era un joc de copii. Cu toții îl crezuseră. Cel puțin aşa îi lăsase să creadă. Şi pe urmă, Pauwels plătea bine. Era unul dintre cei mai buni angajatori din Bordeaux. În plus, erau mândri că lucrau la proiectul acesta.

Ziarele scriau că pasarela aceea metalică era revoluționară. Lumea îi interpela pe muncitori în cafenele, pe stradă, ca să afle mai multe.

— Ei, ne povestiți?

— Când se inaugurează podul ăla?

Asta îi măgulea; se simțeau complicii unei victorii. Ca să nu mai vorbim de acel tânăr inginer, în vârstă de douăzeci şi şase de ani, care-i entuziasma, depunea toate eforturile, sosea primul pe şantier şi-l închidea după ce pleca toată lumea.

Acest Gustave Eiffel era un ghem de energie şi idei. Fireşte, numele lui avea o rezonanță teutonă, deşi el zicea că e de origine burgundă. Dar la urma urmei, nu-i păsa nimănui. Pe un şantier, nu există origini, ci doar oameni care muncesc.

Şi Chauvier muncea. Era chiar printre cei mai harnici, cei mai dedicați. De altfel, Eiffel îl reperase şi căpătase repede încredere în judecata lui, în intuiția lui brută.

Nu fusese, oare, Chauvier cel care-l prevenise pe inginer în legătură cu instabilitatea acestei schele?

— Ar trebui vorbit cu domnu' Pauwels. El e patronul. Ştiți, ar fi suficient doar ceva mai mult lemn.

— Mă voi ocupa de asta, promisese Eiffel.

Din păcate, rezultatul fusese un refuz categoric.

— Exclus! strigase Pauwels, fără să asculte măcar avertismentele inginerului său.

— Dar, domnule, dacă se va întâmpla un accident, veți fi considerat responsabil!

— Ei, bine! Fiecare e responsabil pentru propria siguranță, bunul meu prieten. Şi pe urmă, dumneavoastră vă revine sarcina să vegheați la funcționarea şantierului.

Deja mă costă totul destul de scump. Şi vă amintesc că dumneavoastră aveți cel mai mare salariu.

Gustave Eiffel se întorsese pe şantier cu mâna goală, dar nimeni nu-i făcuse reproşuri.

— Măcar ați încercat, dom'le Eiffel, spusese Chauvier.

Gustave îl bătuse pe umăr.

— Va trebui pur şi simplu să fim mai atenți, bine, Gilles?

— Eu sunt uşor ca un țipar! râsese muncitorul.

Şi totuşi, chiar Chauvier se prăbuşise cu capul înainte, cu acel țipăt ciudat.

În mintea lui Gustave se derulă totul prea repede ca să poată gândi. Altfel, ar mai fi sărit oare?

Fără să-şi scoată încălțările, inginerul sări.

Frigul îl cuprinse într-o clipă, dar voința îi era mai puternică. În ciuda apei noroioase, brune, zări silueta lui Chauvier care se scufunda. Îi văzu chiar şi un ochi uluit care-l fixa. Spre norocul lor, apa nu era adâncă în anotimpul acela. În câteva clipe, Eiffel îl cuprinse pe bărbatul de două ori mai corpolent ca el şi împinse cu toată forța din picioare pe fundul Garonei. Alt noroc: se sprijini de o scândură ce căzuse din schelă încă din primele zile ale şantierului.

Urcarea la suprafață îi păru o eternitate. Se spune că în acele clipe – care preced momentul fatal – revine totul în memorie. Dar Eiffel respinse orice amintire.

Nu venise ora bilanțului. Va urca la suprafață înainte de-a se îneca.

Aerul care le pătrunse în plămâni fu şi mai dureros. Ca o lavă sufocantă, pe care simțiră nevoia să o vomite când ajunseră la mal.

Se adunase mulțimea de muncitori şi cu toții voiau să-i ajute să iasă din fluviu.

Chauvier se lăsă să cadă din nou pe spate şi zâmbi către cer.

Eiffel luă şi el aceeaşi poziție, dar îşi întoarse fața spre muncitor.

— Uşor ca un țipar?

Chauvier izbucni într-un râs dureros şi începu să tremure.

— Oricine se poate înşela, dom'le Eiffel. Dar un lucru e sigur, sunteți un erou, unul adevărat.

Gustave ridică din umeri şi închise ochii. Aerul nu-i păruse nicicând atât de plăcut.

1

Paris, 1886

— Domnule Eiffel, Statele Unite ale Americii vă consideră un erou!

Ce accent ciudat... rotund, alungit, cu poticniri bruşte. Eiffel se întrebase mereu cum se formează accentele. Aveau legătură cu clima, cu relieful? Erau, oare, unele vocale mai sensibile la lumina soarelui, iar consoanele, la ploaie? O fi accentul american o sinteză a inflexiunilor englezeşti, irlandeze şi olandeze?

Poate, dar în cazul acesta, există, oare, o limbă care le-a precedat pe toate? O structură primitivă?

„Un schelet...” se gândeşte Eiffel, privind fix buzele cărnoase care-şi revarsă complimentele.

De fapt, a trecut o jumătate de secol de când îşi dedică viaţa scheletelor. A renunţat aproape la tot – la familie, la iubiri, la vacanţe – pentru pasiunea lui faţă de oase. Fireşte, sunt femururi din metal, tibii din oţel. Dar femeia aceasta verde, înveşmântată oarecum ridicol, care se înalţă în faţa adunării, nu e şi ea fiica lui Eiffel? Lui îi datorează cea mai tainică, cea mai intimă structură a sa.

— Ce ai, Gustave? şopteşte Jean. Parcă ai văzut-o pe Fecioară!

— Fecioară... n-o să mai fie multă vreme...

Eiffel coboară din nou pe pământ şi îşi aminteşte unde se află, în faţa cui şi de ce.

Ambasadorul Milligan MeLane n-a observat nimic şi îşi continuă discursul cu acel accent îngrozitor, în faţa unei adunări care se clatină de plictiseală sub gulerele false şi sub mustăţi.

— Pretindeți cu modestie că nu vă asumați decât structura internă a acestei statui a Libertății. Dar tocmai această osatură îi asigură şi îi va asigura forța.

Câțiva bătrâni se întorc spre Eiffel cu priviri admirative. Aproape că-i vine să scoată limba la ei, dar a promis să se abțină. Compagnon[1] l-a implorat chiar.

— Gustave, asta face parte din misiunea ta.

— Ştii bine că disprețuiesc onorurile.

— Eu nu, noi nu, nici Întreprinderile Eiffel. Aşa că, dacă n-o faci pentru tine...

— Fă-o pentru mine, adăugase Claire, fiica lui, intrând în birou, în timp ce el îşi lega stângaci papionul. Şi dă-mi voie să te ajut, ai să-ți şifonezi gulerul, tată...

Gustave Eiffel e om de teren, nu de salon. A detestat dintotdeauna oamenii slugarnici, jocul de glezne, ipocrizia din cabinetele ministeriale şi alcovurile ambasadelor.

Totuşi, Compagnon are dreptate: trebuie să intre în joc. Mai ales dacă asta îi face plăcere dragii lui fiice.

---

[1] Jean Compagnon, şef serviciu la Întreprinderile Eiffel, colaborator apropiat al lui Gustave Eiffel (N.t.).

— Statuia aceasta va rezista împotriva tuturor vânturilor, tuturor furtunilor şi va fi tot aici şi peste o sută de ani.

— Cred şi eu, idiotule! murmură Eiffel, destul de tare încât Compagnon să-l înghiontească în coaste.

Dar inginerul face un pas înainte şi adaugă, zâmbindu-i ambasadorului:

— Mai mult. Mult mai mult decât o sută de ani...

Adunarea chicoteşte tuşind uşor şi toată lumea îşi spune că acest Eiffel are o minte ageră. Gustave îi priveşte cu o falsă bunăvoinţă. Le trebuie foarte puţină...

Profitând de faptul că a ieşit din rând, ambasadorul se apropie de eroul zilei şi ridică medalia în aer.

Eiffel se miră că e atât de mică. De-a lungul anilor, a primit o grămadă. Decoraţii franceze, regionale, coloniale: toate se găsesc de-a valma într-un sertar în care copiilor le place să scormonească la carnavalul de Mi-Carême[2]. Asta nu va fi mai presus de celelalte.

„Toate astea pentru atâta lucru...", îşi spune Eiffel, întorcându-se spre statuia „lui". De fapt, este într-adevăr a

[2] Carnaval tradiţional în Franţa; are loc la jumătatea Postului Mare, ce precede sărbătoarea Paştelui (N.t.).

lui? Forma, farmecul, privirea, expresia: toate vin de la Bartholdi, sculptorul. Călătorii care vor intra de acum înainte în portul din New York vor trece prin fața ei. E prima americancă pe care o vor întâlni.

Dar cui îi vor atribui paternitatea? Artistului sau inginerului? Care dintre cei doi e adevăratul creator? Nu se găseşte, oare, artă şi în ceea ce este ascuns, ceea ce nu se arată? Toate podurile, pasarelele, viaductele construite de Gustave de treizeci de ani sunt, oare, opere de artă sau simple obiecte? Nu e cumva vremea să construiască o structură, un schelet care să existe doar prin şi pentru el însuşi?

Un fel de revanşă, de triumf al oaselor?

O durere uşoară îl face să-şi abandoneze gândurile. A făcut-o special ambasadorul? A văzut privirea rătăcitoare a premiatului căruia i-a înfipt acul medaliei la câțiva milimetri de sânul drept?

Americanul se preface că n-a observat nimic, iar Eiffel îşi ascunde grimasa.

— În numele poporului american şi al valorilor sale, vă numesc cetățean de onoare al Statelor Unite ale Americii. God Bless America!

— God Bless America! repetă asistența în cor.

Un francez l-ar fi îmbrățișat simbolic. Ambasadorul îl strânge în brațe pe Eiffel, apoi îl sărută pe amândoi obrajii. Gustave se crispează. Vechiul lui sânge german clocoteşte mereu când are de-a face cu gesturi prea familiare. Americanii ăştia sunt într-adevăr foarte entuziaşti. Şi ce halenă, Doamne fereşte!

„Ați mâncat cumva broaşte-râioase, domnule ambasador?”

Fireşte, nu spune nimic, dar tare i-ar fi plăcut...

*

— Yankeul puțea a usturoi! A fost îngrozitor!

— Se vedea pe figura ta. Sper că n-a remarcat nimeni nimic...

Eiffel studiază asistența, care soarbe cu zgomot din şampanie.

— Ăştia? Sunt orbi şi surzi...

Un academician bătrân se repede spre Eiffel şi-i strânge mâna călduros, mormăind un compliment de neînțeles, din cauza lipsei dinților.

— Dar nu sunt muți... adaugă Compagnon, în timp ce bătrânul se îndepărtează clătinându-se în haina lui verde.

— Bun, ajunge, hotărăşte Eiffel şi o porneşte spre vestiar.

— Gustave, aşteaptă!

— Ce să aştept? Toți oamenii ăştia stau la palavre. Ştii bine că nu suport palavrele...

Compagnon pare să stea la pândă. De parcă s-ar teme că atitudinea lui Eiffel le va juca feste. De ani de zile îi îmblânzeşte atitudinea, face curat în urma lui. O sarcină de-a dreptul ingrată: Gustave îi e asociat, nu şef. Însă Eiffel nu-şi dă seama. Prietenia lor – căci sunt cu adevărat prieteni – se sprijină pe această combinație ciudată de dependență şi complicitate. Sunt ca orbul cu paraliticul.

Azi, de pildă, Gustave ar trebui să se poarte mai puțin dezinvolt. Compagnon îl prevenise în timp ce urcau treptele ambasadei Statelor Unite din strada Faubourg-Saint-Honoré. Avea să vină lume aleasă. Adică, viitoare contracte.

— N-avem nevoie de contracte...

— Avem întotdeauna nevoie! Se vede bine că nu tu stai cu nasul în socoteli, Gustave.

— Tocmai de asta m-am asociat cu tine. Pentru mine, cifrele reprezintă măsurători, nu bancnote...

Se dovedeşte că are dreptate Compagnon. În seara asta, toată lumea s-a adunat sub drapelul american. Nu e momentul jocului de-a vedeta.

— Toată lumea vorbeşte numai despre Expoziția universală, ştii? Va fi peste trei ani. Ca mâine...

Gustave se face că nu aude şi dă pe gât o cupă de şampanie înainte de-a se strâmba.

— Ai observat? E călduță. Americanii ăştia...

Compagnon îl apucă pe Eiffel de braț şi-l împinge într-un colț al încăperii, sub un tablou vechi ce reprezintă oraşul Cape Vincent de pe lacul Ontario. O scenă încremenită, ce oglindeşte fantomele care bântuie saloanele.

Compagnon arată spre un bărbat masiv care stă cu spatele şi pare să sară pe loc, nerăbdător.

— Ăla mare de acolo. Lucrează la Quai d'Orsay. Spune că Freycinet vrea un monument care să reprezinte Franța în 1889.

— Un monument?

Văzând că a captat în sfârşit atenţia inginerului, Compagnon insistă.

— Da, vor să-l construiască la Puteaux, la porţile Parisului. De altfel, ca să ajungă acolo, ar dori să construiască o cale ferată metropolitană, ca la Londra.

Un tren care să treacă pe sub Sena.

Ideea asta îl trezeşte imediat pe Eiffel.

— Asta e bine, e foarte bine!

Compagnon simte că va câştiga, în sfârşit, partida.

— Vezi că n-am venit aici degeaba! Ar trebui să iei legătura cu ministerul ca să le propui nişte proiecte, nişte planuri.

— Pentru metrou? Ai dreptate. Interesează-te.

— Nu pentru metrou, Gustave! Pentru monument...

Când Gustave se încăpăţânează, nimic nu-l poate întoarce din drum.

— Metroul nu e o idee nouă. Şi sunt oameni care se ocupă deja de asta, adaugă Compagnon.

— Şi unde sunt oamenii ăştia? întreabă Eiffel, îmbrăcându-şi paltonul.

Compagnon e nevoit să admită că nu ştie.

Inginerul zâmbeşte, se înclină de la distanță şi face un mic semn spre câțiva invitați care-i remarcă plecarea. Văzând că unii dintre ei vor să se apropie, merge cu spatele până ajunge în curtea ambasadei. Compagnon ține pasul cu el. Mintea lui Gustave s-a pus deja în mişcare. Metroul! Trebuie să-l facă mai bine decât englezii! Îşi imaginează tuneluri, structuri metalice, scheletul unei râme gigantice!

— Aşadar, interesează-te. Un monument nu serveşte la nimic. Pe când metroul...

Uite un proiect frumos. Un proiect adevărat!

2

Bordeaux, 1859

Pauwels nu ştia ce-i stârneşte mai tare furia: accidentul lui Chauvier, imprudența lui Gustave Eiffel sau propria sa avariție, din pricina căreia trecuse pe lângă o adevărată dramă.

Pe măsură ce se apropia de cei doi bărbați lungiți pe mal, muncitorii se dădeau deoparte. Simțeau un amestec de respect şi dezgust. Pauwels era până la urmă patronul...

— Doamne, cine vă credeți? Nu trebuia să săriți!

Eiffel încercă să se ridice şi, mai mult din reflex decât din simpatie, Pauwels îi întinse mâna ca să-l ajute să se salte în picioare.

— V-am spus, domnule Pauwels. Dacă am avea mai mult lemn, am face schele mai late şi n-ar cădea nimeni în apă...

Muncitorii erau de acord, fără însă a îndrăzni să vorbească. Nu ştiau în ce măsură îl puteau sprijini pe inginer.

— V-am răspuns deja de douăzeci de ori: trebuie să mă încadrez într-un buget!

Publicul înțepeni, aşteptând riposta.

Eiffel spuse pe un ton aşezat, arătând spre muncitori:

— Iar eu am nevoie de toți oamenii mei...

Pauwels înțelese că păşea pe un teren fragil. Nu dorea să se confrunte cu o rebeliune. În acest caz, bugetul său ar fi într-adevăr afectat. Şi avea de dat socoteală la rândul lui.

Apropiindu-se de Eiffel, îl luă de braț cu un gest de salon şi adoptă un ton conspirativ.

— Omul dumneavoastră n-a murit, zise el, arătând spre Chauvier.

Muncitorul zâmbea mai departe spre cer, de parcă bunul Dumnezeu tocmai îi acordase grațierea.

Eiffel fu obligat să încuviințeze.

— Atunci, încetați să mă deranjați cu povestea asta despre lemne.

— În cazul ăsta, am să mă ocup eu, tună Gustave.

— Serios? Şi ce mai aveți de gând?

Fără să-i arunce o privire lui Pauwels, Eiffel se înfăşură într-o pătură şi făcu stânga-mprejur.

— Unde vă duceți?! Uscați-vă, pentru Dumnezeu! Nu e momentul să vă îmbolnăviți!

Dacă ar fi văzut figura inginerului său, Pauwels ar fi descoperit un zâmbet lacom şi distrugător. Lui Eiffel îi plăceau provocările şi pregătea una nouă. La urma urmei, îşi începuse ziua salvând o viață de la înec. Pe lângă asta, era o joacă de copil să-l sfideze pe cel mai mare bogătaş din Bordeaux.

— Eiffel, veniți înapoi! strigă Pauwels, pierzându-şi întreaga autoritate. Vă implor, nu faceți vreo prostie!

3

Paris, 1886

Eiffel îndrăgeşte zgomotul. Nu murmurul monden al saloanelor, şoaptele de alcov, ci zgomotul bun şi cinstit al unei omeniri care ciocneşte pahare, care se umflă în pene. Îi aminteşte de atmosfera de pe şantiere, din ateliere. Oameni care se iau la trântă cu meseria lor, cufundați în munca de zi cu zi, ocupați cu smulgerea din neant a unei mase, a unei forme. Ocupați cu transformarea în realitate a ceea ce şi-a imaginat Gustave. Imaginația, aici e totul: forța de a vedea

mai departe, altfel. Iar asta nu se poate face decât într-o harababură perpetuă ce urmează imediat după marea linişte a inspiraţiei care i-a stârnit întotdeauna inginerului fascinaţie şi teroare. Când e singur cu ideile sale, când pândeşte scânteia ce va produce primul desen, Gustave se teme. Se crede un băieţel aflat la marginea unei păduri când se lasă noaptea şi nu ştie de unde va apărea lupul.

Acesta însă nu vine niciodată. Dimpotrivă, când teama e nespusă, de necuprins, creativitatea se pune în mişcare; trebuie să ajungă în prăpastia îngrijorării, a îndoielii, pentru a urca spre ideea cea bună. Astfel au ajuns Întreprinderile Eiffel ceea ce sunt: genii ale fierului, poeţi ai metalului. Fier, metal ce n-ar exista fără marele vacarm al topitoriilor, al ciocanelor, al bancurilor de lucru, al muşchilor asudaţi, al frunţilor preocupate, al atenţiei de fiecare clipă. Din nou, zgomotul.

Dragul lui zgomot. Casa lui.

Iată de ce se simte Gustave atât de bine în aceste braserii unde lumea nu se aude.

Aceşti stupi în care se ţipă, se cheamă, se înhaţă au ceva liniştitor. De când cu debandada din şaptezeci[3], s-au înmulţit. Câţi alsacieni şi-au găsit refugiul la Paris, fugind de hidra cu cască ascuţită? Preferă să le servească beri dragonilor Republicii decât soldaţilor lui Bismarck. Varza acră va fi franţuzească sau nu va fi deloc.

[3] Aluzie la războiul franco-prusac (1870-1871) (N.t).

— Încă un țap, domnule Eiffel?

— Perfect! Şi mai pune o duzină.

— Stridii Marennes Oléron?

— Evident!

— S-a făcut!

— Tată, n-ai terminat nici prima duzină...

— Doar mă ştii, îmi iau întotdeauna un avans...

— Şi nu mânca aşa repede, ai să te sufoci!

— Da, mamă...

Claire se strâmbă. Nu-i place ca tatăl ei să-i vorbească astfel. Fireşte, ea cocoloşeşte întreaga familie, dar ăsta-i este rolul de soră mai mare. De la moartea mamei ei, cu nouă ani în urmă, ea e adevărata stăpână a casei. Dar să-i spună „mamă” e prea mult. Nu e nostim nici pentru el, nici pentru ea. De altfel, el îşi dă seama şi-şi pune mâna plină de iod pe cea a lui Claire.

— Iartă-mă, draga mea... Pot fi foarte penibil.

Văzând zâmbetul tatălui ei, Claire simte cum i se risipeşte supărarea. Tatăl şi fiica lui se adoră! „Sunt ca două degete ale unei mâini”, se spune pe culoarele Întreprinderilor Eiffel din Levallois-Perret, când trece Claire pe acolo ca să verifice dacă taică-său şi-a prins bine eşarfa sau când îi aduce o gustare într-un coş. Gustave îi e tată, dar şi model, idol. Când vorbeşte despre el, tonul ei se înflăcărează.

— Zău dacă nu eşti îndrăgostită! glumesc uneori prietenii ei.

Claire ridică din umeri, fără a fi uimită.

— Într-un fel. E bărbatul vieții mele. Cel puțin, deocamdată.

De altfel, din pricina asta a vrut să-l vadă astă-seară. Chiar ea i-a dat întâlnire la Brasserie des Bords du Rhin, pe bulevardul Saint-Germain, căci ştie că acolo obişnuieşte Gustave să meargă. Ceea ce vrea să-i spună merită atenția şi bunăvoința lui. Prin urmare, trebuie să se simtă în elementul său.

— Tată, aş vrea să-ți spun ceva...

Eiffel o priveşte cu blândețe, dar mintea lui e deja departe. Înfulecă stridiile una după alta, cu sorbitul acela zgomotos care-o îngrozea pe soția lui.

„Gustave, parc-ai fi o caracatiță!” spunea ea, gata să părăsească încăperea. Claire a moştenit această aversiune,

dar azi trebuie s-o țină în frâu. Nu e momentul să-şi ofenseze tatăl.

— Dă-mi voie să ghicesc, spune el, sorbind o nouă stridie. Laşi Dreptul pentru Bele-arte?

— Aş vrea să mă mărit...

Claire e uluită de ceea ce tocmai a spus! Tot corpul i se înfioară, dar numai ea îşi dă seama. Din cauza zgomotului, Gustave n-a auzit nimic.

— Poftim?

Claire schițează un zâmbet forțat şi separă fiecare silabă.

— Aş vrea să mă mă-rit.

Eiffel saltă impasibil din umeri şi-şi cufundă buzele în halba tocmai adusă de chelner.

— Da, sigur, o să ți se întâmple într-o zi, spune el, ştergându-se pe mustață.

Mănâncă, mai ia nişte stridii! Iodul e excelent pentru sănătate. Pentru creştere.

Pentru tot.

— Tată...

Oare Gustave o face special? Uneori, e doar un ştrengar care merită o bătaie la fund. Atunci s-ar potrivi să-i spună „mamă”...

Claire se pregăteşte să pornească lupta tocmai când se apropie o umbră de ei.

Chiar ea, Claire, i-a spus lui Compagnon că va lua masa aici cu tatăl ei. I-a făcut o confidență, rugându-l să nu-i deranjeze. Azi, mai mult ca oricând. Cei apropiați te trădează întotdeauna... Au trecut zece ani de când inginerul şi fostul dulgher lucrează împreună, astfel încât Jean face de acum parte din familie. Cel puțin aşa credea Claire.

Din păcate, Compagnon nu mai e „unchiul” cel cumsecade. Redevenit asociatul îngrijorat, se aşază fără să-i arunce o privire lui Claire şi îşi etalează documentele pe masă, nesocotind petele.

— Ai mâncat? întreabă Eiffel şi, până să primească un răspuns, comandă „douăsprezece stridii pentru domnul!” şi deschide ziarul pe care-l strângea Compagnon la subraț.

— Scrie de medalia americană? Sunt fotografii?

— Credeam că nu-ți pasă de onoruri.

— De onoruri, nu. Dar de publicitate, da! Ai ceva împotrivă?

În vreme ce tatăl ei cercetează fiecare pagină din Figaro, Claire simte cum i se crispează muşchii. Compagnon o observă, în sfârşit, pe tânără şi-şi aminteşte că n-a ales o zi bună. Îi oferă o expresie dezolată, însă Claire nu-şi ia ochii de la tatăl ei.

— Tată, crezi că putem sta cu adevărat de vorbă?

Tatăl n-o mai ascultă. Compagnon tocmai i-a întins o mapă cu acte, iar inginerul semnează pagină după pagină.

— Îmi pare rău, dragă Claire, se scuză Compagnon jenat. Dar ştii bine...

— O, da, ştiu...

Claire cunoaşte această concentrare de neclintit cu care tatăl ei i-a înnebunit: „Să fiți cu mintea la ocupația voastră, la ceea ce faceți. Să nu v-o împrăştiați niciodată, înțelegeți, copii?”

— Da, taatăăă...

Deodată, Eiffel împinge violent unul dintre dosare spre Compagnon.

— Puişorule, reiei negocierea. Eu nu plătesc aşa ceva...

Apoi, după ce a mai semnat încă jumătate de duzină de acte, Eiffel se lasă din nou comod pe scaun, ca un atlet în urma unui efort; cu o figură senină, goleşte jumătate de halbă.

Claire nu mai are curajul să pornească din nou lupta. Taică-său are uneori darul de-a da totul peste cap.

Oarecum stânjenit, ezitând să se retragă – acum, că a stricat petrecerea, n-ar fi, oare, o dovadă de laşitate dacă ar lua-o la sănătoasa? –, Compagnon îl întreabă pe Gustave:

— Te-ai mai gândit la Expoziția universală? La monument?

Eiffel înlătură subiectul cu un gest disprețuitor.

— Să n-o iei iar de la capăt. Ceea ce mă interesează e metroul. Claire, spune-i că metroul e ceva modern, adaugă el, punându-şi mâna pe cea a fiicei lui.

Claire repetă papagaliceşte: „Metroul e modern, Jean”, dar Eiffel nu sesizează ironia din vocea fiicei sale. Dimpotrivă, dă aprobator din cap, mulțumit că este susținut.

Atunci, Claire ia o poziție încordată pe scaunul ei şi-i face cu ochiul lui Compagnon, spunând:

— În acelaşi timp, un monument poate fi ceva palpitant.

Eiffel e uimit, iar Compagnon prinde mingea din zbor:

— Te asigur că trebuie ales contractul pentru monument. Acolo e prestigiul.

Încă un cuvânt care-l enervează pe arhitect... prestigiul! Ca să vezi!

— Explică-mi interesul construirii unui edificiu nefolositor, care va trebui demolat...

— A, e temporar? se miră Claire.

— Douăzeci de ani, mormăie taică-său. Cât o secundă...

Compagnon strânge din dinți, dar nu se dă bătut pentru atâta lucru.

— Îți aduci aminte de proiectul lui Koechlin şi Nouguier?

Eiffel se preface că scormoneşte prin memorie, când înțelege, de fapt, foarte bine despre ce vorbeşte asociatul lui.

Turnul acela îi păruse cât se poate de dizgrațios, de fad, iar el îi refuzase imediat pe angajații săi, cerându-le să găsească alte idei.

— Pilonul acela pe care încearcă să ni-l bage pe gât de câteva luni? Sper că glumeşti...

— Chiar merită, dacă te mai uiți o dată la el.

Eiffel ridică din umeri.

— Un turn. Un turn care nu foloseşte la nimic.

— Poate, dar se vede de departe...

Auzind această remarcă, Eiffel tace şi se gândeşte. Claire profită ca să se ridice de la masă.

— Vă las...

Gustave îi zâmbeşte candid.

— Eşti sigură, draga mea?

— Sigură de ce?

— Nu doreai să stăm de vorbă?

Tatăl ei e imposibil! Şi-ar dori să se întoarcă mama ei din morți ca să-l certe.

— Nu-ți face griji, murmură ea, dezamăgită.

Deşi e furioasă, îi dă o sărutare tatălui, iar parfumul lui îi risipeşte puțin din supărare. Reuşeşte chiar să zâmbească şi strigă, în timp ce se îndepărtează printre mesele pline de beri şi varză acră:

— Vorbim curând, tată!

— Când doreşti, draga mea!

Compagnon o priveşte cum dispare pe uşa mare, rotativă. Îi vede mai ales pe bărbații care-i studiază silueta, îi observă formele, curbura şoldurilor, în ciuda ținutei ei sobre. La o masă alăturată, trei domni o arată chiar cu degetul, cu gesturi sugestive.

— Fiica ta s-a schimbat cu adevărat.

— Crezi?

— A devenit o femeie în toată firea...

Auzind remarca asta, Eiffel îşi scoate nasul dintre stridiile lui, cu un aer sincer surprins.

— Femeie? Chiar aşa?

4

Bordeaux, 1859

Pauwels avea dreptate: nu avea voie să se îmbolnăvească. Şi pe urmă, nu se putea prezenta la familia Bourgès îmbrăcat ca un ţărănoi. Aşa că trecuse în grabă pe acasă să-şi pună nişte haine uscate, să se pieptene cât de cât şi chiar să se bărbierească. Tatăl lui purta barbă, iar Gustave îşi expunea cu mândrie bărbia nudă şi voluntară pe care o admirau tinerele din Bordeaux când el se aşeza la masă pe terasele cafenelelor, la sfârşitul zilei.

Însă azi, Gustave Eiffel nu mergea la cafenea. Pătrundea – fără a fi invitat – întruna dintre cele mai frumoase case din oraş, puţin mai departe de centru. Una dintre acele clădiri superbe construite în timpul Vechiului Regim, care aparţinuseră unor aristocraţi locali şi pe care le cumpăraseră nişte negustori bogaţi – adesea la un preţ scăzut – la sfârşitul Revoluţiei. Cum proprietarii plecaseră în

exil sau li se tăiase capul, era epoca afacerilor profitabile. Eiffel nu ştia de unde provenea averea familiei Bourgès, dar era colosală. Era pe potriva acestei faţade impunătoare, a acestei grădini înfloritoare, a acestui parc vast şi a acestui balet de slujitori care se agitau cu o graţie coordonată, asemenea unei colonii de furnici. Văzându-l străbătând aleea centrală ce ducea spre gard, un majordom veni în întâmpinarea lui. Era un bărbat mărunt cu privire ştearsă, care vorbea cu un accent britanic prefăcut.

— Vă pot fi de folos, domnule?

— Am venit să vorbesc cu domnul Bourgès.

Surprins, servitorul îl măsură din priviri pe străin, de parcă-i socotea valoarea, eleganţa.

— Sunteţi aşteptat?

— Nu, dar e urgent, răspunse Gustave nerăbdător, pe un ton sec. E vorba despre pod...

— Despre pod? se miră majordomul.

— Da. Podul peste Garona. Lucrez cu domnul Pauwels.

Servitorul se lămuri şi-i făcu semn lui Gustave să-l urmeze.

Sosiră şi alţi oameni în acel moment, un cuplu de bordelezi tineri şi bogaţi fără îndoială; cei doi îi făcură un semn discret majordomului – „bună ziua, Georges”, „bună ziua, domnule conte, bună ziua doamnă contesă” – înainte de-a urca scările spre intrarea principală.

Eiffel scrâşni din dinţi când înţelese că Georges îl conducea prin spatele casei.

Fu nevoit să străbată spălătoria, oficiul, bucătăriile, trecu pe lângă menajere grăbite, servitori ce duceau platouri, alţi majordomi care nici nu-i răspundeau măcar când îi saluta politicos.

Când ajunseră în holul cel mare de la intrare – câte ocoluri pentru asta! –, Gustave recunoscu vocea. Acel timbru grav, aspru, ciudat de ţărănesc pentru un mare burghez. O voce de samsar. Deşi stătea cu spatele, Eiffel identifică de îndată silueta cea înaltă şi masivă ce amintea mai degrabă de un zdrahon din Hale, un bătăuş de bâlci, decât de un bogătaş bordelez. Louis Bourgès venise deja de trei ori să viziteze şantierul pasarelei pentru care furniza lemnul. Se povesteau multe despre omul acesta, despre averea şi metodele lui. Oricum, viaţa îi zâmbea, căci locul acela avea o strălucire care intimida.

Louis Bourgès se proptise în mijlocul intrării, la jumătatea drumului dintre uşa cu două canaturi şi scara luxoasă ce urca la etaj. Braţele i se roteau ca o morişcă, iar vocea îi tuna: – Să n-o iei de la capăt cu asta! O tânără nu poartă pantaloni!

— Dar, tată, zău că nu te deranjează...

— Nu se face, ştii foarte bine.

Val de râs cristalin.

— Ei, bine, ai să vii să mă vizitezi la închisoare...

Gustave văzu atunci o siluetă ce se desprinse de cea a colosului şi se avântă pe scară, asemenea unei zâne. Abia dacă atingea pământul. Se opri o clipă şi se întoarse, sprijinită de balustradă, aruncând săgeți din ochii ei de pisică. Apoi îi zâmbi tatălui ei cu o veselie sfidătoare.

— Adrienne, te rog, fii drăguță...

— Sunt drăguță, spuse ea râzând mai departe, înainte de-a se face nevăzută spre etaje.

Bourgès dădu din umeri şi bombăni, privindu-şi ceasul de buzunar. Atunci îl zări pe străin.

— Dumneata ce doreşti?

Dar bărbatul nu-i răspunse, privind încă scara pe care zâna dispăruse prea devreme.

— Georges, ce-i asta?

Majordomul trebui să-l înghiontească uşor cu cotul pe Gustave ca să revină cu picioarele pe pământ. Faţa masivă a lui Bourgès se lipise aproape de figura lui şi îi simţi răsuflarea greoaie de burghez prea îndestulat.

— Am venit pentru schele...

Bourgès rămase impasibil, uşor năuc.

— Schele?

— Da, cele de la podul peste Garona.

Privirea lui începea să se anime.

— Podul... Dar cine eşti dumneata?

— Gustave Eiffel.

În acel moment, Louis Bourgès îşi îndreptă spatele şi-şi pierdu alura greoaie. Cu un zâmbet larg, îi luă mâna lui Gustave şi i-o strânse călduros.

— Eroul zilei? De azi-dimineaţă se vorbeşte numai de dumneavoastră.

Gustave nu venise ca să primească laude.

— Tocmai, domnule Bourgès. Nu avem destul lemn. De asta am venit. Ne trebuie mai mult, mult mai mult...

Amănuntele acestea nu păreau importante pentru Bourgès, care făcu un gest dezinvolt.

— Mare scofală. Am să vorbesc cu Pauwels, adăugă el, prefăcându-se a-şi relua ocupațiile.

— Nu. Îmi trebuie imediat...

Silueta încremeni din nou, regăsindu-şi inerția, de parcă exista un gol între mintea sprintenă, vioaie şi trupul atât de greoi. Dar zâmbetul reveni, iar el îl măsură din priviri pe Gustave, aşa cum făcuse şi majordomul la sosirea lui aici.

Inginerul avea impresia că dă examen după examen.

— Aha! spuse Bourgès. Păi rămâneți la dejun, poftim! În felul ăsta, o să vorbim pe îndelete. Acceptați? Georges, aranjează să se mai pună un tacâm.

Aceşti mari burghezi sunt imposibili! Ei întreabă şi tot ei răspund, nefiind obişnuiți să fie contrazişi. Fără îndoială, de aceea sunt nişte negociatori atât de iscusiți: au dreptate înaintea ta.

Gustave dădu să repete că venise pentru lemn, când se deschise larg uşa spre sufragerie. Toată lumea se aşezase deja la masă şi răsună un „ah, tată, în sfârşit!”

Asemenea unui cântec.

— Veniți? întrebă Bourgès, nerăbdător.

Eiffel îl urmă oarecum stingher.

— Prieteni, avem un oaspete-surpriză!

Printre comeseni, Eiffel recunoscu pe dată ochii de pisică.

5

Paris, 1886

Turnul e acolo, pe biroul cel mare de acaju, rătăcit printre teancuri cu dosare de aprobat, borcane cu creioane, ceşti în care zac resturi de cafea. Cei doi bărbați sunt în alertă, bat în retragere, intimidați. Patronul lor examinează macheta, învârtindu-se în jurul biroului. Ochii lui îi descifrează

detaliile, creierul o proiectează la dimensiunile reale. Însă gestul lui e cel al fiarei care-şi încercuieşte prada. Dintr-o lovitură cu laba, o poate pune la pământ.

Apoi Eiffel se opreşte şi îşi ridică privirea spre cei doi ingineri. Vocea lui e fermă:

— E urât...

Nouguier tresare, iar Koechlin începe să justifice cele patru picioare, care ar permite...

— Patru, şase sau douăşpe, nu-mi pasă. Dacă e urât, e urât!

Cei doi nu mai mişcă, surprinşi şi umiliți. Chiar ieri i-a chemat de urgență Compagnon şi le-a cerut să scoată iar la iveală proiectul turnului pe care Eiffel îl refuzase totuşi anul trecut. Au fost nevoiți să construiască macheta în câteva ore.

„Asta poate fi şansa vieții voastre, prieteni. Dacă-i place lui Gustave, o să vă îmbogățiți!”

Au petrecut noaptea migălind această structură drăgălaşă de metal, aşezată în ultimă instanță pe biroul patronului, în momentul în care păşea pragul Întreprinderilor Eiffel.

Şi iată cum strădania lor e distrusă de acest simplu epitet: urât.

Biroul lui Eiffel e înconjurat de geamuri, ca un acvariu. În încăperile învecinate, se stă la pândă. Colegii lui Koechlin şi ai lui Nouguier sunt cu ochii ațintiți la ceea ce se petrece, deşi sunt aplecați asupra planurilor, a compasurilor, a calculelor. Koechlin insistă, învingându-şi timiditatea: – Am făcut calculele: trebuie să putem urca până la două sute de metri...

— Obeliscul din Washington măsoară doar o sută şaizeci şi nouă de metri, pledează Nouguier.

Eiffel e tot mai nervos. I se pare că se află în fața a doi copii care încearcă să justifice o boacănă. Acasă, Albert şi Églantine par mai adulți!

— Atunci, despre ce e vorba? Despre cine urcă cel mai sus?

— Da! Şi ar fi bine să fim noi aceia!

Eiffel îl priveşte pe Koechlin cu un amestec de iritare şi amuzament. Îi place să fie sfidat. Nimic nu-l plictiseşte mai tare ca platitudinea. Dar Koechlin îşi simte deja gleznele cum tremură şi începe să se bâlbâie:

— Când spun noi... mă refer la Franța...

— Franța, chicotește Eiffel, numai Franța!

Tot mai înfierbântat, Koechlin se apropie de machetă și arată spre partea mediană a pilonului.

— Primul etaj nu va fi ușor de realizat, sunt de acord. Dar pe urmă, va fi o joacă de copil.

Eiffel simte cum îi revine interesul. Și dacă e ceva de făcut cu pânza asta de păianjen?

Creierul lui proiectează, imaginează, calculează din nou. Însă când plantează obiectul acesta pe malul Senei, la Puteaux, tabloul nu-l convinge. Se întoarce totuși spre Compagnon care stă cu spatele la geam și n-a scos o vorbă. El i-a chemat pe cei doi ingineri și i-a trimis în prima linie. Dar rămâne impasibil, cunoaște acest mecanism intelectual: Gustave se află într-un duel permanent cu el însuși, cu îndoielile și contradicțiile sale. Realizările de la Garabit, Gérone, Maria Pia, Cubzac, Souleuvre, Verdun nu sunt decât niște brațe de fier între Gustave și propria lui îndrăzneală. Iar dacă acest turn va trebui să existe într-o zi, va urma același drum.

Cu toate astea, când Eiffel apucă macheta și le-o întinde celor doi ingineri, Compagnon simte cum i se risipește optimismul.

— E prea rigidă lucrarea asta. Lipsită de mister, de farmec. Vreau tehnică, dar și poezie, fir-ar să fie! Vrem să facem

impresie, dar şi poezie. Haideți, luați-vă pilonul de aici şi întoarceți-vă la treabă!

Koechlin şi Nouguier pălesc. Cei doi, observați cu compasiune din birourile vecine, părăsesc încăperea ca doi osândiți, ducând cu ei opera moartă din faşă.

— Eşti aspru, Gustave, spune Compagnon, care şi-a tras un scaun şi se prăbuşeşte pe el.

Eiffel rămâne cufundat în gânduri, mâzgălind forme şi linii pe o foaie mare de hârtie aşezată în fața lui.

— Nu eu sunt aspru, ci epoca. Concurența e dură. Nu e momentul să rămânem în urmă. Nu facem o meserie de visători!

Auzind toate astea, Compagnon ştie că Gustave nu crede o iotă. Fără visările şi viziunile sale, atâtea realizări ar fi fost imposibile. N-a fost, oare, numit „poetul fierului”? Dar Gustave respinge aceste familiarități.

— Un proiect bun este să faci ceea ce ştii: ceva folositor, democratic...

— Şi care va rămâne după noi, adaugă Compagnon, care cunoaşte deviza prietenului său. Ştiu, Gustave.

Ştiind că divaghează, Eiffel consimte să zâmbească. Şi totuşi, e unicul mod de a impune o idee: s-o nituieşti în minte, aşa cum legi două bucăți de metal.

— Te-ai interesat? reia inginerul discuția.

— În legătură cu ce?

Lui Eiffel nu-i place ca interlocutorii lui să-i piardă şirul gândurilor, nici măcar atunci când nu le rosteşte.

— Metroul, Jean. Vorbesc despre metrou...

— E complicat. Municipalitatea Parisului şi guvernul nu cad de acord. Fiecare se ține tare pe poziție, iar proiectul e înghețat...

Acesta nu e un obstacol pentru Gustave. A fost nevoit să înfrunte viituri, uragane, stânci: nu poate fi împiedicat în drumul lui de nişte dispute administrative!

— De ce autoritate depinde? Cine conduce proiectul Expoziției universale?

— Ministrul Comerțului.

— Édouard Lockroy? Trebuie doar să luăm legătura cu el.

Uneori, Gustave e cel care o face pe copilul. E atât de obişnuit să-i pregătească terenul Compagnon...

Eiffel se ridică în picioare şi se îndreaptă spre cuier, în capătul celălalt al încăperii. Priveşte un moment pe fereastră, afară. În ciuda ploii, micul său stup zbârnâie. Muncitorii cară stâlpii de metal, arhitecții aleargă dintr-un birou în altul, furnizorii sosesc în goana cailor, de parcă ar fugi cu toții după timp.

„Să fiți mereu cu o secundă în avans, chiar şi în somn”, le-a tot repetat el adesea.

„Nu lăsați pe nimeni să v-o ia vreodată înainte”, încă o deviză, pe lângă multe altele. Bieții lui copii sunt copleşiți de axiome şi formule.

„Tată, lasă-ne să respirăm”, spune adesea Claire, fără ranchiună. Blândețea nu e punctul lui forte. Dar ea ştie cât de mult îşi iubeşte el familia, care-i este piedestal, stâncă. Gustave Eiffel e însă un om exigent, mai ales cu el însuşi. Iată de ce nu se lasă niciodată doborât. E vorba să se întâlnească cu ministrul Comerțului? Nicio problemă!

Scoate un ziar din buzunarul paltonului, îl deschide pe biroul cel mare şi arată o semnătură de la sfârşitul unui articol.

— El e!

Compagnon îşi pune lornionul. E vorba de un articol despre Expoziția universală, al cărui autor pare foarte informat.

— Cine?

— Cunoşti semnătura asta?

Compagnon se apleacă şi mai mult.

— Antoine de Restac? Da, e unul dintre cei mai cunoscuți cronicari ai momentului.

— Am fost împreună la cursurile preparatorii, la Sainte-Barbe.

Compagnon e foarte uimit.

— Vă cunoaşteți?

— Nu ştiu dacă e acelaşi, dar ăsta îmi pare destul de apropiat de ministru.

Jean încuviințează şi ia ziarul ca să citească mai atent articolul.

— Aşa este, Restac ştie totul înaintea tuturor. Îşi bagă nasul peste tot. E temut până la vârful statului. Ştie precis multe lucruri despre o grămadă de oameni...

Cuprins de o teamă surdă, Compagnon împătureşte cu atenție ziarul la loc şi se aşază iar pe scaun.

— Vă cunoaşteți bine? Adică sunteți prieteni?

Eiffel se întoarce din nou spre fereastră. Distinge în nori nişte forme care-i amintesc de tinerețe. Se poate spune că l-a cunoscut bine pe Restac. Aşa cum cunoşti bine chefurile, nebuniile studenției, nopțile fără somn.

— Aveam gusturi comune în privința fetelor şi a berii.

Ochii i se aprind şi îşi trece limba peste buze.

— Le aduceam chiar şi la internat...

— Pe fete?

Eiffel izbucneşte în râs.

— Nu, pe fete le vedeam pe afară...

Compagnon nu mai ascultă. Indiferent ce au făcut cei doi amici, are tot interesul să-i aducă împreună. Azi, mai mult ca oricând.

— În regulă, am să-ți aranjez...

6

Bordeaux, 1859

Dejunul era delicios, iar atmosfera, destinsă şi agreabilă. Gustave îşi amintea de anumite prânzuri la Dijon, când părinții îl luau cu ei să ia masa la mari burghezi din oraş. Erau nişte suplicii de-a lungul cărora tânărul îşi reținea căscatul, obligat să suporte platitudinile cotoroanțelor cu voaletă care-i vorbeau despre broderie şi grădinărit. Dar azi, nimic din toate astea. Louis Bourgès îndrăgea compania tinereții, a bucuriei de a trăi, iar Gustave înțelese că el îşi invita zi de zi la masă prietenii şi apropiații. Erau mai mult de zece în jurul acestei mese mari, împodobită frumos cu flori. Bourgès ocupa locul de cinste. De partea cealaltă, soția lui întreținea adunarea cu o bunăvoință discretă. Brunetă, foarte gătită, părând fără îndoială tânără pentru vârsta ei, avea atitudinea rigidă, formală a femeilor supuse, dar cu un simț al observației care nu lasă nimic la voia întâmplării. Câțiva prieteni aflați în trecere – printre care, cuplul întâlnit

la intrare – se simțeau aici ca acasă. Şi mai era Adrienne, zâna cu ochi de pisică...

Şedea în fața lui Gustave, dar cum masa era foarte lată, vorbea doar cu cei de lângă ea. El încerca să-i prindă privirea, iar ea, cu o plăcere răutăcioasă, îl evita mereu. Capul familiei, cel puțin, conducea conversația, lansând subiectele aşa cum arunci zarurile la jocul de table.

— Bravo pentru azi-dimineață, Eiffel, spuse el autoritar în timp ce se servea sparanghelul. Să sari în Garona, împotriva curentului!

Vecinul lui Adrienne, un tânăr gomos de genul celor pe care Eiffel îi întâlnise adesea, chicoti disprețuitor.

— Să nu exagerăm. În anotimpul ăsta, curentul nu e aşa puternic.

— Să te văd pe dumneata, Edmond, cu părul dumitale pomădat, râse Bourgès.

Eiffel n-a ezitat nicio clipă să sară!

Edmond roşi vexat şi se pregăti să răspundă, însă Adrienne nu-i dădu timp.

— Aţi sărit în Garona? întrebă, privindu-l fix pe inginer. Toată lumea pare informată, doar eu nu ştiu nimic...

Tânăra tăcu un moment. Apoi adăugă, lacomă:

— Povestiți-ne...

„Un nou examen”, se gândi Eiffel, simțindu-şi muşchii tensionați. Îi venea mai uşor să salveze un om dintr-un fluviu înghețat decât să improvizeze un rol de fanfaron în fața unei adunări care aştepta să fie fascinată. Simțea mai ales o timiditate neobişnuită în fața acestei tinere care-l privea în ochi.

— Nu avem destule schele pe şantier, începu el, dregându-şi glasul. Să zicem că avem mai mulți muncitori decât scânduri, care sunt prea înguste. Iar în dimineața asta, unul dintre oamenii mei a căzut în apă.

— Unul dintre oamenii dumneavoastră? repetă Adrienne.

Cu un ton pe care nu l-ar fi dorit atât de satisfăcut, Eiffel răspunse că el era inginerul responsabil cu construcția podului de metal.

Fețele comesenilor se luminară: în sfârşit, înțelegeau. Toți ştiau că Louis Bourgès furniza lemnul pentru construcția al cărei şantier era urmărit cu interes de întregul oraş.

— O dantelă de metal! exclamă contele întâlnit în parc. L-am văzut, e uimitor.

O tânără aşezată lângă Adrienne îl contrazise, spunând că podul acesta i se părea foarte urât.

— E modern, spuse tăios Bourgès. Şi e alegerea primarului.

Stăpâna casei strânse pleoapele şi îşi observă „invitatul-surpriză", nu fără îngrijorare. Gustave simți ostilitatea acestei femei care-şi masca sentimentele printr-o amabilitate de amfitrioană.

— O foarte mare lucrare pentru un foarte tânăr inginer.

— Nu am conceput-o eu, doamnă. Eu conduc doar şantierul.

— Şi modest pe deasupra! cârti Bourgès. Pauwels mi-a povestit că tânărul acesta a pus la punct o metodă revoluționară bazată pe cilindri hidraulici.

Se lăsă un văl de tăcere asupra comesenilor, plictisiți deja de aceste amănunte.

Preferau „fără îndoială" să discute despre aparițiile care aveau loc la Londra încă de la începutul anului? Sau despre consecințele atentatului din ianuarie trecut împotriva

împăratului? Franța era la capătul puterilor. În loc de toate astea, cilindrii hidraulici...

Doar Adrienne mai era captivată, sorbindu-l pe Gustave din ochi. Vru să vorbească, dar maică-sa i-o luă înainte:

— Primii sparangheli din sezon. Sunt violeți.

Satisfacție generală, în timp ce mesenii se serveau.

— Păi explicați-ne! insistă Adrienne, de parcă doar ei doi se aflau la masă.

Doamna Bourgès se pregăti să intervină, însă soțul ei îi făcu un semn sever. Apoi se întoarse spre Eiffel şi-i dădu cuvântul.

— E un sistem foarte simplu, începu el, regăsindu-şi treptat siguranța de sine.

Permite prinderea picioarelor podului de albia fluviului, aşa încât să fie complet fix şi stabil, în ciuda structurii lui metalice uşoare.

Atenția publicului slăbi pe dată. Adrienne îi veni în ajutor lui Gustave.

— Aşadar, sunteți inginer?

— Da.

— Atunci, ştiți să construiți orice?

— Nu orice, dar destule lucruri...

Nerăbdător de prea multă vreme, Edmond profită de o ezitare şi întrebă pe un ton viclean:

— Şi unde ați învățat să înotați?

Întrebarea îi trezi pe comeseni.

— La colegiul Sainte-Barbe, la Paris.

— Ce făceați acolo?

— Mă pregăteam pentru Politehnică. Dar m-au luat cei de la Şcoala Centrală...

Iritat de acest istoric profesional, Edmond deveni şi mai ironic:

— Prin urmare, se caută înotători buni la Şcoala Centrală?

În alte vremuri, gâlceava aceasta l-ar fi plictisit pe Gustave. Dar Adrienne părea că îi soarbe fiecare cuvânt, iar el nu dorea să pălească în fața lui Edmond.

— Ca să fiu sincer, proba de ajutor n-a ieşit bine. Cel pe care trebuia să-l salvez s-a înecat şi a murit...

Toți cei prezenți erau atenți, nu mai înțelegeau unde voia să ajungă tânărul acesta. Bourgès se încruntă.

— Dar, din fericire, mi-au dat notă pentru plonjon: aveam brațele bine aliniate, aşa că m-au acceptat...

Stânjeneala era acum palpabilă. Doamnei Bourgès îi pierise zâmbetul, iar soțul ei îşi mânca sparanghelul, pândind reacția comesenilor.

Râsul lui Adrienne deveni şi mai incisiv. O cascadă de cristal ce destinse atmosfera. Chiar şi Gustave se simțise ca un acrobat pe sârmă care-şi pierde echilibrul.

— Foarte nostim, zise Bourgès, înainte de-a înghiți doi sparangheli dintr-o îmbucătură. Inginerul nostru are simțul umorului.

— Şi în plus, îl reduceți la tăcere pe Edmond, adăugă Adrienne, privindu-şi vecinul, vădit ofensat. E clar: sunteți eroul zilei!

Ştiindu-se câştigătorul partidei, Gustave aşteptă până se domoliră râsetele, apoi profită de prestigiul său – foarte efemer:

— Domnule Bourgès, schelele nu sunt destul de late. De aceea a căzut muncitorul azi-dimineață. Avem cu adevărat nevoie de mai mult lemn...

— Ai auzit, tată? spuse imediat Adrienne. Dacă un pic de lemn e de ajuns ca să salvezi nişte vieți, poți fi şi tu un erou.

Bourgès cugetă jovial, cu gura plină. Şi cu toții păreau să se felicite pentru acest gest binevoitor, care-i costa atât de puțin.

Cât despre Gustave, el n-o vedea decât pe Adrienne.

7

Paris, 1886

Nimic nu e mai prețios ca prieteniile din vremea studenției. Sunt ferite de gelozie, de ranchiună, de neajunsurile

pricinuite de vârstă. În ciuda trecerii timpului, ele păstrează o prospețime pe care n-o vor avea niciodată prieteniile ce se leagă la o vârstă respectabilă. Când eşti încă necizelat, accepți totul. Te cauți pe tine, îl cauți pe celălalt, îi cauți pe ceilalți, iar acest drum e ca un bufet cu delicatese, căci nimic nu pare interzis. Ai încă scuza tinereții, a lipsei de experiență şi profiți de asta. În privința profitului, Antoine şi Gustave sorbiseră până la fund cupa plăcerilor. Şi totuşi, erau amândoi nişte şoareci de bibliotecă.

Nu era puțin lucru să te pregăteşti pentru Şcoala politehnică la începutul anilor 1850. Veneau candidați din întreaga Franță ca să fie primiți la prestigioasa şcoală, iar concurența era dură. Pe lângă asta, Sainte-Barbe nu era neapărat cel mai bun dintre cursurile preparatorii, dar îl acceptase pe tânărul din Dijon în vârstă de optsprezece ani, proaspăt ieşit de după fusta mamei. Ah, cum îşi arătase familia lui mândria pe străzile capitalei burgunde!

„Gustave merge la Paris!”, spunea maică-sa. „Urmează Politehnica!”

„Se pregăteşte pentru Politehnică”, o corecta taică-său.

Dar negustorii din piață şi viticultorii vedeau, oare, diferența? Erau gata să-i creadă pe domnul şi pe doamna Eiffel, pe care-i respecta toată lumea aici. De fapt, ea era autoritatea în familie; se ocupa cu negoțul de huilă şi îşi construise un mic imperiu. Tatăl fusese instruit în armatele napoleoniene, unde învățase arta supunerii: soția lui îi era acum împărat. Gustave deprinsese de la ea respectul pentru

munca bine făcută, pentru cuvântul dat, pentru efort; şi ambiția aceasta ce făcea parte din el, cu atât mai puternică cu cât venea de la maică-sa, într-o epocă în care femeile erau atât de des nevoite să se restrângă la bucătărie şi în salon.

Un singur lucru îi necăjea pe dijonezi: numele lor. Se ştia bine că, deşi îşi spunea Eiffel, această familie se numea Bonickhausen. Şi chiar dacă trăiau în Franța de un secol, se trăgeau din Renania, din regiunea Eiffel. Nu mai existau alții ca ei.

Erau într-un fel diferiți.

Familia Bonickhausen zisă Eiffel transformase această diferență într-o forță.

Ceea ce te diferența te făcea mai puternic – asta te „obliga” –, iar tatăl ştia că, într-o bună zi, va reuşi să impună schimbarea numelui. De aceea încercaseră să fie nişte oameni care nu stârneau nici suspiciuni, nici conflicte. De aceea era reuşita şcolară a micului Gustave o nouă dovadă de excelență şi integrare.

Trebuia să fie mai mult decât francez.

Putea fi vorba despre excelență? Cu siguranță, din punctul de vedere dijonez.

Firește, Gustave muncea pe rupte ca să se pregătească pentru examen, însă nopțile petrecute cu amicul lui Antoine în tavernele de pe muntele Sainte-Geneviève erau mai puțin studioase! Dormise oare, de-a lungul acestor doi ani?

N-ar fi în stare să spună. Singurele amintiri sunt momentele de trezire cețoasă în așternuturi slinoase, având alături, pe pernă, plete drăguțe ce acopereau chipuri tinere care nu mai însemnau nimic. În vremea aceea, goleau halbe și devorau fete. Sau invers! Era bucuria, nebunia, lumea tuturor posibilităților. Fusese ținut sub obroc vreme de optsprezece ani, trebuia neapărat să iasă la lumină. Iar Antoine de Restac, camaradul pe care-l cunoscuse de cum sosise la internat, avea să-i fie tovarăș de dezmățuri.

Din păcate, zbenguielile lor amoroase le-au lovit puternic idealurile. Când umbli prea mult după fuste, te risipești și te pierzi. Apoi vine dezastrul. Părinții lui Gustave n-au vrut să-l creadă pe fiul lor când a fost nevoit să-i anunțe că ratase admiterea la Politehnică.

— Am luat examenul scris, dar nu l-am trecut pe cel oral...

Nu le-a precizat că, în ajunul examenului, petrecuse o noapte albă între coapsele lui Camille, o tânără savuroasă întâlnită în piața Contrescarpe, care fusese chiar nevoită să-l dea afară ca să-l trimită la examen.

— În schimb, am fost admis la Școala Centrală...

Părinții nici n-au vrut să audă. Pentru ei, Şcoala Centrală de arte şi meserii nu exista. Decepția era la fel de mare pe cât de mari fuseseră aşteptările. În primul rând, ce aveau să le spună vecinilor, familiei, negustorilor din comunitatea lor?

Cum putuse micul Gustave să le joace un asemenea renghi?

Atunci se născuse, oare, rigoarea lui Eiffel? Verticalitatea, rigiditatea lui provin, oare, de la vălul aşternut peste privirea mamei lui? Un văl ce avea să se risipească abia peste ani. Va fi nevoie de poduri, de structuri, de pasarele până ce Catherine Eiffel nu-l va mai vedea pe Gustave ca pe un ratat. Chiar şi cu ocazia inaugurărilor, când era felicitată pentru munca fiului ei, bombănea: „Da, da, e destul de dotat. Dar dacă ar fi urmat Politehnica..."

Gustave tăcea, rănit de regretul mamei sale, dar conştient de propria vinovăție.

— Vrei să zici că mama ta ți-a reproşat?

Antoine de Restac nu poate crede. Gustave îi povesteşte de o oră viața lui după ce s-au despărțit la Sainte-Barbe, iar el e tot mai uimit de severitatea acestei femei.

— Nu mai eram copilul pe care-l cunoştea...

Restac izbucneşte în râs. Atmosfera din tavernă e sufocantă. Cei doi se văd cu greu prin fumul pipelor, aburii de alcool şi

oamenii care se ciocnesc între ei, clătinându-se pe picioare, strigă după chelneri, urlă că le e sete, foame, chef de-un picior de pui, de-o friptură, de-o femeie.

Niciunul, nici celălalt nu mai veniseră pe aici din 1852!

— Treizeci şi cinci de ani, îți dai seama? zice Gustave, uitându-se împrejur.

— Nu s-a schimbat nimic, spune Restac, golind a cincea halbă de bere călduță, dar bogată în amintiri.

— Ba da, noi ne-am schimbat.

Eiffel îşi trece mâna prin barba sură:

— Acum treizeci şi cinci de ani, eram cei mai tineri din crâşmă, adu-ți aminte.

Pe când azi...

Cu un gest instinctiv, Antoine de Restac îşi pune palma pe creştet: cheleşte de câțiva ani.

— Azi, suntem decanii adunării.

Câțiva studenți de la mesele învecinate îi măsoară din priviri cu ironie:

— Ei, domnilor, ați venit la agățat?

— Vreți să vă împrumut o fată? întrebă unul dintre tineri, arătând spre o domnişoară aşezată pe genunchii lui.

Fata – roşcată, dispusă, cu pieptul aproape dezgolit – îi scrutează din cap până-n picioare pe bărbații trecuți de cincizeci de ani şi strigă lacomă: – Nu zic nu. Ăştia sunt ca vinul: au gust mai bun când sunt lăsați la învechit...

Izbucneşte o explozie de râs la masă, iar cei doi „bătrâni” ai noştri se privesc, ridicând din umeri. N-au făcut şi ei aceleaşi farse la vremea lor? Erau zorii celui de-al Doilea Imperiu, Badinguet[4] era la comandă, Haussmann[5] nu spintecase încă Parisul, dar atmosfera era aceeaşi. Beția eternă transcende vremurile.

Napoleon al III-lea sau generalul Boulanger[6], fiecare epocă îşi avea idolii şi țapii ei ispăşitori. Studenții rămân studenți

---

[4] Poreclă satirică dată împăratului Napoleon al III-lea (1808-1873) (N.t.).

[5] Georges Eugène Haussmann (1809-1891), urbanist, înalt funcționar şi om politic francez, renumit pentru modernizarea Parisului (N.t.).

[6] Georges Ernest Boulanger (1837-1891), fost ministru al forțelor armate franceze (N.t.).

şi nu le pasă decât de ei înşişi, de libertatea lor, de plăcerea lor.

— Şi tu, Antoine? Ce ai făcut în aceşti treizeci şi cinci de ani?

Restac se lăfăie pe scaunul lui şi adoptă un aer evaziv, trăgând un fum dintr-o ţigară de foi voluminoasă.

— N-am devenit o celebritate ca tine. M-am născut leneş şi aşa am rămas.

— Bună definiţie despre jurnalism.

Remarca îl face pe Restac să zâmbească, dar îşi păstrează alura serioasă.

— Familia mea a avut fără îndoială prea mulţi bani, prea mult confort. N-a trebuit să lupt. Am ales o cale uşoară. Cu relaţiile mele, cu figura mea onorabilă, cu jovialitatea mea, ţopăi din saloane în ministere de atâţia ani, încât sunt cel mai bine informat om din Paris. De fapt, doar soţia mea a rămas un mister pentru mine...

— Eşti însurat?

— S-ar zice că asta te surprinde. Da, sunt însurat. Şi chiar de multă vreme.

— Şi câți copii ai?

La întrebarea asta, chipul lui Restac încremeneşte. Îşi muşcă buzele şi face un semn către cârciumar, să li se aducă încă două halbe.

— Dar tu ai? întreabă el, fără să răspundă la întrebarea lui Gustave.

— Patru...

Restac face o nouă grimasă. Eiffel vede o clipă expresia unei invidii feroce, înăbuşită pe dată de o privire tristă şi resemnată.

— Trebuie să fie frumos, patru copii. Şi mama lor?

E rândul lui Eiffel să înghețe. Restac îşi vede prietenul pălind.

— Marguerite a murit acum nouă ani...

Tăcere îndelungată. Cei doi sunt stânjeniți. Stânjeniți de această clipă stăruitoare, în care amândoi s-au gelozit, s-au invidiat, ca să înțeleagă mai bine că fiecare îşi purta crucea.

Ca pentru a sparge gheața, Restac loveşte cu pumnul în masă.

— Treizeci şi cinci de ani, Gustave, bătrâne. Treizeci şi cinci.

— Şi la fel de multă spumă, râde Eiffel, golind dintr-un foc halba de bere pe care tocmai a adus-o cârciumarul.

O nouă izbucnire de râsete la masa alăturată, unde se urlă în cor En revenant d'la revue[7].

Gustave pune halba pe masă, cu privirea sticloasă. Berea l-a adus cu picioarele pe pământ. Nu se află aici ca să trezească fantomele, ca să-şi retrăiască tinerețea.

E Gustave Eiffel, strălucitul fondator al Întreprinderilor Eiffel, şi nu din întâmplare a dorit să-l revadă pe jurnalistul Antoine Restac.

— Îl cunoşti pe Édouard Lockroy?

Restac e uimit de întrebare şi de tonul iscoditor al vechiului său camarad.

— Ministrul Comerțului? Da, îl cunosc. Chiar foarte bine.

— Cu atât mai bine...

---

[7] Marş popular francez compus în 1886 (din limba franceză, Întoarcerea de la paradă) (N.t.).

— De ce mă întrebi?

— Trebuie să mă întâlnesc cu el. Foarte repede...

8

Bordeaux, 1859

Interesul pentru faima tânărului Eiffel păli în scurt timp. Imediat ce se termină masa, invitații merseră în grădină şi se regrupară în cercuri intime. Bourgès îi vorbea soției sale, contele o luă pe contesă de braț, Edmond îi şoptea unei tinere la ureche, iar ea râdea forțat, exagerat. Chiar şi Adrienne deveni iar domnişoara casei, zâmbind fiecăruia, jucându-şi rolul cu acea perfecțiune datorată educației şi obişnuinței.

Eiffel nu era câtuşi de puțin mirat. Cunoştea această castă. La Dijon, prefera mereu să-i viziteze pe vechii aristocrați, o clasă decăzută, dar care păstrase o politețe moştenită din vechime. În vreme ce burghezii păreau atât de dornici să-şi marcheze teritoriul, încât deveneau neciopliți, stângaci, plini de dispreț, ca să uite lumea că strămoşii lor veniseră de la coada vacii.

Gustave ştia că rolul lui se încheiase. La urma urmei, îşi îndeplinise misiunea: Bourgès avea să procure mai mult lemn.

Era doar dezamăgit, fiindcă Adrienne era atât de schimbătoare. El nu mai exista pentru ea, fusese redus la condiția lui de furnizor de servicii.

„O flecară ca toate celelalte...", gândi el, făcându-i de departe un semn discret lui Bourgès.

Ocupat să converseze cu contesa, stăpânul casei nici nu se obosi măcar să vină şi să-şi salute „invitatul-surpriză". Dădu doar din cap înainte de a-şi relua conversația. Inginerul era concediat.

Gustave se răsuci ofensat pe călcâie. Invitații îl tratau cu atâta dispreț, încât nimeni nu observă silueta care se îndrepta spre ieşirea din parc.

Când ajunse la poartă, auzi paşi care alergau pe pietriş.

— Plecați?

Adrienne gâfâia.

— Mă întorc pe şantier.

Păru surprinsă de vocea lui tăioasă. De unde venea această ostilitate subită? Nici măcar nu se obosise s-o salute. Răspunse pe un ton înțepat:

— O, da, desigur, uit că există şi oameni care muncesc.

Rostită cu dispreț, replica îşi pierdu din ferocitate. Adrienne îşi exagera rolul.

Când îl luă pe Eiffel de mână, inginerul tresări.

— Veniți la aniversarea mea?

Numai la asta nu se aştepta Gustave! Luat ca din oală, răspunse că nu ştie.

— Nu vă faceți griji, nu vă veți simți pierdut, o să fie lemn şi metal.

Eiffel îşi reținu un râs nervos în fața acestei remarci insolite.

— Vă referiți la mese şi tacâmuri?

— Da, printre altele.

— În cazul ăsta, am să vin.

Bucuria lui Adrienne era sinceră.

— Duminica viitoare, la ora patru după-amiază?

— O să fie şi Edmond? întrebă Gustave, cu un zâmbet incisiv.

Tânăra adoptă un aer evaziv.

— Edmond? Nu ştiu despre cine vorbiți...

Gustave îşi dori cu atâta ardoare s-o sărute pe obraz, încât se forță să iasă pe poartă.

— Pe duminică, Adrienne!

Când se întoarse, ea îl depăşi cu paşi repezi şi se postă în fața lui. Îşi pierduse alura frivolă, aproape că inspira teamă.

— Eram acolo azi-dimineață.

Gustave nu mai înțelegea.

— Unde?

— Mergeam pe malul celălalt. Pe mine m-a fluierat muncitorul dumneavoastră înainte să cadă în apă. Şi v-am văzut cum l-ați salvat pe omul acela.

Apoi, fără o vorbă, alergă înapoi, spre invitații ei.

9

Paris, 1886

— E bine, Restac îmi organizează o întâlnire cu Lockroy.

— O întrevedere?

— Mai bine: o cină. Mâine-seară...

Asociatul îşi maschează cu greu entuziasmul.

— Linişteşte-te, Jean. Faci masa să tremure...

Eiffel nici nu şi-a ridicat capul. La fel ca de atâtea ori, semnează pagină după pagină, aprobă facturi, comenzi,

livrări, planuri, borderouri. Grăbeşte chiar ritmul, ca pentru a se debarasa de corvoadă.

— Încet, Gustave. Semnătura ta devine indescifrabilă.

Semnând o ultimă pagină, arhitectul se trage înapoi, ca şi cum s-ar feri de o vijelie. Compagnon îi vede atunci chipul: ridat, încremenit, cu ochii injectați.

— Întreaga zi e de neînțeles, începând chiar de dimineață...

Pe urmă, îşi înmoaie batista într-un pahar cu apă şi-şi masează tâmplele. Rareori l-a văzut Compagnon în starea asta.

— Ai sărbătorit cumva cam mult regăsirea cu Restac? S-a încheiat târziu seara?

— Seara? Vrei să zici noaptea! Dar nu mai am douăzeci de ani. Tavernele ar trebui să interzică accesul moşilor ca mine. La cincizeci şi patru de ani, sunt depăşit...

Jean râde cu poftă, însă trăsăturile asociatului său păstrează o tentă ofilită.

Eiffel vede trecând pe unul dintre ultimii sosiți în întreprindere – un tânăr energic, dar stângaci, care dă mereu târcoale pe lângă biroul său – şi îi face semn să intre.

— Uite-l pe novice! Du-te să-mi cauți bicarbonat!

„Novicele” devine stacojiu, bâiguie un „Bineînțeles, domnule Eiffel” şi se duce la farmacia situată în clădire.

În aceeaşi clipă, Claire intră ca o furtună în încăpere şi se aşază în fața tatălui ei.

— Tată, aş vrea să vorbim...

Tatăl ei – a cărui migrenă se întețeşte cu fiecare mişcare – murmură cu o voce istovită:

— Da, am înțeles, vrei să te măriți...

Uşurată, Claire îi face cu ochiul lui Compagnon, care s-a aşezat la rândul lui.

Eiffel nu observă nimic, fiind prea ocupat să-şi maseze capul cu ochii închişi, mârâind ca o felină bătrână.

— Să te măriți... Nici măcar nu se ştie cu cine...

Când deschide ochii, se trage înapoi. „Novicele” stă în fața lui, ducând o tavă cu o ceşcuță şi o carafă. Inginerului i se pare că tânărul seamănă perfect cu un chelner. Acesta e şi mai stânjenit, căci momentul se lungeşte într-o tăcere apăsătoare.

— Cine e fericitul ales, Claire? insistă el până la urmă.

— Adolphe.

Răspunsul lui Claire e atât de evident, încât Eiffel e derutat.

— Adolphe? Nu cunosc niciun Adolphe...

Compagnon se abține să izbucnească într-un râs nebun, căci novicele n-a mişcat, e încremenit în aceeaşi poziție.

— Adolphe Salles, repetă Claire, pocnind din degete în fața tatălui său, ca pentru a-l trezi din hipnoză.

Gustave trece de la apatie, la iritare.

— Nu ştiu cine e Adolphe Salles. Ăsta nu-i un nume uşor: doamna Salles[8]...

Acum Compagnon e nevoit să-şi muşte obrajii, mai ales că Gustave rosteşte „doamna Salles”[9] pe diferite tonuri, cu voce falsă.

---

[8] Aluzie la cuvântul sâle (murdar), care are aceeaşi pronunție (N.t.).

[9] Operă bufă compusă de Jacques Offenbach în 1858 (N.t.).

— Tată, opreşte-te...

Eiffel îşi cunoaşte fiica. În ciuda blândeții ei, se poate transforma într-o tigroaică.

Însă nu la el se uită, ci la bietul novice, stacojiu la față, încremenit pe poziție.

Eiffel îi observă prezența, ia ceşcuța cu bicarbonat şi o goleşte dintr-o sorbitură, apoi face un semn din bărbie spre novice.

— De ce mai stă ăsta aici?

— El este, tată...

— Care el?

Ziua asta e într-adevăr prea complicată. Dacă toată lumea are chef să joace rebus, Eiffel preferă să meargă la culcare!

— El! insistă Claire, arătând spre novice.

Eiffel îşi ridică privirea spre noul său angajat.

— În primul rând, cine eşti dumneata?

— Adolphe.

— Ah, şi dumneata? E clar, toată lumea poartă azi numele Adolphe...

Scena devine absurdă. Eiffel înțelege, în sfârşit, confuzia.

— Novicele? întreabă el, privindu-l pe Adolphe Salles. Vrei să te măriți cu novicele? Dar... dar de ce?

Întrebarea aceasta atât de sinceră, de nevinovată, îi amuțeşte pe toți. Claire îşi regăseşte tonul maternal care funcționează întotdeauna cu taică-său.

— Tată, dacă ți-aş fi spus că sunt îndrăgostită de cineva, l-ai fi angajat ca să-l pui la încercare, nu-i aşa?

— Fireşte, o sprijină Compagnon.

— Ei, vezi? În acest caz, câştigăm timp. Adolphe lucrează pentru tine de şapte luni...

Gustave Eiffel e uluit.

— Dar e diabolică...

La remarca aceasta, Adolphe zâmbeşte fără să vrea, iar Gustave îi dă un ghiont care face tava să vibreze.

— Ai să te însori cu o diavoliță, ştii asta?

După un moment de tăcere, ca şi cum nimeni n-ar îndrăzni să spună ceva, toată lumea izbucneşte în râs. Cine e, de fapt, acest Adolphe? De unde vine? Cu ce se ocupă părinții lui? Va fi el – mai ales – un soț bun? Eiffel va avea timp să-l cunoască mai bine. Căci, atunci când Claire îşi doreşte ceva cu adevărat, el nu poate decât să cedeze: în privința aceasta, ea e bucățică ruptă din taică-său.

Inginerul bate din palme.

— Păi, novice... ginerică... mă rog, cum vrei să-ți zic, ştii unde e coniacul?

— Da, patroane...

— Şi-mi mai zice şi patron! Hai, du-te să-l aduci, adu şi trei pahare, doar trebuie să ciocnim, nu?

Claire se apropie de tatăl ei şi-l strânge foarte tare în brațe, pupându-l pe obraz ca o copiliță.

— Mă sufocă! Dar mai bine că s-a întâmplat azi. Mâine-seară trebuie să fiu totuşi prezentabil la minister.

Apoi, cu privirea sticloasă, repetă ca şi cum ar recita o poezioară:

— Doamna Salles... Claire Salles... E totuşi urât...

10

Bordeaux, 1859

Gustave avu nevoie de ceva timp ca să găsească sera. Era în celălalt capăt al parcului, după grădina de legume, la marginea unei păduri ce părea ciudat de vastă, ca liziera unui codru. Vreo cincizeci de tineri râdeau, dansau, se îndepărtau ca să-şi şoptească secrete, beau din cupe cu şampanie, înfulecau mici prăjituri aduse pe platouri de chelneri. Şi toate acestea, în acordurile unui pian aşezat în mijlocul pajiştii. Era limpede că marea parte a invitaților sosise deja, iar Gustave îşi reproşă faptul că nu fusese punctual.

— Eiffel! strigă Adrienne pe un ton familiar venind spre el, gâfâind fiindcă dansase.

Câțiva invitați întoarseră capetele, surprinşi că nu cunosc figura aceasta, dar îşi reluară repede conversațiile.

Tânăra apucă o cupă din mers şi i-o întinse lui Gustave.

— Vă aşteptam mai devreme, domnule inginer.

Eiffel schiță un zâmbet stângaci. Nu cunoştea uzanțele acestei lumi. Adrienne îi remarcă stânjeneala şi-l linişti.

— Glumesc, Gustave. Asta e o petrecere. Toată lumea e liberă.

— Liberă să muncească, răspunse el imediat, iritat de propria atitudine rigidă.

Am trecut pe la şantier înainte să vin aici.

Adrienne era sincer uimită.

— Duminica?

— Fără îndoială, trebuia salvat cineva de la înec, spuse o voce care se apropia.

Gustave îl recunoscu pe Edmond, care era dator să-şi ia revanşa. Era cât pe ce să reuşească, mai ales că Adrienne

izbucni în râs în fața acestui atac şi îi luă pe ambii bărbați de câte un braț.

— Gustave, Edmond, azi e armistițiul cofetarilor, spuse ea, conducându-i în fața unui bufet somptuos. Eiffel văzuse rareori o asemenea abundență de bunătăți ce păreau de decor, mai ales că nimeni nu se atingea de ele.

Îl zări în depărtare pe Bourgès, care discuta pe peluză cu un cuplu în vârstă. Preț de o clipă, marele burghez îl zări pe inginerul „său", strânse din pleoape ca să-l identifice, pe urmă, cum nu izbuti, dădu din umeri şi-şi reluă conversația.

Această memorie limitată îi convenea lui Gustave: venise doar pentru Adrienne.

Deodată, muzica se opri şi cu toții îşi aruncară priviri furişe. Iar când pianistul atacă cu energie diavolească galopul din Orfeu în infern, petrecerea păru cuprinsă de nebunie! Adrienne îl apucă pe Eiffel de mânecă şi-l trase atât de tare, încât el fu cât pe ce să-şi verse toată şampania pe el.

— Vino!

Această familiaritate îl electriză.

Vreo cincisprezece tineri alergau în jurul unui cerc de scaune goale. Gustave recunoscu jocul scaunelor muzicale

pe care-l jucase în copilărie. Dar nu-şi imagina că nişte adulți pot avea o asemenea ocupație! Fără s-o piardă pe Adrienne din ochi, intră în cerc; erau atât de aproape unul de celălalt, încât se atingeau.

Când se opri muzica, se năpustiră cu toții spre scaune. Gustave se trezi spate-n spate cu Adrienne, care râdea cu urlete. Un singur tânăr era în picioare, ruşinat şi vexat.

— Ai pierdut! strigă Adrienne, înainte să se ridice toată lumea şi să se îndepărteze un scaun.

Câtă vreme a durat jocul? Gustave nu mai ținea socoteala, preferând să se lase în voia acestei atmosfere copilăreşti şi vesele. De atâția ani nu mai cunoscuse o asemenea frivolitate. În alte circumstanțe, ar fi plecat. Dar Adrienne era acolo.

Era sufletul acestei zile şi părea o zână care dă viață personajelor izvorâte din bagheta ei. De altfel, toți aceşti tineri apretați, lustruiți, după asemănarea acelui Edmond care-l pândea întruna din gelozie pe Gustave, păreau nişte manechine, nişte figuri de ceară. Adrienne avea curtea ei aşa cum aveau alte fete păpuşi; o curte pe care o anima dintr-o privire, dintr-o explozie de râs. Iar Gustave era deja gata să accepte regulile ciudate ale unei lumi străine de a lui, pe care o descoperea prin intrarea de serviciu. Dar, oare, nu aşa se fac toate? Într-o bună zi, urci în grad; nu contează cum izbuteşti, căci de acolo, de sus, peisajul e atât de frumos, încât uiți de suferințele îndurate de-a lungul suişului. Eiffel nu cugeta la asemenea lucruri; se învârtea,

dansa, alerga, având grijă cu mândrie să se afle mereu alături de Adrienne. Când ea se arunca pe câte un scaun, el alegea scaunul alăturat; când ea se poticnea, el o prindea; dacă ea pierdea un lucru, o batistă, o panglică, el reuşea să prindă acel obiect, fără să se oprească din joc.

Fiecare gest devenea o mângâiere, de parcă această cursă cumva ridicolă era uşa ce se deschidea spre o grădină mult mai parfumată, mult mai misterioasă decât acest mare parc burghez. I se părea chiar că e singurul invitat al acestei aniversări, ca şi cum Adrienne n-avea ochi decât pentru el. Ochii ei de felină, pielea ei atât de fină pe care el o atingea în zbuciumul jocului, zâmbetul acela straniu, uneori, înspăimântător, ce amintea de Medusa. Şi pe urmă, trupul acela tânăr, zvelt, încoronat cu pletele de abanos, părea să-i aparţină unei zâne.

„Sau unei vrăjitoare”, se gândi el, în timp ce se arunca pe un nou scaun.

De câtă vreme nu mai fusese, oare, fascinat de o fată? Eiffel muncise atâta, trudise atâta. Îi părea că regăsise, timp de o sărbătoare, tinereţea pe care i-o răpiseră studiile. Iar această puritate vaporoasă nu se putea compara cu nopţile de desfrâu petrecute cu Restac. Adrienne devenea dintr-odată neasemuită.

Devenea unica.

Când trupa se împuţină, iar ei se treziră nevoiţi să ocupe acelaşi scaun, Gustave simţi cum îi sporeşte timiditatea şi

se retrase imediat ca să-i permită lui Adrienne să câştige jocul.

— Suntem la egalitate, Gustave. Dumneavoastră rămâneți...

Din nou i se adresa cu „dumneavoastră”. Se sfârşise, oare, visul?

Învins, inginerul făcu trei paşi în spate şi se înclină, asemenea unui dansator la finalul valsului. Preț de o clipă, privirile lor se agățară una de alta, ca şi cum ea îl implora să nu se îndepărteze, apoi fu atrasă în iureş. Râsul ei păru şi mai desăvârşit, chipul, şi mai frumos, silueta ei, şi mai luminoasă.

Offenbach îşi continua hora diabolică, iar Gustave ajunse la bufet, unde dădu nas în nas cu Bourgès. Burghezul, care înfuleca o tartă cu lămâie mânjindu-şi buzele, îl recunoscu pe inginer.

— Ia te uită, Eiffel!

— O serbare superbă.

— Mă bucur că participi şi dumneata. Nicio întrecere la înot azi?

Au umor oamenii aceştia!

— Duminica, merg la pescuit, spuse el, apucând o bucată de tartă şi mimând gestul cârligului.

Bourgès zâmbi vag, apoi se îndepărtă, murmurând:

— Distrează-te, tinere. Profită.

„Căci asta nu va dura mult pentru mine...”, completă Eiffel, văzând silueta masivă cum se alătură altor invitați din zona peluzei rezervată „părinților”.

Doamna Bourgès îl recunoscu atunci pe tânărul inginer. Fără a-l slăbi din ochi, îi şopti probabil soțului ei: „Tu l-ai invitat?”

Bourgès dădu din umeri şi răspunse fără îndoială: „În niciun caz. O altă fantezie de-a lui Adrienne...”

— Vanilie, fistic sau ciocolată?

Cu fruntea asudată – buclele acelea mici şi ude de pe fruntea ei erau adorabile – Adrienne îi întindea lui Gustave trei cornete.

— Nu, mulțumesc, răspunse el, simțindu-se din nou stânjenit.

— Nu vă place înghețata?

— Nu prea...

După ce aruncă o privire fugară spre mulțime, Adrienne azvârli cele trei cornete într-o găleată pentru şampanie şi se abținu să izbucnească în râs. Pe urmă, îl luă de braț.

— Un bărbat căruia nu-i place înghețata... Ce serios sunteți!

— Asta vă displace?

— Deloc, zise ea, îndepărtându-l de bufet.

Gustave se opri o clipă, însă Adrienne îl strânse mai tare.

— Vă e frică de mine?

Eiffel se străduí să zâmbească, dar nu se putu abține să cerceteze împrejurimile.

Ceva îi spunea că n-ar fi trebuit să se afle acolo; nu era lumea lui, nici viața lui.

Dar chipul lui Adrienne era atât de drăgălaş, atât de rugător.

— Nu, nu mi-e frică, spuse el în sfârşit, potrivindu-şi paşii cu cei ai tinerei. Ştiți bine că mă pricep la înot.

Adrienne izbucni în râs. Zâna se întorsese.

— Veniți, să mergem puțin, e prea cald aici.

11

Paris, 1886

Antoine de Restac tremură, pe urmă strănută. Ecoul se afundă printre copacii din parc, ca o rătăcire prin pădure. Nu e în niciun caz momentul să se îmbolnăvească! De douăzeci de minute se plimbă pe peronul din fața Ministerului Comerțului. A tras o mie de sfori ca să organizeze acest dineu în ultimul moment, folosindu-şi toate pârghiile din culisele politicii pariziene. Toate astea, ca să-şi respecte o promisiune făcută la beție, după trei litri de bere.

Nimeni n-ar trebui vreodată să fie fidel tinereții sale!

Din penumbră se desprinde o umbră în frac şi joben.

Antoine îl recunoaşte pe Gustave.

— Iată-te în sfârşit!

— Scuză-mă, dar copiii nu voiau să meargă la culcare...

Scuza îl enervează pe Restac, dar e prea uşurat ca să-i reproşeze ceva vechiului său camarad.

— M-ai speriat, Gustave. Ministrul a coborât deja din apartamentele sale. E acolo cu şeful lui de cabinet. Asta e bine pentru noi. Chiar foarte bine!

Gustave urcă treptele patru câte patru şi-i strânge mâna călduros.

— Am băut mult, acum două seri...

— Mie-mi spui? chicoteşte Restac. Ai emoții în seara asta?

— Niciodată. Dar tu?

Antoine se luminează la față.

— E momentul meu preferat: cel care precede întâlnirea.

— Atunci, pe cai! zice Gustave, luându-i-o înainte pe holul ministerului.

Salonul e mare, dar plăcut, luminat cu lumânări, decorat cu mobile prietenoase cărora lucirile unui foc mare de lemne le dă o tentă şi mai chihlimbarie.

Édouard Lockroy îi vede venind şi le vine în întâmpinare, amabil şi binevoitor.

Mustața albă se armonizează cu zâmbetul lui. Îşi aşază mâinile mari pe umerii lui Gustave.

— Eiffel! În sfârşit, facem cunoştință.

— Domnule ministru, răspunde Gustave puțin cam rigid, căci nu se aştepta la o familiaritate atât de directă.

Cu atât mai mult cu cât Lockroy îl ia de după umeri şi adoptă un ton conspirativ.

— Ministrul Armatei mi-a vorbit ieri în termeni foarte elogioşi despre podurile dumneavoastră demontabile. Le sunt de mare folos în Indochina, ştiți?

Gustave se pregăteşte să răspundă, dar ministrul îi dă drumul şi se îndreaptă spre un alt invitat care tocmai a intrat în salon. Mondenități...

Restac a urmărit scena cu o privire ironică.

— Bine ai venit în lumea secretă a prinților, îi şopteşte prietenului său şi-l ia de braț. Vino să te prezint tuturor.

Eiffel încearcă să memoreze pe rând numele tuturor acestor domni cu înfățişare identică, îmbrăcați în aceleaşi nuanțe, împopoțonați cu aceeaşi barbă, etalând aceleaşi decorații, însoțiți de aceleaşi neveste acre şi prea fardate. Dar trebuie să intre în joc, iar Gustave ştie s-o facă. Când Charles Bérard, directorul de cabinet al lui Lockroy, îi spune „O, magicianul fierului", Eiffel îşi înclină umil capul.

În acelaşi moment, îşi zăreşte imaginea în oglinda cea mare din salon şi constată că are aceeaşi alură, aceeaşi siluetă şi aceeaşi barbă ca restul convivilor. La ce bun să fie diferit, dacă totul se scaldă într-un mimetism monden? Ne trădăm întotdeauna tinerețea...

— Iat-o pe soția mea.

Eiffel e atât de cufundat în reflexia din oglindă, încât nu întoarce capul. Sub ochii lui, în oglindă apare o siluetă. O fantomă. De ce în seara asta? De ce acum?

Inginerul are nevoie de întreaga lui rațiune. Dar spectrul e acolo, prizonier al oglinzii, asemenea acelor fotografii trucate vândute pe bulevard: burghezi cumsecade, flancați de ectoplasme livide.

Gustave e nevoit să se smulgă din mrejele acestei viziuni şi să-şi agațe privirea de figura lui Restac ca să nu se prăbuşească.

— Ce spuneai, Antoine?

— Voiam să ți-o prezint pe soția mea, Adrienne.

Acum totul se clatină iar, căci mirajul prinde viață. Umbra a părăsit oglinda şi s-a încarnat în fața lui. O umbră care-l priveşte cu o stânjeneală pe care doar Gustave o poate remarca, în timp ce luptă împotriva stuporii. Cele două ființe rămân nemişcate față-n față vreme îndelungată. Antoine de Restac e prea ocupat să cerceteze încăperea ca să identifice diverşi potentați. Oricine altcineva ar fi fost uluit de această scenă ciudată: în inima stupului, două albine s-au transformat în statui, asemenea locuitorilor din Pompei, încremeniți în plină mişcare.

Gustave Eiffel e incapabil să vorbească; Adrienne de Restac e la fel de mută.

Amândoi au un tremur al buzelor, o strălucire în ochi, o înțepenire dureroasă în muşchi. Apoi ea întinde o mână înmănuşată pe care el o strânge cu stângăcie. O vede chiar strâmbându-se, căci degetele lui le strivesc pe ale ei, aşa cum ar strânge mâna unui muncitor.

— Domnul ministru e servit!

Vocea uşierului îi trezeşte la realitate. Gustave dă drumul mâinii lui Adrienne de parcă ar fi un tăciune aprins şi îşi ia brusc privirea de la ea. Dă nas în nas cu Lockroy, care-l ia de braţ.

— Sunt încântat să vă am ca oaspete, dragul meu prieten. Sper că vă plac racii.

Adrienne de Restac nu s-a mişcat.

Când se apropie soţul ei, e nevoit s-o scuture ca s-o scoată din amorţeală.

— Nu ţi-e foame?

— Ba da, ba da...

12

Bordeaux, 1859

Adrienne şi Gustave se plimbară o bună bucată de vreme în tăcere. Sunetul pianului fu curând înlocuit de ciripitul

păsărilor, foşnetul pădurii, murmurul ferigilor sau pur şi simplu de adierea vântului călduț ce mângâia copacii.

Gustave se simțea mai bine. Preferase dintotdeauna conversațiile în doi. Doar când era la lucru îndrăgea viața în echipă. Să conducă un şantier, să dea ordine, să ia decizii, să aleagă: ştia să le facă pe toate. Însă când lucrurile deveneau private, intime, Eiffel îşi pierdea priceperea, iar pudoarea ieşea la suprafață.

— Sunteți foarte tăcut.

— V-aş putea face acelaşi reproş.

— Eu sunt femeie, vorbesc cu lucrurile, spuse ea, enigmatică. N-am nevoie de cuvinte.

— Fiindcă bărbații sunt incapabili să le folosească?

Adrienne se opri, se rezemă de trunchiul unui pin mare şi îşi ridică fața spre cele mai înalte crengi.

— Uitați-vă la Edmond: îl credeți în stare să înțeleagă poezia acestui loc?

— Edmond nu e bărbat, e doar prost.

Adrienne zâmbi, dar se încruntă o clipă, curioasă să afle până unde avea Gustave să ajungă cu intimitatea.

— În sfârşit, vorbiți cu inima deschisă. Şi tatăl meu? Îl considerați o fire poetică pe tatăl meu?

— Nu e o fire poetică, nuanță Eiffel, tot mai nesigur pe el; e bogat.

Adrienne se încordă, o umbră îi străbătu chipul, apoi îşi regăsi zâmbetul.

Gustave simți o nelinişte surdă, ca şi cum această plimbare în pădure era o capcană. Însă, când Adrienne deveni din nou ea însăşi, se risipi orice urmă de îngrijorare. Ce femeie ciudată! Şi ce zi stranie...

— Aveți dreptate, banii murdăresc totul... Dacă aş putea, m-aş lipsi de ei cu plăcere.

Gustave îşi înfrână orice replică ce putea fi deplasată sau greşit înțeleasă. N-o cunoştea destul de bine pe Adrienne şi avansa orbeşte. Iată-i pe amândoi şezând sub pin, umăr la umăr, în iarba cu muşchi ce mirosea a primăvară şi a viață.

— Poftim, spuse el, scoțând un pachet din buzunarul interior.

Adrienne îl luă curioasă.

— Chiar aşa, e ziua mea, spuse ea, trăgând panglica de mătase.

Descoperi o carte foarte tehnică despre inginerie şi nu-şi putu ascunde uimirea.

— Ați fi preferat poate un evantai? Sau o batistă?

Fără să-şi ia ochii de la carte, pe care o deschise şi începu să-i desprindă paginile cu vârful unei agrafe scoase din păr, Adrienne repetă: „o batistă...”

Plimbă mult timp cartea în mâini, ca pe un scrin în care nu îndrăzneşti să descoperi giuvaierele. Pe urmă citi prima pagină, încruntată, cu o cută fermecătoare în colțul buzei când se poticnea în anumiți termeni sau noțiuni.

Gustave era în al nouălea cer. Sosise clipa mult sperată încă de dimineață, când se pregătea pentru petrecerea aceasta la care nu-l aştepta nimeni în afară de tânăra pe care abia o zărise în timpul unui dejun. Iar acum Adrienne era, în sfârşit, a lui, pentru el. S-o vadă cum îşi dă osteneala cu acel capitol, cum încearcă să se cufunde în paginile lui cu o strădanie religioasă, făcea cât toate valsurile din lume. Ba mai mult: era ceva mai puternic, mai rar ca un sărut. Căci le aparținea doar lor, aşa cum le aparținea lumina filtrată printre frunze, precum şi pasărea aceea care se aşezase

chiar deasupra lor, pe prima creangă a pinului, şi-i cânta soarelui bucuria de a-l regăsi.

— Ador cadoul dumneavoastră, spuse Adrienne, în sfârşit, punând cartea pe iarbă, ameţită de acele cuvinte atât de stranii.

— Chiar?

— Nu seamănă cu nici un alt cadou. La fel ca dumneavoastră.

— Ca mine?

— Da. Dumneavoastră sunteţi... altfel...

Era de parcă i-ar fi trimis o săgeată drept în inimă.

Cu o mişcare bruscă şi aproape copilărească, Adrienne se aplecă spre el şi-l sărută pe obraz.

Gustave încremeni. Dintr-odată, pasărea cânta şi mai tare, copacii torceau ca nişte pisici, vântul devenea o muzică la fel de armonioasă, la fel de pasională precum galopul lui Orfeu. Totul era nou pentru Eiffel. Adrienne tocmai îl atrăsese într-o lume nouă, aşa cum mâna înecatului l-ar fi tras spre adâncul fluviului. Dar nu era vorba de înec. Eiffel respira

mai profund ca niciodată. I se părea că întreaga pădure îi pătrunde în plămâni.

Crezând că face un gest firesc, se aplecă spre Adrienne şi vru să-i întoarcă sărutul.

Pe chipul tinerei se aşternu o groază subită. Păli, se îndepărtă imediat şi se ridică în picioare, netezindu-şi rochia.

— Acum o să fiu şifonată.

Gustave era înfrânt, incapabil să rostească vreo vorbă. Încercă să îngaime o scuză, să se justifice pentru ceea ce crezuse că e firesc. Dar din gură nu-i ieşi niciun cuvânt.

Dezarmat de o asemenea neputință, n-avu altă soluție decât fuga. O luă la goană prin pădure, gândind că va ajunge la ieşire în cele din urmă. Cel mai important era să nu mai întâlnească niciodată privirea acelei femei. Niciodată!

Adrienne era la fel de tulburată. Îşi veni în fire văzându-l pe inginer cum se afundă în desişul de ferigi.

— Aşteptați!

Eiffel nu se întoarse şi dispăru în direcția soarelui.

— Adrienne! strigă o voce, lângă seră.

— Sunt aici, răspunse ea, după un moment de ezitare.

— Tortul!

— Vin acum!

Adrienne îşi cercetă coafura într-o mică baltă de sub un copac. Apoi se forţă să afişeze un zâmbet cuceritor. În sfârşit, fugi să sufle în lumânări.

13

Paris, 1886

Lockroy n-a minţit. Racii lui sunt un deliciu. Bucătarul ministerului a urmat cursuri sub îndrumarea lui Escoffier[10], la Lucerna, şi are priceperea unui maestru bucătar.

[10] Georges Auguste Escoffier (1846-1935), bucătar, restaurator şi scriitor culinar care a adus un suflu nou bucătăriei tradiţionale franceze. (N.t.).

De altfel, e amuzant să contempli această adunare de oameni eleganți, atât de bine plasați, cu maniere afectate, cum cojesc crustaceele cu mâna.

Comesenii sunt la fel de pasionați să dezbată tema zilei: care ar fi cel mai potrivit moment pentru glorificarea Franței prin viitoarea Expoziție universală? 1889 nu e o dată banală. Atunci se va aniversa centenarul Revoluției franceze, adică al Republicii. O republică atât de maltratată timp de un secol: pălmuită de Restaurație, două imperii, războaie, un asediu, o amputare sălbatică, atâtea umilințe. Iată de ce această republică, cea de-a treia, trebuie să devină mare, maiestuoasă, după atâtea afronturi. Ajunsă un colos cu picioare de lut, are nevoie de simboluri care să-i arate lumii că nu se va mai clătina. Tricoloră şi luminoasă, Franța este şi va rămâne un far.

Bérard aminteşte atunci de proiectul ridicării unei coloane impunătoare, dar Lockroy nu crede de fel în idee.

— Sincer, o coloană de granit e ceva trist. Avem deja Bastilia şi Vendôme.

Toți comesenii încuviințează, aplecați asupra racilor.

— Trebuie să mergem mai departe, reia Lockroy, făcându-i semn unui chelner să mai servească vin pommard. Trebuie să căutăm provocarea, cutezanța...

Convivii încuviințează din nou, încântați că le sunt umplute paharele.

De la începutul mesei, Eiffel n-a deschis gura. Cu un zâmbet glacial întipărit pe față, trece cu privirea peste masă ca peste un tablou lipsit de farmec. Restac încearcă din când în când să-i atragă atenția, însă inginerul nu-l vede. Chipul său prinde viață abia când dă cu ochii de Adrienne, aşezată de cealaltă parte a mesei celei mari. Totuşi, Eiffel are decența să n-o privească stăruitor, în ciuda dorinței de a studia fiecare trăsătură de pe fața ei. Nimeni nu trebuie să-i observe tulburarea. Nimeni!

— Eiffel?

Gustave tresare, crezându-se prins asupra faptului.

— Gustave e adesea cu gândurile pe Lună, glumeşte Restac, jenat. Atâta a construit la înălțime, încât e mereu cu capul în nori.

O nouă chicoteală generală, căci gluma e gustată. Numai Adrienne ridică ochii spre cer, agasată de atâtea platitudini; n-o remarcă nimeni, în afară de Gustave.

— Domnule ministru? reuşeşte Eiffel să rostească.

— Restac îmi spune că aveți o mulțime de idei pe tema asta...

Eiffel e fericit pentru această diversiune.

— Antoine v-a spus fără îndoială că susțin construirea unei rețele de cale ferată metropolitană, aşa cum există la Londra sau la Budapesta.

Dezamăgirea se citeşte imediat pe fața ministrului, care-i ia pe convivi ca martori.

— Metroul nu inspiră visuri mărețe, să fim serioşi.

O nouă confirmare generală, în sunet de raci.

— După înfrângerea de la Sedan, Franța are nevoie de ceva la fel de puternic ca emblema creată pentru americani.

Ministrul îşi ridică în mod comic brațul, ținând paharul ca pe o flamură.

— Statuia Libertății: ce simbol minunat!

Gustave Eiffel afişează o modestie uşor forțată.

— E opera lui Bartholdi, domnule ministru.

Lockroy îşi pune paharul pe masă, pe urmă, după un moment de ezitare, îl apucă din nou şi-l goleşte. Privirea lui e şi mai ştrengară.

— Ştie toată lumea că acea statuie stă în picioare datorită ție, Gustave, obiectează Restac.

Soția lui Lockroy – semeață, în vârstă de vreo patruzeci de ani, cu o privire şireată –, care s-a mărginit până acum la mici conversații între patru ochi, se întoarce spre doamna Restac.

— Dar dumneavoastră, Adrienne, ce credeți?

Eiffel tresare. Privirile li se întâlnesc din nou, iar Gustave se teme. Îi va auzi vocea.

— Gândesc ca Édouard, răspunde Adrienne, fixând-o pe soția ministrului cu ochii ei mari de pisică. Metroul e trist, invizibil, subteran...

Pe urmă, întorcându-se încet către Eiffel, adaugă cu voce tot mai decisă:

— Trebuie să privim mai sus. Mai liber. Mai îndrăzneț...

Acest ultim cuvânt e ca o săgeată înfiptă în memoria inginerului. Eiffel e şi mai glacial. Susține cu duşmănie

privirea lui Adrienne. Ea dă din umeri, ia paharul cu stângăcie şi-l goleşte dintr-o sorbitură.

— Uitaţi de metrou, spune Lockroy. Daţi-ne un monument. Unul adevărat, frumos, mare. Ceva care să reprezinte pentru Franţa o revanşă asupra istoriei.

— Chiar o revanşă? repetă Eiffel, privind-o din nou pe Adrienne. Credeţi că mai este necesară o revanşă după toţi anii ăştia?

Remarca îl contrariază pe ministru.

— Glumiţi? Au trecut doar cincisprezece ani. Pentru ţara noastră milenară, e o picătură de apă...

Tăcerea cade ca o smoală. Toţi convivii sunt stânjeniţi, căci niciunul nu e vreun înger. Dar nimeni nu îndrăzneşte să spargă gheaţa, temându-se să încaseze vreun reproş. Lockroy mustăceşte, întrebându-se de ce a insistat Restac să-l invite pe impertinentul ăsta.

Eiffel începe să se amuze. În sfârşit, se întâmplă ceva! I se strânge stomacul de emoţie când Restac dă semne de îngrijorare pentru situaţia creată la masă. Însă Gustave îl priveşte într-un fel liniştitor, de parcă i-ar spune: „Nu-ţi face griji, ştiu ce fac”. Apoi îi surâde discret lui Adrienne, înainte de-a murmura aproape în şoaptă, ca un orator care vrea să-şi capteze publicul: – Un turn...

— Poftim? spune Lockroy.

— Un turn de trei sute de metri.

Ministrului îi revine culoarea în obraji.

— Trei sute de metri? Joci tare, nu glumă! Din metal?

— În întregime din metal.

Restac e îngrozit. De-a ce se joacă Gustave? Însă Lockroy intră în joc.

— Deveniți interesant, Eiffel.

Jurnalistul trece pe dată de la spaimă la entuziasm.

— Doar v-am spus, Édouard. Gustave e un tip uimitor...

— Observ, spune ministrul, înmuindu-şi buzele în paharul cu vin pommard.

Aşadar, Eiffel?

— Am o condiție, continuă inginerul.

Ministrul izbucneşte în râs.

— Simt că o să vorbim despre bani!

Eiffel ridică dispreţuitor din umeri. Adrienne nu scapă nicio vorbă din discuţie.

— Uităm de Puteaux şi de suburbie.

— Adică?

— Vreau ca turnul meu să fie în mijlocul Parisului. Vreau ca toată lumea să-l vadă şi să se bucure de el. Atât muncitorii, cât şi burghezii...

Fraza a fost rostită cu atâta năduf, încât ministrul împietreşte. Dar e sedus de ardoarea inginerului.

— Va fi un loc pentru marile familii şi pentru oamenii simpli. Va fi o noutate: ştergerea graniţelor dintre clase. Vreţi să sărbătoriţi Revoluţia franceză, nu?

Gustave îşi dă seama că a vorbit fără să-şi ia privirea de la Adrienne, ai cărei ochi scânteiază.

— Atâta vreme cât nu tăiaţi vreun cap, sunteţi omul meu, Eiffel!

Comesenii aplaudă, iar paharele cu vin pommard sunt ciocnite voios. Adrienne e luminată de un zâmbet mai larg decât Sena.

Antoine de Restac e vesel. Cu ajutorul vinului, i se pare că a petrecut ultima parte a festinului râzând. Chiar dacă dineul a început într-un mod furtunos, e încântat de efect. Ministrul are un proiect, Gustave are de lucru, iar el, intrigantul, complotistul, trăgătorul de sfori, şi-a jucat rolul de păpuşar. E limpede că viața pariziană are savoarea ei.

— Eşti destul de surprinzător, Gustave, spune el, în timp ce-şi ajută soția să îmbrace paltonul voluminos.

Un servitor le deschide uşa ce dă spre peronul intrării şi un curent de aer rece le biciuieşte fețele. Prospețimea aceasta o uşurează pe Adrienne, care închide ochii şi se lasă mângâiată de frig. Gustave rămâne în urmă, căutând un refugiu, dar n-a găsit alt moment ca să părăsească salonul lui Lockroy.

— Am venit la masă pentru un metrou şi plecăm cu un turn! Eşti un adevărat magician!

O nouă izbucnire în râs, în timp ce o pornesc toți trei pe aleea de pietriş ce duce spre stradă. Noaptea e rece şi uscată. Deasupra lor, copacii dezgoliți se profilează ca o amenințare pe cerul negru. Câteva stele sfioase îşi croiesc drum, iar Gustave se gândeşte că se vor vedea mai bine din turnul său.

E smuls din visare de Antoine, care-l bate cu putere pe spate. Inginerul se clatină.

— Aşa a fost Eiffel dintotdeauna, îi spune el soției sale. Imprevizibil. Îl ador!

Adrienne, încordată, îndrăzneşte să-i arunce o privire lui Eiffel, pe care-l evită de când sunt toți trei împreună.

Becurile cu gaz îşi aruncă lumina ca de terariu pe şosea. Clădirile haussmanniene dorm de mult. Un cal nechează în depărtare.

— Te ducem acasă, Gustave?

— Mulțumesc, am să merg pe jos... minte el, gândindu-se că va găsi cu greu o trăsură la ora aceea atât de târzie. Dar nu mai poate păstra aparențele.

— Dă-mi voie totuşi să-ți arăt automobilul meu. E un prototip aflat în probe. Ai să vezi, e superb...

Înainte ca Eiffel să se poată eschiva, Antoine dispare în noapte, fredonând: „Nu trageți, santinele. E o pasăre care vine din Franța...”[11]

---

[11] C'est un oiseau qui vient de France (E o pasăre care vine din Franța), cântec popular francez, compus în 1885 (N.t.).

Gustave se temea de clipa asta; făcuse totul ca s-o evite. Haide, trebuie doar să aştept; e doar un moment neplăcut care va trece.

Oare Adrienne îşi spune acelaşi lucru? Eiffel se fereşte să verifice. Fuge de ea ca de Medusa. E important să nu se întoarcă! Să privească fix punctul acela în noapte, acolo, deasupra Domului Invalizilor.

— Uită-te la mine...

Vocea a străpuns liniştea. Gustave rămâne imobil.

De fapt, trebuia să se aştepte la asta.

— Uită-te la mine, insistă ea, apropiindu-se de el.

Îi simte prezența în stânga lui. În ciuda nopții, a frigului, are impresia că tocmai a izbucnit un incendiu. Sufocant! Iar când mâna lui Adrienne se aşază pe umărul lui, arsura e insuportabilă. Izbuteşte totuşi să se retragă fără violență, cu un pas ca de dans.

Face un efort uriaş ca să vorbească.

— Speram cu adevărat să nu vă mai văd niciodată.

Adrienne primeşte vorbele ca pe un glonț, dar rămâne impasibilă. Adoptă chiar un fel de dezinvoltură mondenă, trufaşă şi îşi reia poziția, nemişcată în fața nopții.

Când soseşte, în sfârşit, automobilul, oftează uşurată.

Antoine sare mândru din maşinăria ciudată care se scutură şi face un zgomot teribil. Apoi se miră:

— Ei bine, unde e?

Adrienne îşi vine în fire şi priveşte în jur: Eiffel a dispărut.

14

Bordeaux, 1859

Fusese o zi lungă. Pe şantier, atmosfera era încordată, căci un muncitor îl înfruntase pe Pauwels pentru o primă. Se ajunsese la bătaie, iar Gustave fusese nevoit să-i despartă.

— Luați apărarea oamenilor dumneavoastră, dar noi vă cunoaştem preferințele, Eiffel... bombănise Pauwels, trăgându-se de mâneci de parcă voia să le calce.

Se ofuscase, fiindcă inginerul se dusese personal să facă reclamații direct la furnizorul său de lemn; fusese şi mai umilit când Bourgès se conformase, sfătuindu-l pe Pauwels să asigure schelele, debordând de elogii pentru tânăr. De atunci se ferea de Gustave ca de un spion.

Lui Eiffel nu-i păsa. Toate astea erau lipsite de importanță. Şi totuşi, Pauwels ar fi râs de el dacă l-ar fi văzut străbătând desişurile, rupându-şi îmbrăcămintea, cățărându-se pe un zid, apoi fugind peste câmp, cu hainele lui elegante pline de noroi, doar ca să nu întâlnească privirea unei fete frumoase pe care nu izbutise s-o înțeleagă. De când cu aniversarea, inginerul nu se mai gândea decât la şantierul lui, la grinzile lui, la siguranța muncitorilor, la nimic altceva... În niciun caz, la Adrienne Bourgès...

I se întâmpla chiar să doarmă în mica baracă situată ceva mai departe de fluviu, care-i servea drept birou şi unde-şi păstra planurile şi instrumentele de măsură.

Priveliştea era mai plăcută acolo decât cea din mansarda lui, aflată în centrul oraşului Bordeaux. Se zăreau măcar apele liniştite şi acel fermecător ponton de lemn ce înainta spre larg, unde se putea aşeza cu picioarele în gol ca să privească luna oglindindu-se în Garona.

De altfel, tocmai răsărise. De câteva nopți, cerul era acoperit. Dar în seara asta, astrul rotund şi alb țâşnise de la orizont şi urca pe cer, asemenea unui balon de ipsos. Gustave o privi un moment – aşa cum îi spui bună seara cuiva apropiat înainte de-a te duce la culcare –, apoi se îndreptă spre cabana de lemn. Se făcuse dintr-odată atât de rece, încât îl cuprinse un tremur şi-şi încrucişă brațele.

— Bună seara...

Eiffel tresări.

Vocea aceea. Şi ochii aceia, care păreau şi mai felini la lumina lunii.

— Bună seara, răspunse el, prefăcându-se indiferent.

Stătea în picioare în fața uşii, învelită într-un şal.

— Vă e frig, spuse el, descuind uşa cu ajutorul unei legături voluminoase de chei. Intrați...

*

Adrienne cerceta locul, căutând parcă un indiciu, o cheie. Era doar un spațiu de lucru, însă ea zări un morman de haine, o pensulă pentru bărbierit, un brici, un pieptene şi

apoi, salteaua de paie acoperită cu trei cuverturi prost împăturite.

Eiffel se simți expus, dar nu percepu decât stânjeneala. Ea îl studia prin intermediul obiectelor. Ar fi putut spune că are un apartament în oraş, dar la ce bun?

Inginerul îşi puse lucrurile pe masa cea mare, deja acoperită de desene, planuri, rigle, şi-i arătă invitatei singurul scaun din încăpere.

— Mulțumesc, spuse ea, fluturându-şi zulufii, nu sunt obosită.

Se apropie de masă şi se aplecă asupra planurilor podului. Lumina era atât de slabă – o lampă simplă cu gaz pe care Gustave abia o aprinsese –, încât fu nevoită să se atingă de foile mari, cu o mişcare ce părea ambiguă din pricina penumbrei. Gustave era acolo, chiar în spatele tinerei căreia îi vedea silueta expusă, aproape indecentă, la un pas depărtare.

— Ştiți, v-am citit cartea, zise ea, fără să se întoarcă.

— A, da?

— N-am înțeles, dar am citit...

Eiffel trebuia să se stăpânească, să nu întindă brațul, mâna, când acolo, chiar acolo...

— Era acolo un desen în genul ăsta, adăugă ea, lăsându-şi degetele să alunece pe schița unui stâlp. A, dar recunosc stâlpul ăsta, la ce serveşte?

Adrienne îşi îndreptă spatele cu o grație stranie. Când se întoarse, încăperea se lumină mai mult.

— Adrienne, de ce sunteți aici?

Adrienne se sprijini de masă, cu palmele pe marginea ei, arcuindu-şi spatele într-o poziție şi mai provocatoare. Însă chipul ei spunea contrariul: părea timidă şi pierdută.

— Alaltăieri... la aniversarea mea...

Eiffel se dădu înapoi, dar n-o scăpă din ochi.

— Îmi pare rău, zise el cu răceală, nu ne-am înțeles unul pe celălalt...

— Ba da! strigă ea. De fapt, nu, e vina mea. Vreau să spun că mie îmi pare rău, vă cer scuze...

Lui Gustave nu-i plăcea s-o vadă atât de stângace. Prefera s-o vadă îndrăzneață, indiferentă, inaccesibilă. Dintr-odată, părea o fetiță.

— În cazul acesta nu e vorba de cerut scuze, Adrienne. Amândurora ne pare rău.

Vina e împărțită.

Pe tânără o rănea indiferența lui. Nu străbătuse oraşul, noaptea, ca o fugară, ca să fie întâmpinată cu atâta răceală. O merita oare?

— Vă bateți joc de mine, murmură ea cu buze tremurânde şi cu lacrimi în ochi.

Eiffel ar fi trebuit să se înduioşeze, dar ştia că tânăra juca teatru. Şi totuşi, se afla acolo, în fața lui, reținându-şi plânsul.

— Ba nu, recunoscu el, oftând; nu-mi bat joc de dumneavoastră. Sunteți... păru să-şi caute cuvintele... sunteți foarte fermecătoare.

Era echivalentul unei palme.

— Foarte fermecătoare, repetă ea.

Gustave înțelese că o rănise şi se strădui să adopte un ton prietenos.

— Adrienne, nu ne cunoaştem. Ne-am văzut doar de trei ori...

— Mie mi-a fost de ajuns prima oară!

În fața acestui strigăt al inimii, Eiffel simți cum i se năruie una câte una toate reticențele. Ea înaintase, era chiar în fața lui, sfidându-i parcă indiferența. Însă nu mai juca rolul seducătoarei duminicale. În fața lui stătea cu adevărat Adrienne Bourgès. Distracția se terminase. Tânăra se afla la el, pentru el.

Dar era prea mult. Toate acestea nu serveau la nimic. În ciuda frumuseții răvăşitoare a acestei femei tinere, pe care ar fi putut s-o culeagă ca pe cel mai apetisant fruct, depăşise vârsta jocului de-a v-ați ascunselea.

Luându-şi inima-n dinți, reuşi să facă un pas înapoi şi, cu un gest banal, se apucă să facă ordine într-un dulăpior aflat în cealaltă parte a camerei.

— Va mai fi o aniversare, Adrienne. Aceeaşi muzică, aceleaşi cornete cu înghețată. Şi un bărbat care va fi străbătut lumea într-un balon. Şi el va fi „diferit”. Îl veți invita, vor fi jocuri. Veți fi... ceea ce sunteți...

— Adică? întrebă Adrienne în spatele lui.

Considerând că ar fi prea laş să nu i-o spună în faţă, Gustave se întoarse.

— O fermecătoare copilă răsfăţată.

Adrienne păli. Era împietrită ca o statuie, ca şi cum trupul îi era lipsit de viaţă.

Doar ochii îi luceau, inundaţi de lacrimi.

— Asta credeţi despre mine?

Gustave se simţea pierdut. Nu-şi dorise aşa ceva. Chiar în clipa aceea ar fi vrut s-o ia în braţe, să-i mângâie părul, s-o împace, să-i spună că totul va fi bine. Dar ştia că n-ar avea niciun rost.

— N-am poftă de jocuri, mărturisi el, cu sufletul amorţit, fără să creadă vreun cuvânt.

Vorbea conştiinţa, nu inima lui.

Adrienne primi acest nou glonţ fără să se clatine. Avu doar o tresărire înainte de-a se îndrepta spre uşă. Îi trebui mai puţin de o secundă să se facă nevăzută în noaptea pe care un nor tocmai o făcuse şi mai întunecată.

— Idiotule! bombăni Eiffel, strângându-şi pumnii până aproape să-i fărâme.

Când auzi lemnul scârțâind, Gustave se cutremură.

— Adrienne, unde vă duceți?

Niciun răspuns, doar sunetul unor paşi nesiguri venea dinspre țărm.

„Doamne, pontonul!” se gândi el şi se avântă afară.

— Adrienne! Ce faceți?!

— Mă joc... spuse o voce înăbuşită.

Chiar în clipa aceea, luna țâşni dintre nori.

Atunci o văzu.

Era ca o stafie. Una dintre acele picturi onirice după care se dau în vânt germanii.

Adrienne părea că pluteşte în fața lui, acolo, la capătul pontonului: cu brațele încrucişate, privirea scăpărătoare, cu acel straniu surâs fatalist, resemnat. Şi cu impresia aceea de forță, de libertate insolentă ce răzbătea prin zâmbetul ei.

Căderea fu lentă, descompusă.

Trupul ce se duce pe spate, uşor ca o pană. Privirea care nu o părăseşte pe a lui Eiffel, în ciuda întunericului. Şi apoi, apa ce pare să se deschidă anume pentru ea, primitoare, suavă, delicios de devoratoare.

15

Paris, 1886

Revederea cu Adrienne. Eiffel nu se gândeşte decât la asta. De săptămâni întregi...

Cum ridică nasul dintre planurile lui, cum se desprinde de schițele faimosului turn înalt de trei sute de metri pe care s-a angajat – aproape din fanfaronadă! – să-l construiască, imaginea ei îi revine în minte. Zâmbetul ei imens, ochii ei de pisică şi expresia aceea veselă, ironică şi disprețuitoare. Ce viață a avut în toți acei ani? Cum a evoluat? Ce s-a întâmplat? Cum l-a cunoscut pe Restac? Prin ce întâmplare extravagantă s-au întâlnit ei doi şi, mai mult, cum de s-au căsătorit?

Gustave nu vrea să afle. Şi-ar dori să nu-i fi ieşit nicicând din nou în cale, să arunce amintirile cât mai departe în memorie. Şi-ar dori ca prenumele ei să fie alungat din conştiința lui până la ultima literă.

Şi totuşi...

Şi totuşi, merge atât de des să dea târcoale prin parcul Monceau, pe care-l disprețuieşte dintotdeauna fățiş...

— E o grădină zoologică a bogătaşilor, repetă el cu plăcere, preferând ambianța populară ce se regăseşte în parcul Montsouris sau în Buttes-Chaumont.

Plaine-Monceau e un cartier prea cu ştaif, burduşit cu bani, iar Gustave se fereşte de el. E foarte ipocrit în privința asta: părinții lui nu l-au crescut în sărăcie, la Dijon erau mic-burghezi autentici; iar el trăieşte acum într-un confort comparabil cu al acestor familii care străbat aleile parcului. Aceste bone engleze îi amintesc de cele care împingeau landoul lui Claire, apoi, pe cel al lui Églantine, pe al lui Albert... Aceste cupluri elegante şi uşor artificiale se aseamănă atât de mult cu tânăra pereche Eiffel, braț la braț, când se duceau la plimbare în doi. Simplul gând la Marguerite îi pune un nod în stomac lui Gustave. Dacă ar mai fi fost acolo, l-ar fi ocrotit. I-ar fi amintit de îndatoririle lui, de principiile lui. E istovit, se simte de-acum lipsit de sprijin. Cu cine ar putea vorbi despre asta?

Compagnon nu l-ar înțelege. Claire e prea tânără. Doar nu cu Restac! Ar fi o nebunie! Şi iată-l pe „poetul metalului”

cum vine să dea târcoale pe sub copaci, cum se aşază pe bănci cu speranţă, asemenea pelerinului care nădăjduieşte să zărească un miracol.

Casa lor se află acolo, în faţa lui. E unul dintre superbele hoteluri particulare ce mărginesc parcul Monceau. Eiffel ştia că Restac era înstărit, însă de acolo şi până la a locui în cel mai luxos cartier din capitală! A înţeles pe deplin că cei doi nu locuiau într-un simplu apartament. De trei săptămâni de când vine aici i-a zărit deseori trecând prin spatele ferestrelor, de la parter şi până la etajul servitorilor. Uneori, Antoine e cel care deschide câte o fereastră şi contemplă peisajul. Alteori, ea e cea care se sprijină de geam, trage perdelele cu gesturi graţioase şi cu atitudinea aceea ciudat de nestingherită.

— Nu cumva sunt îndrăgostit?

Gustave a vorbit cu glas tare, iar cucoana minionă care şade pe bancă lângă el şi se ocupă să le dea firmituri porumbeilor îl priveşte surprinsă.

Atunci se opreşte o umbră în faţa lui.

— Prietene! Ce cauţi în cartierul ăsta?

Gustave tresare: era de aşteptat. Tot jucându-se de-a spionul, a fost prins în propriul joc. Uimirea lui Restac e veselă şi sinceră.

— Nu ne vedem vreme de treizeci de ani, iar acum, eşti peste tot...

— Păi... stau închis tot timpul. Îmi face bine să merg puțin.

Gustave se ridică jenat şi-i întinde mâna vechiului său camarad. Dar Restac îl prinde de umeri şi-l îmbrățişează călduros.

— Ştii că locuiesc chiar aici? zice el, arătând spre hotelul pe care Gustave îl pândeşte deja de trei săptămâni.

Totul îi pare jalnic. Eiffel se simte atât de pueril. Ar fi fost atât de simplu să ia taurul de coarne, să trimită o carte de vizită, o invitație. Nu l-a mai văzut pe Restac de când cu dineul la Lockroy, iar jurnalistul nu a precupețit niciun efort de a vorbi în presă despre „proiectul Eiffel". E foarte simplu, acest „Turn de 300 de metri" pasionează într-o măsură mult mai mare decât grevele de la Decazeville sau declarațiile lui Boulanger, noul ministru al armatei.

— Ai văzut cât de fructuoasă e mica noastră conspirație? întreabă cronicarul, bătându-l din nou pe spate pe Gustave.

— Nu uita că muncesc pe rupte, răspunde Eiffel, stânjenit. Lockroy îşi va primi turnul.

— Am încredere în tine, dragă Gustave. De altfel, dacă tot eşti aici, vom sărbători. Vii acasă, la un pahar?

Eiffel e prea surprins ca să refuze.

Gustave e exaltat. Raţiunea lui urlă să nu-l urmeze pe Antoine, să nu intre în casa aceea, să nu-i lase paltonul majordomului de culoare care se înclină în faţa lui. Osteneală deşartă... Instinctul său e mai puternic, iar el se lasă în voia sorţii.

Se străduieşte doar să-şi ascundă tulburarea, se preface interesat de explicaţiile amicului său care se scuză cu o falsă modestie pentru diverse elemente de decor.

— Poate ţi se pare conservator şi burghez, dar recunosc că ne simţim foarte bine aici, zise el, deschizând uşa unui salon generos.

E o impresie ciudată a trecerii de cealaltă parte a oglinzii. De câteva săptămâni, cunoaşte această încăpere dintr-o altă perspectivă. Recunoaşte planta aceea, căreia îi descoperă ghiveciul. Identifică fresca aceea orientală, căreia îi zărea un capăt – bustul unei dansatoare orientale – din parc. Şi pe urmă vede băncuţa pe care a şezut deseori. Bătrâna doamnă e tot acolo, înconjurată de armata ei de porumbei.

— Trebuie să spun că vederea e superbă, şopteşte Antoine, deschizând fereastra.

Asta a atras-o pe Adrienne...

Gustave încremeneşte. Sudoarea i se prelinge pe ceafă.

— E... aici?

— Adrienne? răspunde Antoine, destupând o sticlă de coniac. Nu, a ieşit.

Miercurea se duce deseori prin muzee, cu nişte prietene.

Gustave nu ştie dacă se simte uşurat sau amărât. Ambele, fără îndoială.

— Pentru turnul tău, Gustave! spune Antoine, ridicându-şi paharul.

— Doamne ajută! râde Eiffel, cuprins de o beție ciudată.

Restac se trânteşte pe o canapea.

— Ştii că Adrienne te admiră mult?

— Chiar aşa? tresare Eiffel, care se întreabă dacă nu cumva amicul lui face un joc anume.

Aşa că inginerul se simte obligat să precizeze că n-o cunoaşte.

— Ştiu, dar a citit una dintre cărțile tale. Ceva foarte tehnic.

— A cumpărat-o după ce am fost la masă?

— În niciun caz. Era de ani buni în biblioteca ei.

Lui Gustave îi tresare inima.

— Adrienne e o femeie uimitoare, continuă Restac, fără să observe nimic. O interesează totul. Ar fi putut face orice dacă n-ar fi avut...

Antoine se întrerupe, căci s-a auzit o sonerie la intrare. Majordomul intră în cameră.

— Întrevederea domnului...

Antoine îşi loveşte fruntea cu dosul palmei.

— Ce idiot! Am uitat cu totul.

Se ridică în picioare şi se apropie de Eiffel.

— Îmi pare rău, trebuie neapărat să-l primesc pe omul ăla plictisitor. Mă aşteaptă în biroul meu. Te superi pe mine?

Gustave se simte cuprins de uşurare.

— Am să plec şi eu.

— Nu te grăbi, bătrâne, zice Antoine, împingându-l pe Gustave pe canapeaua cea încăpătoare. Pleacă oricând doreşti, mai toarnă-ți coniac, odihneşte-te un pic.

Tare mi-ar plăcea să te rog să ne aştepți, însă Adrienne se duce direct la o masă unde voi merge şi eu. Dar rămâi, simte-te ca acasă.

Auzind aceste cuvinte, Eiffel îşi întoarce privirea spre mica imagine în formă de medalion, aşezată pe masa scundă de lângă canapea. Doi ochi de pisică sunt aținți asupra lui; Adrienne îi zâmbeşte.

16

Bordeaux, 1859

Lui Eiffel i se părea că retrăieşte aidoma scena accidentului. Apa care-l strânge ca o scoarță, violența frigului, bătăile

inimii care-i străpung timpanele. Cu unica diferență că era noapte.

Brațele sale scormoneau întunericul, răscoleau neantul în căutarea lui Adrienne a cărei umbră albă n-o mai zărea.

Cum o va regăsi? Prin ce miracol va apuca mâna lui brațul tinerei? De unde va găsi puterea să ridice trupul îngreunat de jupoane? Eiffel nu ştia răspunsul, căci nu avu timp de gândire. Instinctul de supraviețuire mătura totul în calea sa; conta doar aerul care-i năvălea în plămâni când țâşni la suprafață.

Adrienne scoase un țipăt înspăimântător. Un urlet aspru care sfâşie noaptea.

Eiffel îşi aminti de strigătul vecinei din Dijon care născuse într-o noapte de vară, cu toate ferestrele deschise.

Dar tânăra rămase aproape imediat fără vlagă, deveni un morman de haine umede în brațele salvatorului ei.

Când o săltă pe malul nămolos pe care luna îl făcea să pară o plajă de nisip fin, ea începu să plângă. Suspine fără lacrimi, uscate ca un deşert.

— Sunteți complet nebună! Vreți să muriți? Să ne înecăm amândoi? Ăsta e noul dumneavoastră joc?

Gustave era cuprins de atâtea sentimente: furie, teamă, o resemnare ciudată şi impresia – dulce şi dureroasă – că Adrienne era cea mai puternică.

— Îmi pare rău, îmi pare rău, scânci ea cu voce slabă, ghemuindu-se scuturată de spasme.

Gustave apucă o bucată de pânză ce zăcea pe pământ şi o înveli pe Adrienne.

Apoi o ajută să se ridice.

— Haideți...

Dar Adrienne nu se mai putea mişca. Părea cuprinsă de o tetanie îngrijorătoare.

Cuprins la rândul lui de fierbințeală, Gustave izbuti s-o ia în brațe.

Când trecură pragul uşii, se gândi că Adrienne era foarte uşoară.

Un minut mai târziu, focul sfârâia în sobă. Gustave o umpluse cu tot ce era de prisos prin încăpere: bucăți de pânză, scândurele de lemn, planuri învechite.

Important era ca Adrienne să revină la viață.

Stătea ghemuită în fața vetrei cu privirea ațintită asupra flăcării, fără să clipească. Gustave îi pusese pe umeri o cuvertură mai agreabilă decât prelata găsită pe mal, iar ea simțea căldura urcându-i în brațe şi picioare.

— Vă e mai bine? întrebă el, uşurat.

Ea dădu din cap, cu un zâmbet vinovat. Apoi se răsuci dintr-odată.

Gustave înțelese că, fără să îndepărteze cuvertura, îşi scotea hainele ude. Cu multă îndemânare, fără să-şi arate câtuşi de puțin nuditatea, le întinse în fața sobei. Pe urmă îşi reluă poziția şi păru mai în largul ei, ca şi cum putea, în sfârşit, să respire.

— Vino, spuse ea, întorcându-se spre Eiffel, care simțea cum îl cuprind timiditatea şi dorința.

Se ghemui lângă Adrienne pe podeaua barăcii şi-i cuprinse umerii cu brațul. Ea îşi aplecă cu un gest firesc capul, iar Gustave îi simți părul ud mângâindu-i obrazul.

Era bine. Soba era acolo, în fața lor, complice. Afară, luna dispăruse din nou, de parcă voia să-i învăluie iar în noapte.

Când pătura alunecă, tresăriră amândoi. La lumina focului, Adrienne era cea mai frumoasă dintre fantome. Mai frumoasă decât şi-ar fi putut-o închipui vreodată.

Gustave înțelese că ea câştigase din nou partida.

17

Paris, 1886

La Întreprinderile Eiffel e freamăt mare. E foarte drăguț să lansezi ideea unui turn de trei sute de metri, dar mai sunt încă atât de multe de făcut.

— Credeam că Lockroy şi-a dat acordul, se miră Compagnon, care-şi vede asociatul cum petrece nopți întregi reluând planurile acestei construcții, rafinându-le, oferindu-le mai multă grație, mai multă poezie.

— Ministrul e de acord ca eu să fac propunerea şi e limpede că sunt favoritul lui... Totuşi, va trebui să apăr ideea asta în fața Consiliului Parisului... Va fi chiar şi un concurs, cu alte proiecte...

Jean e buimăcit.

— Un concurs? Dar credeam că n-ai vrut niciodată să participi la concursuri...

Eiffel ridică unul dintre desene în faţa lui:

— Unele proiecte merită din plin nişte sacrificii. Şi pe urmă, Restac s-a angajat să entuziasmeze presa. Îţi spun că n-o să fie un concurs, ci un plebiscit.

Jean Compagnon e surprins de siguranţa inginerului. Gustave, care de obicei se îndoia şi se răzgândea des, acum se aruncă asupra acestui turn cu o furie frenetică, de parcă ar fi posedat.

Amândoi au uitat aproape că proiectul nu aparţine încă Întreprinderilor Eiffel şi că mai sunt paşi de făcut.

Nouguier şi Koechlin cred chiar că Gustave le joacă o farsă dat fiind că dispreţuise atât de mult „pilonul” lor pe care-l considerase anost.

— Ba da, ba da, vi-l cumpăr.

— Chiar aşa, patroane?

Când le propune să reia brevetul până la unu la sută din costurile lucrărilor, cei doi arhitecţi fac un calcul mental rapid – un turn de trei sute de metri, sute de muncitori, un

şantier pe durata a cel puțin doi ani – şi îşi dau seama că o asemenea ocazie nu se va mai ivi prea curând!

— N-aveți grijă, precizează Eiffel, numele voastre vor fi citate lângă al meu...

Îi ia chiar de după umeri şi se apleacă bucuros asupra unuia dintre desene:

— Turnul ăsta va fi al nostru, prieteni...

Din ziua aceea, Gustave e obsedat. De multă vreme nu şi-a mai însuşit atât de mult un proiect. Toate construcțiile sale anterioare sunt lucrări colective. Iar acum, deodată, vrea ca turnul acesta să-i aparțină, vrea să-l posede. În acest fel prinde formă şi viață „pilonul" lui Koechlin şi al lui Nouguier. Elementele rigide din primele desene câştigă în suplețe, în finețe. De cum se apleacă asupra planurilor şi schițelor sale, Eiffel are senzația că e mai mult decât un inginer; e chiar mai mult decât un artist aflat în plină criză de inspirație: e un om posedat, înflăcărat. Ca şi cum i-ar scrie o epistolă de iubire acelui proiect nebunesc, colosal. Ca şi cum ar fi nevoit să-l convingă, să-l cucerească. Mai ales umbra lui Adrienne îi bântuie mintea fără încetare, tulburându-l şi stimulându-l totodată.

Dacă există cineva căruia vrea să-i dovedească faptul că e cel mai bun, că e unicul, ea este aceea. În aşa măsură, încât e un călău al muncii, lipsindu-se de somn, bând cafea după cafea, aplecat asupra foilor lui mari şi albe fără să-şi cruțe ochii.

Şi dintr-odată, în timp ce mintea lui cutreieră o clipă printre amintiri îndepărtate, se apucă să deseneze spatele lui Adrienne. Acea curbă minunată ce se revarsă dinspre ceafă până la talie: un arc aproape perfect, frumos ca o statuie.

Atunci se petrece iluminarea, revelația: iată turnul său! Linia ce leagă baza de vârf nu trebuie să fie dreaptă, ci o curbă, întrupată, vie.

Gustave devine frenetic, obsedat de arcul acela care-i oferă pilonului faimoasa „senzualitate” de care fusese lipsit până atunci.

E foarte simplu, trăieşte, gândeşte, respiră pentru turn. Celelalte proiecte sunt de altfel neglijate în aşa măsură, încât Compagnon trebuie să mențină echilibrul.

Unii clienți dau semne de enervare.

— Şi domnul Eiffel? Nicio veste?

— Discutați cu mine. Sunt asociatul lui.

— Noi îl vrem pe domnul Eiffel. Ni s-a vândut un poet al metalului, nu un contabil...

— Pe moment, poetul e în plină criză de inspirație, răspunde Compagnon, scrâşnind din dinți.

Şi e adevărat. Imediat ce ajunge în biroul său, Gustave se cufundă în planurile lui; studiază construcția din toate unghiurile, anticipează cele mai mici riscuri, toate detaliile. În adâncul sufletului, ştie că face acest turn doar pentru el. Există cineva în spatele acestei înflăcărări, al acestei tinereți regăsite. Dar se fereşte să-i dea un nume. Să spunem că e muza lui, inspirația lui. Restul nu e decât o amintire, o greşeală de tinerețe.

— Trebuie să fie perfect, şopteşte el, golind cea de-a douăsprezecea ceaşcă de cafea, cu un tremur în degete.

După câteva zile, e atât de pasionat, încât străpunge foaia cu vârful creionului.

Apoi planurile sunt aproape gata, restul sunt doar înfloriturі, decorațiuni.

— Spune-i lui Sauvestre să-mi îmbrace construcția asta, îi ordonă el lui Jean Compagnon, care nu crâcneşte în fața acestui ton milităresc. Spune-i să-mi deseneze balcoane, galerii, să nu fie prea seci...

— Tu vorbeşti de secetă... bombăne Compagnon, în timp ce-l sună pe Stephen Sauvestre, unul dintre cei mai de seamă arhitecți din generația lui. Numeroase familii înstărite pariziene i-au cerut deja să le proiecteze hotelurile particulare, iar el le-a desenat mici castele cu turnuri, palate ca în O mie şi una de nopți, case desprinse din basmele cu zâne. Aşadar, un nou turn Babel i se va potrivi foarte bine.

— Dar să nu se atingă în niciun caz de formă, nu-i aşa? Turnul meu e unic! Nu trebuie să semene cu nici un alt turn!

— Turnul lui, repetă Compagnon exasperat.

18

Paris, 1886

Gustave iese din prăvălie şi se priveşte în oglinda mare aşezată lângă vitrină, în stradă.

Restac se amuză pe seama acestei cochetării.

— Fii pe pace, eşti superb!

Inginerul nu-şi întoarce ochii, scrutează croiala, linia umerilor, eleganța formelor, calitatea țesăturii. Vede în oglindă trecătorii care coboară pe strada Bourgogne fără să clipească. E aproape dezamăgit că oamenii nu se opresc să-l complimenteze pentru costumul lui. Atunci îşi dă seama că

toți sunt îmbrăcați ca el; sau, mai degrabă, el e îmbrăcat ca ei.

— Ultima oară când am fost la croitor, Marguerite era în viață, mărturisește el dus pe gânduri, mângâind căptușeala hainei. Acum, se ocupă Claire de asta, fără să-mi ceară măcar s-o însoțesc. E mica mea stăpână a casei, știi?

Restac îi pune o mână prietenoasă pe umăr și se privesc amândoi în oglindă, timizi.

— Uită-te la ăștia doi studenți! glumește jurnalistul. Au devenit burghezi sadea!

Eiffel se încordează, dar se compară din nou cu trecătorii – cuplul acela care coboară și cotește pe strada Las-Cases; acei trei domni care ajung la Palais Bourbon, merg la Adunarea Națională, sunt fără îndoială deputați. Restac are dreptate: epoca lor i-a prins din urmă și i-a cizelat. Sunt imaginea perfectă a vremii lor.

— Luaaați ziaaarul Fiiiigaro!

Un puști cu caschetă care vinde ziare urcă pe trotuar în direcția lor.

— Ia uite, la țanc! zice Antoine și cumpără un exemplar de la băietan, care-i vinde și trei gazete ale concurenței – nu se

face, dar puştiul îi face cu ochiul clientului său şi-i propune un „preț en gros” pentru toate.

— Încă unul care ştie să se descurce, râde Antoine, despăturind primul ziar. A, asta e, a ieşit!

Îi întinde ziarul prietenului său, care descoperă o pagină dublă consacrată în întregime lui, „Eiffel şi turnul său”. Coloanele foarte stufoase sunt ilustrate cu o fotografie ce-l înfățişează în întregime pe arhitect, în fața viaductului de la Garabit, cât şi cu una dintre schițele turnului, cu decorațiile lui Stephen Sauvestre.

Inginerul nu-şi poate ascunde entuziasmul. Lui Restac i se pare că e ca un bărbat care-şi zăreşte iubita la colțul străzii.

— Ai de ce să fii mulțumit, Gustave. Articolul e semnat de Palou, cel mai talentat jurnalist de la Figaro.

Eiffel e în al nouălea cer, îşi dă voie să recitească unele fraze exagerat de elogioase, aşa cum îți mai umpli o dată paharul cu lichior Chartreuse.

— Bravo, spune el, zâmbindu-i prietenului său.

Restac dă din umeri, binedispus.

— Pentru ce? E turnul tău, nu al meu.

Eiffel îl bate afectuos pe umăr.

— Atunci, mulțumesc...

Gazetarul nu-şi ridică privirea, prea ocupat să frunzărească un alt ziar. Acum se găsesc în piața Palais-Bourbon, rezemați de gardul ce înconjoară statuia justiției.

În jurul lor, trăsurile coboară încet pe strada Bourgogne, unii trecători intră în prăvălia de flori de la colț, o adevărată societate privilegiată, aristocrată, umblă pe trotuar cu mişcări grațioase. Însă cei doi bărbați sunt cufundați în ceva ce —

Restac îl prevenise – seamănă mult cu o propagandă.

— Şi el, se bucură Restac în fața unei pagini duble din Temps. Nici nu mai ştiu ce i-am promis ăstuia.

Aplecat peste umărul amicului său, Eiffel descoperă un alt elogiu adus proiectului său pentru Expoziția universală.

— Îți mituieşti confrații ca să scrie despre mine? bombăne Eiffel, care a înțeles, dar îl deranjează puțin sinceritatea lui Restac. Îi place deseori să nu ştie.

Antoine împătureşte ziarul la loc şi arată din bărbie înspre Camera Deputaților din fața lor.

— E nevoie de mijloace importante ca să cucereşti Franța. Şi încă nu ți-am spus totul. Un lucru e sigur: ai să câştigi concursul ăsta!

Deschid ultimele două ziare – L'Intransigeant şi Le Gaulois – şi descoperă aceleaşi laude.

— Perfect, constată Restac, îmi pare că treaba a pornit bine. Ştii că Alphand, directorul executiv al Expoziției, e de partea ta?

— Cu atât mai bine, spune Gustave, care se teme dintr-odată că o campanie de presă prea susținută riscă să aibă efectul contrar. Şi oricum, va avea loc concursul. Iar eu va trebui mai întâi să-i conving pe toți membrii comisiei care vor intra în birourile mele peste trei ore...

Restac întoarce capul spre frontispiciul Adunării, unde un orologiu voluminos indică ora Republicii. Pe urmă face un pas în spate ca să-şi contemple prietenul din cap până-n picioare.

— Fii pe pace, ai să-i farmeci pe toți.

— Dar sunt numai bărbați în Consiliu.

Restac păstrează un moment de tăcere istovitoare.

— Da, dar ascultă de nevestele lor. Eu nu iau nicio hotărâre fără să mă consult cu Adrienne, ştii?

Eiffel strânge din dinți de parcă s-ar fi înțepat cu un ac, dar reuşeşte să surâdă. Pe urmă se uită iar la ceas şi cheamă o trăsură oprită la colțul străzii l'Université.

— Să nu întârziem...

19

Paris, 1886

— Sunt doar un om cu o idee care-l depăşeşte...

Cele douăsprezece bărbi nu mişcă. Ţepene de parcă ar fi lipsite de viață, îl ascultă pe inginer.

— Vă rog doar să mă lăsați s-o duc...

Lui Eiffel îi bate inima cu putere. În ciuda campaniei de presă orchestrate de Restac, ştie că această pledoarie e esențială. Azi, mai mult ca oricând, e în joc viitorul turnului

său. Iată de ce i-a chemat pe cei doisprezece membri ai Consiliului Parisului în atelierele lui, la Levallois. Câțiva au refuzat, preferând să vină Gustave la Hôtel de Ville, dar curiozitatea a învins. Acum, trebuie să-i impresioneze, să-i încânte. Iar asta începe prin cuvinte. Cuvinte pe care Eiffel le-a repetat în fața oglinzii, în fața lui Claire, în fața lui Restac, în fața întregii sale echipe. De altfel, apropiații lui sunt acolo, în spatele lui, ca statul major al unui general. Compagnon, temător şi crispat; Claire, care se abține să-l ia de mână pe Adolphe, dar şi Koechlin, Nouguier, Sauvestre, primii părinți ai proiectului; şi în fine Restac, mereu dezinvolt, care şi-a aşezat o fesă pe colțul unei console şi admiră scena ca pe o comedie. În birourile alăturate, colaboratorii urmăresc un discurs mut, căci Gustave a închis toate uşile.

— Acest turn, domnilor, nu reprezintă nici gloria, nici reputația unui om, ci pe cea a Parisului! E strălucirea sa, locul său în lume şi, poate, puțin din sufletul său.

Un consilier îi şopteşte vecinului său că Eiffel se exprimă foarte liric. Dar să vedem ce are să ne arate.

— Imaginați-vă un turn care se înalță spre cer, atrăgând toate privirile! O sfidare a gravității, a elementelor, a simplei noastre condiții umane.

Dacă ar fi privit-o pe Claire, consilierii i-ar fi văzut buzele recitând discursul.

Dar n-au ochi decât pentru Gustave, al cărui entuziasm devine contagios.

— Acest turn este încrederea regăsită a unei națiuni care-şi ridică din nou capul după atâta sânge şi atâtea lacrimi.

Pasajul acesta patriotic îşi face efectul, iar Gustave îi vede uşurat pe consilieri cum se îmbujorează, animați de mândrie republicană.

Unul dintre ei ridică un deget, asemenea unui elev.

— Nu vă temeți că acest mastodont de trei sute de metri ar putea alunga turiştii din Paris?

Eiffel se apropie de oponentul său.

— Dimpotrivă! Turiştii vor veni cu miile! Din Europa şi din Lumea Nouă...

Trecând prin fața rândului de consilieri cu pas milităresc, îi priveşte unul câte unul, înainte să adauge:

— În plus, acolo se va putea lua masa şi chiar dansa.

Ideea îi cucereşte pe câțiva, dar alții se încruntă în fața acestui detaliu caraghios.

— Cum vă gândiți să rezolvați problema solului? întreabă cel mai în vârstă dintre ei, arătând spre baza schiței mari pe care a afişat-o Gustave în mijlocul încăperii. Fiind atât de aproape de Sena, „marea minune” a dumneavoastră se va afunda...

— ... şi va periclita împrejurimile, adaugă un alt consilier, stârnind un concert de priviri îngrijorate.

Gustave îşi păstrează calmul: se aştepta la întrebarea asta. Pocneşte din degete, făcându-i semn lui Salles să înlocuiască schița turnului cu o schemă a chesoanelor hidraulice care vor permite lucrările în subsolurile inundabile.

— Pentru fundații, am sondat la fiecare trei metri, pe o distanță de o sută cincizeci de picioare. Pe partea Şcolii Militare există un afloriment solid de calcar, aşa că totul merge bine...

Consilierii se apropie.

— În schimb, de partea Senei, aveți perfectă dreptate: fosta albie a fluviului înmoaie solul şi complică lucrările.

Inginerul dă acum explicații pe marginea schițelor sale, descriind tehnica sa privind chesoanele hidraulice. Pe măsură ce vor săpa în adâncime, apa va avea tendința să urce. Grație presiunii aerului comprimat, apa va coborî, va fi menținută sub nivelul lucrărilor, iar reziduurile vor putea fi

înlăturate cu lopata într-o sită, astfel încât fundațiile vor fi cimentate pe uscat.

Cei doisprezece consilieri nutresc totodată admirație şi nedumerire. Tehnica aceasta îi depăşeşte, căci rămâne foarte abstractă. Unul dintre ei e sceptic chiar şi față de ideea unui cheson subteran unde se foloseşte aer comprimat.

— Dar... nu e periculos?

Gustave aminteşte că prima sa construcție, din urmă cu peste douăzeci de ani, la Bordeaux, l-a expus aceleiaşi provocări.

— Era un pod metalic pe care l-ați străbătut cu siguranță, dacă ați călătorit pe calea ferată.

Eiffel îi face cu ochiul lui Compagnon, predându-i ştafeta.

— Domnilor, jos e instalată macheta, spune asociatul. Vă va permite să constatați pe cont propriu forța de rezistență a acestui turn.

De parcă li s-ar oferi o plimbare cu trenulețul într-un parc de distracții, consilierii îl urmează vioi pe Jean Compagnon.

— Bravo, tată! şopteşte Claire, care-i dă pe furiş o sărutare pe barba îngrijită.

— Încă n-am câştigat, răspunde Gustave, privind micul grup cum coboară pe o scară curbă foarte îngustă, ținându-se cu toții de balustradă.

Inginerul şi jurnalistul încheie cortegiul.

— Nu mi-ai spus că ai lucrat la Bordeaux... zice Restac.

Eiffel îi oferă o privire neutră.

— Doar cât am construit un pod.

— Câți ani aveai?

Gustave se simte cuprins de stânjeneală. Nu s-a gândit niciodată că va purta această discuție cu Antoine, mai ales azi!

— Douăzeci şi şapte sau douăzeci şi opt de ani, nu mai ştiu...

Restac socoteşte în gând şi întreabă pe un ton sigur:

— Poate că ai cunoscut familia soției mele, Bourgès?

Gustave îşi simte toţi muşchii încordaţi. Nu trebuie să arate nimic! Contează doar turnul său, cel mai important proiect din cariera lui.

— Nu-mi par cunoscuţi, bălmăjeşte el.

Apoi grăbeşte pasul şi coboară treptele scării înguste patru câte patru.

Macheta e superbă! Înaltă de doi metri, e concepută din metalul din care va fi alcătuit turnul, iar Eiffel a ordonat să fie aşezată pe o masă, în mijlocul încăperii.

Consilierii o studiază cu un amestec de admiraţie şi neîncredere. Îşi închipuie turnul în mărime naturală, în centrul Parisului, la marginea parcului Champ-deMars. Fiecare îşi face câte o imagine în minte. Cei mai convinşi îl şi văd triumfal, orgolios ca Franţa, cu pieptul bombat. Pe cei mai reticenţi îi îngrijorează această structură gigantică, ciclopică, ce ar distruge jumătate de oraş dacă s-ar nărui!

Doi bărbaţi purtând cămăşi albe trag acum draperiile şi cufundă încăperea în beznă.

— Parcă am fi la Lanterna magică[12], glumeşte unul dintre consilieri.

[12] Precursorul aparatelor de proiecţie, inventat în sec. XVII (N.t.).

Ceilalți stau deoparte, ca şi cum s-ar teme de ceea ce se pregăteşte să facă vrăjitorul ăsta, Eiffel.

Inginerul nu spune nimic. Asistă la scenă cu brațele încrucişate, asemenea unui regizor care-şi priveşte actorii instruiți vreme de mai multe săptămâni.

O a treia cămaşă albă se apropie de machetă, împingând o maşinărie pe o masă cu roți.

— E un generator, nu-i aşa? întreabă un consilier.

Eiffel îşi reține un zâmbet. Unii au totuşi noțiuni de fizică. Pe urmă bate din palme şi se întoarce spre consilieri.

— Domnilor, vă rog să faceți un pas înapoi pentru siguranța dumneavoastră.

Cei doisprezece domni sunt tot mai palizi. În ciuda întunericului, Claire îl vede pe unul dintre ei cum îşi apucă vecinul de braț. Ea e în al nouălea cer şi se lipeşte de Adolphe, care e la fel de încordat precum Compagnon. Restac se amuză fățiş şi de astă dată urmărind cu poftă aventura.

Eiffel le face semn inginerilor în cămaşă albă, iar aceştia pornesc generatorul.

Când un arc mare, albastru străbate încăperea şi loveşte vârful machetei, cei doisprezece consilieri tresar. Fricosul nu-l mai apucă pe vecin de braţ, ci de mână, pe care i-o striveşte! Pentru o clipă, toţi cred că Întreprinderile Eiffel au fost lovite de trăsnet. Un miros de ars se răspândeşte în încăpere, iar Eiffel cere să se dea draperiile la o parte.

Uşuraţi că n-a luat foc nimic, câţiva consilieri se apropie temători, dar şi curioşi de machetă şi de generator.

— Paratrăsnetele sunt cufundate în pânza freatică. Fulgerul n-are decât să lovească...

Consilierii sunt uluiţi, nu-şi mai ascund admiraţia. Claire îi dă un cot lui Adolphe. Compagnon îi face cu ochiul lui Gustave.

Se vede că e tot mai sigur pe el; îi face semn unui alt asistent să se apropie.

— După foc, aerul... şi apa.

Jetul loveşte turnul cu putere. Consilierii n-au văzut niciodată atâta presiune ieşind dintr-un simplu furtun. O apă mai violentă ca o ghiulea. Dar macheta nu se clinteşte nici cu un milimetru.

— Acest jet de apă e echivalent cu o vijelie care are o viteză de trei sute cincizeci de kilometri pe oră. Structura metalică

perforată a fost gândită astfel încât vântul să nu aibă aproape niciun impact asupra turnului.

O nouă tăcere încărcată de admirație, pe care un consilier o curmă totuşi:

— Scuzați-mă pentru această întrebare de neştiutor, dar, dacă montați pilonii separat, cum puteți garanta că turnul va fi vertical?

Gustave se abține să se încrunte. Halal neştiutor! Trebuie să fie Bouglache, un fost arhitect şi singurul membru din consiliu care e partizan fățiş al proiectului concurent: marele turn de granit imaginat de Bourdais[13].

Fără să se descumpănească, Eiffel arată spre o țeavă aflată sub pilonul machetei.

— Fiecare fundație adăposteşte câte un cilindru hidraulic provizoriu şi fiecare grindă este susținută de câte un suport cu piston.

Ceilalți unsprezece membri par din nou nedumeriți, dar Bouglache înțelege precis explicațiile inginerului.

[13] Jules Bourdais (1835-1915), arhitect francez (N.t.).

— Cilindrii sunt acționați de jos, spune Eiffel, pornind o pompă manuală ce extrage apă dintr-un puț, iar nisipul e scos pe sus.

Eiffel trage de un mic dop, din piston se scurge nisip fin... iar pilonul se apleacă.

Un „O!” general din partea consilierilor.

— Astfel se reglează orizontala şi verticala, ca pentru reglarea nivelului apei.

Eiffel e în culmea fericirii: a văzut expresia de admirație pe fața lui Bouglache, care-şi ridică privirea spre el şi-i spune pe un ton complice:

— Bravo, Eiffel, aveți un răspuns pentru tot.

Gustave se întoarce o clipă spre prieteni şi familie, care urmăresc scena într-o linişte religioasă. Apoi dezmiardă curbura machetei sale, aşa cum mângâi un cal după o demonstrație de sărituri peste obstacole.

— Viața m-a învățat să mă feresc de surprize.

Simte cum îi pulsează sângele în cap, mai să-l spargă. „Am câştigat!”, pare să-i şoptească o voce mică. Însă o alta, mai

gravă, mai temătoare, îi aminteşte că urmează proba finală: faimosul concurs...

20

Bordeaux, 1860

Cei doi îndrăgostiți erau la fereastră, cu bărbiile sprijinite de pervaz, ca doi cățeluşi. Sub ochii lor se întindeau acoperişurile din Bordeaux, în nuanțe simpatice de stacojiu. Soarele le mângâia fețele încă umezite de sărutări. Când şi când adia câte o pală uşoară de vânt, ca o îmbrățişare de mătase.

— E aşa de bine... şopti Adrienne, închizând ochii.

Cât despre Gustave, el privea soarele în față, sfidându-l. Într-o bună zi, va construi o scară ca să urce până acolo! Cu Adrienne alături, se simțea în stare de orice. Ea îşi lăsase garda jos şi-i dăduse permisiunea să privească lumea altfel: mai multă profunzime, seninătate, dar şi flacăra aceea, energia pe care i-o insufla zi de zi simpla ei prezență. Cum putuse trăi timp de douăzeci şi şapte de ani fără s-o cunoască? Întrebarea asta îl tulbura uneori. I se părea că anii scurşi până la întâlnirea lor erau ratați, zadarnici. Când

îi vorbea despre asta, ea izbucnea în râs, dar nu îndrăznea să-i răspundă că şi ea credea la fel. Unele lucruri se spun doar cu ochii, cu trupul. Iar ei nu se săturau niciodată de acest dialog...

— E totuşi mai bine aici decât în baraca ta, pe şantier...

Gustave îşi reţinu o nostalgie subită, de parcă regreta deja primele ore de dragoste. Dispăruse, oare, inocenţa? Dimpotrivă, dar magia acelei prime nopţi, teama de înec, căldura sobei, cele două trupuri care se descoperă unul pe altul, toate astea se întâmplă doar o dată.

— Eu m-aş întoarce acolo din când în când... spune Gustave, urmărind zborul unui porumbel care avea cuib în clopotniţa unei biserici, la câteva străzi depărtare de locuinţa lui.

Auzind această idee, Adrienne se aruncă pe spate ca un arc, ca să aterizeze pe patul cel mare a cărui saltea gemu de durere.

— Eu prefer să mă înec în aşternuturile tale, spuse ea luând o poziţie provocatoare şi ridicându-şi cămaşa de noapte peste pulpe.

Gustave i se alătură, dar ea se ridică şi îşi coborî ostentativ cămaşa până la glezne.

— Mi-e foame! zise, mergând la dulapurile aflate lângă uşa acestei unice încăperi.

Gustave îi urmări mişcările cu privirea, entuziasmat şi înduioşat, chiar dacă ar fi preferat s-o strângă din nou în braţe.

Ea scoase o cutie cu biscuiţi.

— N-ai nimic altceva?

— Nu.

Adrienne dădu din umeri şi deschise cutia, îndopându-se cu dulciuri ca o puştoaică.

— Ce poftă!

— Ţi-am spus că mi-e foame...

Apoi se aşează pe pat, cu gura plină.

Gustave îi mângâie cu dosul palmei obrajii umflaţi de biscuiţi. Pielea lui Adrienne era delicată precum aceea a unui fruct.

— Sunt buni?

— Deloc, râse ea, răspândind firimituri pe cearşaf.

Gustave înlătură resturile de biscuiți şi se aşează în genunchi în fața tinerei.

— Într-o zi am să-ți dau... tot ce-ți doreşti.

— Adevărat? răspunse ea, vădit încântată.

— Ce-ți doreşti?

Adrienne abandonă aerul frivol şi căzu adânc pe gânduri.

— Totul.

— Totul?

Gustave luă la rândul lui o expresie gravă.

— Am să mă însor cu tine, ştii?

Adrienne străluci de bucurie.

— Şi eu, ştii?

Pe urmă izbucniră în râs şi se îmbrățişară.

Îndrăgostiții rămaseră multă vreme nemişcați, cu privirile pierdute pe fereastra prin care soarele se mişca încet. Totul se petrecuse atât de repede după prima lor noapte, pe malul Garonei. În câteva zile, Adrienne devenise parte din viața lui, iar el, dintr-a ei. Ea izbutise mai ales să-l impună prietenilor ei, părinților ei, cu o naturalețe şi o îndrăzneală uluitoare.

Eiffel era nevoit să admită că, oricât de burgheză şi de conformistă era, familia Bourgès arătase o toleranță uimitoare. Prima oară când îl dusese pe Gustave acasă, luându-l fățiş de mână, părinții se mulțumiseră cu o încruntare care se transformase repede într-o privire complice.

„Asta a fost...” şoptise Adrienne înainte să se aşeze cu toții în salon ca să guste un armagnac pe care Louis Bourgès îl trimitea la distilat în Gasconia. Şi, foarte repede, Gustave intrase în intimitatea lor familială.

— Gustave, ce citiți acum?

— Eiffel, ce credeți despre această remarcă a împărătesei?

— Dragă prietene, ajută-mă să pregătesc salata asta de fructe...

— Spuneți-mi, inginere, fiindcă vă pricepeți, nu credeți că acoperişul ăsta ar putea avea un unghi mai larg?

Pur şi simplu, Eiffel se simţea inclus în familie. Pentru Adrienne, această atitudine părea firească. Pentru tânăr, era încă ceva atât de uimitor, încât avea îndoieli.

— Părinţii tăi par chiar că mă îndrăgesc... remarca el uneori, când cei doi îndrăgostiţi erau singuri în camera primitoare a lui Adrienne, după ce le uraseră noapte bună părinţilor care-i priviseră cu o bunăvoinţă autentică urcând scara împreună.

— S-ar zice că eşti uimit.

— Eşti cea mai drăguţă domnişoară din regiune, toată lumea te curtează, eu sunt un nimeni, iar părinţii tăi mă tratează ca pe un fiu.

— Şi te plângi cumva?

De fapt, Gustave cerea puţină laudă. Desigur, avea toate calităţile: era arătos, inteligent, ambiţios şi îndrăgostit lulea de Adrienne. Putea, oare, familia Bourgès găsi o partidă mai bună?

Dar de acolo şi până la a-i da mâna ei...

Gustave se ridică şi se duse la fereastră. Imaginea acoperişurilor bordeleze îi făcea bine întotdeauna. Îl liniştea să vadă o structură, un mecanism perfect.

Pe urmă, întrebă îngrijorat:

— Crezi că familia ta va fi de acord?

— Familia mea face ceea ce-i zic eu să facă.

Vorbise din nou ca o copilă.

— Nu glumesc, Adrienne, spuse el, serios. Sunt şase luni de când ne iubim...

— Şase luni! repetă tânăra, de parcă ar fi spus „douăzeci de ani”.

— Ca şi cum a trecut doar o săptămână...

— Aşa ţi se pare?

— Părinţii tăi au cu siguranţă alte ambiţii pentru tine.

Adrienne se încruntă.

— În primul rând, ce ştii tu? Şi pe urmă, nu-mi pasă...

— Precis îl au în gând pe moştenitorul unei mari familii bordeleze, care posedă câmpuri, vii, păduri, hoteluri...

— Asta n-o să valoreze niciodată cât cel mai strălucit inginer din generația lui!

Eiffel zâmbi cu un dram de tristețe.

— Părinții tăi mă tolerează fiindcă lucrez la proiectul ăsta în care tatăl tău furnizează lemnul...

— Fac mai mult decât să te tolereze: te primesc la masa lor, în salonul lor, în grădina lor, te prezintă prietenilor lor şi închid ochii când nu dorm acasă.

— Dar de aici şi până a-mi oferi mâna fetei lor...

— Dacă i-ar deranja cu adevărat, ne-ar apostrofa atunci când ne văd sărutându-ne în fața lor...

Gustave se crispă. El însuşi era jenat când Adrienne i se agăța de gât în prezența părinților. Însă ei nu păreau scandalizați, ci priveau cu bunăvoință extravagațele unei fiice care era soarele lor. Copil unic venit târziu pe lume într-un cuplu care se chinuise mult ca să-l aibă, Adrienne era ținta unei îngăduințe neobişnuite pentru societatea din acea vreme. Oricât erau de conformişti şi de burghezi, părinții înțeleseseră că fata lor era o ființă aparte pe care trebuia s-o trateze în consecință.

— Păi, dacă eşti aşa de îngrijorat, cere-i-o lui!

— Ce să-i cer? Cui?

Adrienne îşi îndreptă spatele, îşi bombă pieptul – sânii ei împunseră cămaşa de noapte – şi întinse braţul drept spre Gustave.

— Ei bine, mâna mea. Cere-i-o tatei.

Îl cuprinse îngrijorarea. Aşa ceva îi părea de neconceput.

— Eu? Să i te cer lui? Dar n-aş îndrăzni niciodată...

Adrienne îşi încrucişă ofensată braţele la piept.

— Ai renunţa la mine din timiditate? Dragostea ta nu cântăreşte prea mult...

Gustave începea să şovăie, mai ales că Adrienne putea trece de la foc la gheaţă când era contrariată.

— Iubito, nu avem nevoie să-i cerem încuviinţarea. E evident, nu?

Gustave nu credea o vorbă. Adrienne scutură încăpăţânată din cap de la dreapta la stânga.

— Poate că în familia Eiffel, la Dijon, nu se face aşa, dar în familia Bourgès, la Bordeaux, un tânăr cere mâna unei fete de la tatăl ei...

Tonul ei arogant îl răni pe Gustave, căci ea îi trântea în față originea lui. Totuşi, şi ai lui erau burghezi, în Burgundia. Dar, gândindu-se la drăgălaşa lor căsuță care începea cu totul în salonul cel mare al familiei Bourgès, Eiffel înțelese că nu putea ieşi câştigător din jocul acesta.

— Bine, bine, spuse el, resemnat.

Adrienne îşi regăsea deja zâmbetul.

Ideile îşi găseau ordinea în mintea inginerului. Să-l întrebe pe bătrânul Bourgès?

Nici pomeneală. Gustave n-ar putea uita niciodată un refuz atât de direct. Dar îi venise o idee...

— Nu-mi mai e foame... zise tânăra pe un ton vesel.

Eiffel ieşi din starea de cugetare şi o văzu. Adrienne îşi scosese cămaşa de noapte şi-l aştepta, la fel de strălucitoare, la fel de luminoasă ca raza de soare ce se aşezase pe pielea ei.

21

Paris, 1886

Câte persoane erau invitate? Adrienne credea că va asista la o ceremonie intimă, dar sunt trei sute de oameni care se plimbă prin saloanele din Ministerul Comerțului, aşteptând dezvelirea acelor machete nebuneşti.

— Sunt toți aici, cei de rangul unu şi cei de rangul doi, spune ea, recunoscând unele siluete pe care le salută cu un zâmbet discret.

Soțul ei îi şopteşte la ureche, prefăcându-se ofuscat:

— Nu fiți aşa de snoabă, doamnă Restac.

Adrienne pare tot mai încordată. Nu voise să vină, dar Antoine insistase atât.

— Se dă verdictul concursului. Ai să poți vedea toate proiectele; e palpitant!

Într-un fel, îi convine mulțimea aceasta. Îi va fi mai uşor să se eschiveze la nevoie. Şi totuşi, nu se poate abține să cerceteze oamenii cu o privire de şoim.

Speră să-l vadă, la fel de mult cum se teme...

De câteva săptămâni simte un ghem în stomac. Săptămâni de tortură, căci Antoine are un singur cuvânt pe buze: Eiffel. Eiffel şi turnul lui. Eiffel şi proiectele lui. Eiffel şi geniul lui. Eiffel pe care l-a cunoscut de foarte tânăr, abia cizelat, şi pe care crede că l-a inițiat fără îndoială într-ale plăcerilor lumeşti.

Eiffel care trăieşte, respiră, mănâncă, doarme cu ei, deşi nu s-au mai revăzut din seara aceea petrecută în acelaşi minister, de când au trecut deja şase săptămâni.

Însă când pe Antoine îl pasionează o cauză, se cufundă cu totul în ea. Atât de mult, încât Gustave Eiffel a devenit invitatul permanent al intimității lor, fantoma răutăcioasă, stafia, fără ca Antoine să fi bănuit vreo clipă că Adrienne ar putea suferi. Din fericire pentru ea, soțul său nu ştie nimic...

„Şi nu va şti niciodată nimic”, gândeşte ea, privind în jur cu aviditate.

Atunci îl vede...

Mai rău: îi vede. Ar fi trebuit să bănuiască, Gustave are o familie. S-a ferit să-i pună orice întrebare lui Antoine, aşa că nu ştie nimic despre Eiffel, doar despre turnul lui. Antoine e foarte discret, pare să-şi protejeze prietenul. Dar în fața acestei mici trupe ce formează un grup unitar, ea înțelege că şi Gustave şi-a văzut de viață. Tânăra aceea cu chip luminos seamănă leit cu el. La fel ca acei trei copii cu vârste mult mai fragede, lipiți de fustele surorii lor mai mari. Totuşi, se miră că n-o vede pe soția lui. Să fi rămas acasă?

— Ia uite-i! spune Restac, pregătindu-se să-i strige pe membrii familiei Eiffel, din partea cealaltă a sălii.

Dar Adrienne îl opreşte cu un gest brusc.

— Să-i lăsăm între ei, precis au emoții.

— Doar...

— Hai să ne plimbăm puțin. Te cunosc, de cum îi întâlnim, n-ai să mai vrei să te clinteşti de lângă „bătrânul Gustave", cum îi zici.

Antoine izbucneşte în râs.

— Eşti perspicace, iubito!

O sărută chiar atunci pe gât cu o lipsă de pudoare care o face să tresară. Se uită la Gustave, temându-se că i-a văzut. Dar nu. Palid, încordat, îi şopteşte ceva fiicei lui la ureche şi mângâie creştetul copilului cel mai mic.

— Unde e soția lui?

— A cui soție?

— A lui Eiffel.

Antoine exclamă pe un ton degajat, care sună ca o replică dată la un dineu:

— Soția lui Gustave? Păi cum, a murit!

Această dezinvoltură o îngrozeşte pe Adrienne.

— A murit? Dar ce-a pățit?

Restac nu înțelege spaima nevesti-sii.

— Draga mea, s-ar zice că ai văzut o fantomă. Nu ştiu de ce a murit biata de ea.

De vreo boală, fără îndoială. Dar s-a întâmplat acum nişte ani. Şi oricum, Gustave e însurat cu meseria lui, ştii bine...

— Nu, nu ştiu! răspunde Adrienne, înflăcărată, apoi se îndreaptă cu paşi alerți spre machete.

Restac ridică din umeri. Soția lui are toane, ca întotdeauna. Are un caracter exploziv şi se înfierbântă fără motiv. Dar o asemenea zi nu poate fi stricată de una dintre aceste „crize mărunte”. I se alătură lui Adrienne, o ia de braț şi pornesc împreună să descopere machetele.

Unele sunt extravagante! Precum această ghilotină uriaşă, menită a sărbători centenarul Revoluției.

— Dacă asta trebuie să păstrăm de la 1789... se cutremură Adrienne.

— În afară de faptul că a tăiat capete, a folosit la ceva măcelul ăsta?

Soția lui ridică ochii spre cer, dar zâmbeşte: chiar dacă se dă republican, soțul ei a avut dintotdeauna opinii reacționare. De altfel, o bună parte dintre strămoşii lui a sfârşit pe eşafod, iar el descinde din unica ramură a familiei Restac care a fost prevăzătoare şi s-a refugiat în Anglia.

Cuplul avansează de la o masă la alta, cei doi fiind obligați să împingă oamenii din când în când, aşa cum se împinge lumea la un bufet. Machetele sunt adesea foarte minuțioase şi trebuie văzute de aproape.

Au ajuns acum în fața unei viitoare coloane din piatră ornate cu deschideri, balcoane, de jos până la vârf. La baza construcției se află o clădire mai amplă ce-şi afişează cu mândrie numele: „Spital militar pentru plămânii soldaților noştri”.

— Aici vor veni soldații sau doar plămânii lor? îşi întreabă o cuconiță soțul, fără să glumească.

— Cred că soldații îşi vor lăsa plămânii la îngrijit, dar se vor întoarce acasă să aştepte.

Cucoana are o expresie plină de admirație pe figură.

— Ce ți-e şi cu ştiința asta...

Cei doi Restac nu se pot abține şi încep să râdă, trecând la proiectul următor. E un mare sfinx, seamănă cu cel din Cairo.

— Ce legătură are cu Parisul? se miră Antoine.

Adrienne priveşte statuia de la distanță, cu mintea aiurea. Dar soțul ei preferă s-o vadă aşa decât vehementă dintr-odată, cum a fost adineauri. Atenția pare că i se trezeşte în fața acestei statui ce înfățişează o femeie cu bonetă frigiană care încalecă Sena. Titlul e ridicol: „Marianne a fluviului”.

— Uite, Léon, e complet goală! se scandalizează aceeaşi cuconiţă, care e de acum cu un pas în spatele celor doi Restac.

Soţul ei e mai puţin şocat. Dimpotrivă, observă macheta imaginându-şi un vapor care trece pe sub statuie. Ochii lui capătă o lucire lubrică.

— Acestui domn îi plac deschiderile mari, îi şopteşte Restac la ureche lui Adrienne, care chicoteşte, dar obiectează:

— Să scăpăm Parisul de aşa ceva...

Apoi ajung în faţa unei frumoase coloane de piatră care seamănă cu cea a Bastiliei. Pare o stivă de galerii cu coloane, culminând cu un far gigantic.

— E proiectul lui Bourdais, marele rival al lui Gustave.

Adrienne contemplă macheta cu un dezgust exagerat.

— E îngrozitor.

— Poate, dar turnul ăsta are mulţi partizani. Bourdais e deja autorul palatului Trocadéro, de pe malul celălalt al Senei. Coloana lui ar fi îndreptăţită să stea în faţa lui, pe Champ-de-Mars. Şi vrea pe deasupra să facă un far care să lumineze întregul Paris: o idee drăguţă, nu?

Adrienne e neplăcut surprinsă de tonul soțului ei.

— Cine te aude ar zice că-ți place proiectul ăsta...

— Bourdais e talentat, asta-i tot.

— Şi cu Gustave cum rămâne? Îi întorci spatele?

Restac îşi adoră nevasta! Deşi pare cu gândurile aiurea, în lumea ei, e cea mai implicată dintre ei doi.

— Gustave e diferit: va câştiga.

Răspunsul îmbujorează la loc obrajii lui Adrienne. Soțul ei pare atât de sigur pe el. Se apropie de ea şi o sărută din nou – uşor, fugar – chiar în spatele urechii.

— Îmi place Bourdais, fiindcă am o slăbiciune pentru cei învinşi. Latura mea „reacționară”...

Hărmălaia se înteţeşte dintr-odată, de parcă s-ar face simțită o primejdie.

— Ce se întâmplă? întreabă cuconița.

Soțul ei priveşte iscoditor în jur.

— Juriul urmează să dezvăluie rezultatul concursului.

Aflând vestea, Antoine îşi apucă nevasta şi o împinge în faţa lui.

— Vino, ne uităm la restul după aia...

La câţiva metri depărtare, de cealaltă parte a meselor, clanul Eiffel aşteaptă cu îngrijorare.

Nodul din stomacul lui Adrienne se strânge aproape s-o sufoce.

Dar e prea târziu ca să dea înapoi.

Cum să se prefacă, cum să nu se privească? Ochii lor sunt magnetizaţi şi totuşi trebuie să mimeze indiferenţa, să nu trădeze nimic. De ce a trebuit ca astăzi, tocmai astăzi, să vină cu ea? Poate că a fost totuşi ideea lui Adrienne, felul ei binecunoscut de a se răzbuna pentru atitudinea lui ostilă faţă de ea cu ocazia seratei la Lockroy. Însă ea pare la fel de stânjenită ca şi el. O cunoaşte pe dinafară: privirea aceea nu-l înşală. Exprimă totodată regrete şi teamă. Antoine a fost fără îndoială cel care a insistat, iar ea n-a putut refuza. Nu-i rămâne decât să se comporte impecabil, fără a trezi bănuieli, politicos, distant. Ziua aceasta e îndreptată spre viitor, spre acel mare turn purtător de visuri, nu spre amintiri pe care şi unul, şi altul le credeau dispărute.

— Până şi Adrienne e nervoasă, spune Restac, care simte cum soția lui îl strânge de braț.

Eiffel se chinuie să zâmbească, dar citeşte multe pe chipul lui Adrienne.

Nervozitatea e doar un detaliu.

Claire se apropie de ei.

— O să înceapă curând, tată?

Fiica inginerului o remarcă atunci pe femeia care o priveşte.

— V-o prezint pe Claire, fiica mea. Şi colaboratoarea mea. Adrienne e soția lui Antoine...

— Bună ziua, doamnă, spune Claire înclinându-şi capul, neliniştită din pricina acelor ochi mari de pisică ce o devorează în mod straniu.

— Sunteți cu siguranță foarte mândră de tatăl dumneavoastră, domnişoară.

Din fericire, vocea ei e mai blândă ca privirea. Un timbru cald, afectuos.

— Da, destul de mândră, răspunde Claire, maliţioasă.

— Şi eu de ea, întotdeauna, adaugă tatăl ei, cuprinzându-i umerii cu braţul.

Claire e talismanul meu...

Când el îşi îmbrăţişează fiica, închizând ochii, Adrienne îşi mută privirea preţ de o clipă.

— Sunteţi fermecătoare, Claire. Vă pot spune Claire?

— Desigur, răspunde tânăra cu o politeţe exagerată, căci femeia aceasta o sperie.

Dar toată lumea e speriată azi. Atmosfera devine sufocantă. Atâta vreme cât nu se va afla rezultatul acestui concurs blestemat, totul va suna fals. Iată de ce e mai bine să se tacă şi să se aştepte în linişte.

Fără a-şi lua la revedere, Claire se retrage şi li se alătură celor trei copii care se zbenguie în jurul bufetului cu paharele lor de oranjadă.

Gustave zâmbeşte cu tristeţe.

— Mi-ar plăcea să fiu la fel de lipsit de griji ca şi ei...

— Ştii bine că n-ai de ce să te temi, răspunde Restac, bătându-l pe umăr.

Eiffel rămâne îngrijorat; n-a suportat niciodată să se creadă învingător înainte de vreme. Nu e o superstiție, ci un respect față de marea incertitudine a lucrurilor.

Eiffel e un om al cifrelor, al statisticilor, al calculelor.

— Poate că n-am de ce să mă tem, dar proiectul lui Bourdais e foarte admirat.

Totuşi, turnul ăsta nu e realizabil: o asemenea greutate ar necesita nişte fundații gigantice, care ar dezechilibra întregul cartier.

Restac admite cu un dram de cruzime că turnul acela e marele lui rival.

— De altfel, preşedintele Carnot[14] a îndrăgit întotdeauna palatul Trocadéro.

Restac îşi vede prietenul pălind, iar Adrienne îl ciupeşte de braț, tot mai nervoasă.

---

[14] Marie François Sadi Carnot (1837-1887), cel de-al cincilea preşedinte al Republicii Franceze (N.t.).

— Dar dacă numai despre asta-i vorba, se corectează el, ai să-ți pui un far pe turnul tău şi gata.

Această precizare nu-l linişteşte deloc pe inginer. Tensiunea devine palpabilă în toate saloanele ministerului. Faţa lui Eiffel are mici tresăriri, un fel de ticuri, îşi îndeasă obsesiv mâinile până în fundul buzunarelor şi trebuie să lupte ca să evite privirea lui Adrienne, care face acelaşi lucru. Când ochii lor se întâlnesc până la urmă, ei i se pare că citeşte într-ai lui: „Pleacă, te implor!" Dar în momentul în care încearcă să se îndepărteze, soţul ei o apucă de braţ.

— Unde te duci?

— Să caut... nişte şampanie, improvizează ea.

Restac o strânge şi mai tare şi arată spre o uşă mare care tocmai s-a deschis, în partea opusă a încăperii.

— Prea târziu. Rămâi aici, începe.

Intră un aprod solemn.

— Doamnelor şi domnilor, juriul!

Gustave simte că-i explodează inima.

Eiffel e aşa de încordat, încât nu-i poate recunoaşte. I se pare că vede o armată de fraţi gemeni, semănând cu toţii între ei, care iau loc pe rând pe podiumul cel mare, clătinându-se. La fel ca în ambasade, în Adunare, la Consiliul Parisului: aceleaşi bărbi, aceleaşi vestoane, aceleaşi cocarde...

Publicul se apropie de podium, în timp ce domnii se aşază pe nişte scaune pliante, cu priviri încărcate de o solemnitate fadă. Luat de valul mulţimii, Eiffel e împins înainte, aproape până sub „scenă”.

O adiere de parfum îi mângâie atunci faţa.

— Totul va fi bine, şopteşte o voce.

Inginerul simte prezenţa lui Adrienne. Umerii şi coapsele li se ating. El se uită împrejur şi-l vede pe Antoine mai departe, lângă o coloană, cum îşi ia notiţe într-o agendă. Ridică privirea şi-i face liniştitor cu ochiul vechiului său camarad.

Gustave simte o uşurare în corpul său aflat în defensivă. Când totul se poate prăbuşi, faptul că simte prezenţa suavă, caldă, binevoitoare a lui Adrienne îi calmează temerile. Se simte ocrotit.

Intră ultimul membru al juriului: preşedintele.

Gustave recunoaşte imediat mustăţile arătoase ale ministrului Lockroy. Acesta studiază satisfăcut mulţimea – oamenii aceştia puternici trăiesc doar prin imaginea care se reflectă în public – şi trece cu privirea peste Eiffel, fără a se opri asupra lui.

— Doamnelor, domnilor, începe ministrul Comerţului, scărpinându-se ostentativ pe gât.

Gustave se crispează din nou. De ce nu i-a zâmbit? Să fie un semn? L-a observat măcar?

Adrienne se lipeşte mai tare de el, abătându-i îngrijorarea. Prezenţa ei îl arde.

Mâinile li se ating şi, cu un gest instinctiv, Adrienne îşi îndoaie braţul. Lui Gustave îi pare că e lăsat să cadă în gol.

— Cu nouă voturi contra unul, reia Lockroy, proiectul ales este...

Ministrul lasă cu cruzime îndoiala să planeze. În sală, publicul chicoteşte amuzat. Gustave Eiffel e mai palid ca un cadavru.

— ... turnul de trei sute de metri propus de Întreprinderile Eiffel...

O ploaie de trandafiri. Un uragan de violete. Un nor mare de blândețe cuprinde încăperea, oraşul, mințile. Dintr-odată, totul devine logic, de o evidență copilărească.

Întreaga sală e străbătută de un „A!” care dezvăluie care era proiectul favorit al publicului. Claire se aruncă la gâtul lui Adolphe Salles, care a fost acolo tot timpul, retras. Compagnon încinge o horă caraghioasă cu cei trei copii care şi-au abandonat oranjadele.

Şi mai e privirea aceea. O privire cum n-ar fi crezut vreodată să mai existe între ei. Complice, afectuoasă, de o gingăşie amețitoare. În ciuda tuturor acestor ani, în ciuda durerii, în ciuda dezamăgirilor, a cicatricilor, sunt astăzi acolo, împreună, amândoi. Dacă i s-ar fi spus lui Gustave că, în ziua când cariera lui avea să-şi ia avântul suprem, va împărți bucuria cu singura femeie care...

Dar se opreşte din gânduri. Vorbele sunt inutile. Faptul că-i simte degetele cum se cuibăresc într-ale lui ține locul oricărui discurs, oricărui jurământ. Adrienne îi strânge mâna de parcă nimic nu i-ar mai putea despărți.

Nimic... în afară de o privire.

Doi ochi sunt ațintiți asupra acestui gest fără importanță, de fapt. În capul lui Antoine e vraişte. De ce? Ce n-a înțeles oare? Ce detaliu i-a scăpat minții sale perspicace? Meseria lui este să observe, să descifreze, iar articolele lui sunt lăudate pentru acuitatea lor incisivă. În vreme ce acolo, sub nasul lui...

Nu, nu e cu putință! Mulțimea i-a jucat un renghi, o iluzie optică. Antoine de Restac înaintează, dar ei se țin mai departe de mâini. Abia când Lockroy coboară de pe podium, degetele lor se despart.

— Eiffel! Sunt foarte fericit pentru dumneavoastră.

— Mai puțin ca mine, domnule ministru.

Lockroy o recunoaşte pe Adrienne şi-i sărută mâna.

— Dar unde e soțul dumneavoastră? Succesul lui Eiffel n-ar însemna nimic fără el.

— Sunt aici, Édouard, spune Restac, care se apropie şi-l salută pe ministru, afişând imperturbabilul său surâs monden. Antoine provine dintr-o lume în care oamenii ştiu să se prefacă. Apoi, fără s-o bage în seamă pe Adrienne, se întoarce spre Gustave şi-l ia în brațe.

— Precum vezi, prietene, m-am ținut de cuvânt...

Gustave e prea amețit de propria glorie ca să descifreze ironia din aceste cuvinte.

— Mulțumesc, şoptește inginerul cu sinceritate.

Lui Restac i se pare că strânge în brațe un şarpe.

22

Paris, 1886

— Această victorie vă aparține! Grație dumneavoastră, Întreprinderile Eiffel au dobândit o experiență fără egal în lume!

E rândul lui să se afle pe o scenă şi să țină cuvântări în fața mulțimii. Gustave îi detestă pe cabotini, pe fanfaronii care se dau în spectacol, dar îi place să simtă publicul cum îi soarbe cuvintele de pe buze, la fel cum îi place să citească admirația şi uimirea în ochii trecătorilor care-i descoperă construcțiile. Câți locuitori din Ruynes i-au pus întrebări despre viaductul de la Garabit pe care tocmai îl terminase şi a cărui arcadă ca o pânză de păianjen le anticipa deja pe cele ale viitorului său turn?

— Domnule Eiffel, cum ați făcut?

— Cum poate să reziste o chestie ca asta?

Gustave se eschiva, era enigmatic, ca un iluzionist pe care-l întrebi de unde scoate iepurele.

Dar va putea, oare, să reziste acest turn celebru de trei sute de metri pe care s-a angajat să-l construiască în mai puțin de doi ani pentru gloria Franței?

Trebuie să fie convins de asta, căci doar cu această condiție îl va susține echipa sa. Şi sunt toți acolo, la picioarele lui, adunați în curtea centrală a Întreprinderilor Eiffel. Gustave le datora din plin acea mică „sărbătoare stropită cu vin" care încoronează luni întregi de muncă şi studiu, dar mai ales anunță un şantier istovitor! Pe lângă asta, Gustave voia să transmită mesajul, să-i încurajeze, să-i înflăcăreze. Iată de ce s-a suit pe această remorcă acoperită de nume exotice – Tonkin, Senegal, Brazilia – care a fost trasă până în mijlocul curții.

— Nimeni n-a încercat vreodată să facă ceea ce vom întreprinde noi. Şi luați aminte, copiii voştri şi copiii copiilor voştri îşi vor aminti cu mândrie că voi ați fost pe acest şantier, pe şantierul vostru...

Acest pronume posesiv stârneşte un val de entuziasm printre muncitori.

— Noi vom construi un vis, reia inginerul. Voi, eu, cu toții împreună!

Mulțimea e străbătută de urale. Oamenii îşi aruncă şepcile în aer. Se îmbrățişează, se pupă.

Gustave sare de îndată ca un tânăr de pe remorcă; n-are niciun minut de pierdut.

În timp ce muncitorii îşi golesc cănile cu vin algerian, Gustave le face semn colaboratorilor lui să i se alăture. Compagnon, Adolphe Salle, Nouguier şi alți câțiva sosesc în grabă, uimiți că Eiffel curmă atât de repede veselia.

— Ne puteai lăsa măcar să ne bem vinul, Gustave, zice Compagnon, ştergându-se pe buze cu dosul mânecii.

— Avem la dispoziție doi ani! O să bem la trei sute de metri altitudine, nu până atunci.

Ceilalți se privesc între ei, amuzați totuşi de energia inginerului. El merge în pas alert, străbătând uzina ca un general urmat de statul lui major.

— Piesele vor fi modificate aici, pe urmă, trimise pe şantier şi asamblate pe poziție. Trebuie să triplăm capacitatea uzinei.

— S-o triplăm? repetă Compagnon. Gustave, dar...

— Lansează cererea de ofertă pentru ascensoare. Către Roux, fireşte, dar şi către americani.

— Am notat, răspunde Compagnon, nemulțumit, dar obişnuit cu asemenea pulsiuni.

— În privința paratrăsnetului, continuă Eiffel, întorcându-se spre ceilalți, vorbiți cu Mascart la institut, pe urmă, cu Becquerel.

Fiecare recomandare e notată, fără ca cineva să-şi domolească pasul, căci Eiffel îşi continuă drumul prin uzină.

— Dumneata! Ginerele!

Adolphe Salle tresare.

— Da, patroane?

— Te însărcinez cu recrutarea muncitorilor...

Uimit că i-a fost încredințată o misiune atât de delicată, Adolphe se opreşte, se uită împrejur şi revizuieşte rapid planul turnului.

— Va fi nevoie de cel puțin o mie de oameni.

— Trei sute, niciunul în plus!

Numărul l-a lovit ca un satâr.

Cu toții par îngrijorați, iar Gustave zâmbeşte văzându-i surprinşi.

— Vreau cei mai pricepuți montori şi dulgheri. Oameni din Savoia, echilibrişti, piei-roşii dacă trebuie, spune el, reluându-şi drumul. Vreau oameni de bună credință, care n-au rău de înălțime; nu-i nevoie de competențe speciale.

Le arată o foaie de hârtie plină cu cifre, precizând că datorită calculelor, montajul va fi atât de uşor, încât până şi un copil de cinci ani va putea construi turnul.

— Cinci ani, doar! se îngrijorează Compagnon.

Fără să reacționeze, Eiffel i se adresează lui Nouguier.

— Dați calculele de patru ori la refăcut, de către patru ingineri diferiți. Unul de la Politehnică, unul de la Şcoala Centrală, unul de la Mine, unul de la Poduri. Nu vreau niciun angajat prin pile pe şantier.

Nouguier, palid, îşi ia notițe. E fericit că va obține o sumă frumoasă de bani, dar se întreabă dacă numele lui va fi vreodată asociat cu acest turn pe care el l-a proiectat primul. Eiffel e prea pasional, prea lacom ca să nu-şi însuşească proiectul. Dar nu acesta e, oare, apanajul vizionarilor, al constructorilor?

— Câte un model pentru fiecare element, în mărime naturală. Şi o machetă la scara de unu la o sută în ateliere, care se va construi simultan cu turnul.

Arătând uzina printr-un gest circular amplu, Gustave Eiffel le aminteşte tuturor că vrea să rezolve problemele aici, nu să le descopere acolo.

Cu toţii încuviinţează, convinşi că, în ciuda complexităţii lucrării, e cea mai înţeleaptă decizie.

— Prioritatea priorităţilor e si-gu-ran-ţa! Căderea utilajelor, frigul, vântul: vreau bariere de protecţie şi cojoace pentru toţi oamenii noştri. Nu vreau să moară nimeni pe şantier.

Se opreşte istovit din alergătură şi se sprijină de balustrada unei scări, gâfâind ca un maratonist care trece linia de sosire.

Apoi se întoarce spre Compagnon:

— E rândul tău acum. Tu demarezi toate treburile astea...

Statul major încremeneşte o clipă, de parcă ar avea cu toţii ceva de obiectat. Dar Eiffel a plecat deja...

23

Bordeaux, 1860

— Să se însoare cu fiica mea? Eiffel?

Louis Bourgès era scandalizat. Îşi părăsi fotoliul voluminos din piele şi începu să umble cu paşi mari prin biroul său, de parcă voia să fugă de ideea asta.

— Eiffel m-a rugat să vă spun, aşa că vă spun...

Da, Pauwels era serios. Era chiar mandatat de Gustave să rostească această cerere aberantă! Un sfert de ceas mai devreme, sunase la uşa vilei, iar Bourgès crezuse că venea să-i comande mai mult lemn. Antreprenorul era stânjenit, crispat, ezitând să-l privească în ochi. Nici el nu era obişnuit cu o asemenea misiune!

— Ei, dar cine se crede? reluă Bourgès, deschizând larg fereastra.

Biroul dădea spre parc şi, de parcă se întâmpla înadins, siluetele lui Adrienne şi Gustave se plimbau mână-n mână la marginea pădurii. Imaginea îl scoase din sărite şi se abținu să-i strige ca să-l alunge pe acest intrus. Din păcate,

el era totuşi cel care îngăduia de câteva luni prezența tânărului inginer. Bourgès nu-i putea refuza nimic dragii lui fiice care se amoreza de obicei de filfizoni fără sare şi piper. Gustave Eiffel era măcar altfel: cei doi bărbați purtau chiar conversații palpitante despre arhitectură, despre viitorul tehnicii şi despre alte subiecte bărbăteşti, pe care le dezbăteau seara, lângă căminul cel mare din salon. Louis Bourgès era nevoit să recunoască faptul că intrase în joc, ceea ce nu simplifica deloc situația. Era fermecător, acest Eiffel: înzestrat, cu un viitor promițător, ambițios. Iar Adrienne, pe deasupra, era atât de fericită de şase luni încoace.

Sosirea lui Gustave adusese chiar în casă un echilibru şi o blândețe pe care familia nu le mai cunoscuse de multă vreme. Alături de el, Adrienne crescuse, se copsese, rămânând totodată o tânără fermecătoare. Inginerul nutrea față de ea o afecțiune pe care n-o arătaseră niciodată tinerii pe care părinții Bourgès îi văzuseră la brațul fetei lor. Prin urmare, întâlnirea cu Gustave Eiffel fusese o binecuvântare pentru Adrienne, care trecea printr-o adevărată metamorfoză.

Părinții Bourgès cugetaseră adesea la asta seara, în liniştea dormitorului lor.

Această mulțumire domolise chiar neînțelegerile care apăreau uneori între Louis Bourgès şi soția lui, căci se ciondăneau adesea în legătură cu fiica lor, caracterul lui Adrienne fiind mereu un motiv de ceartă. Amândoi erau de acord că Gustave Eiffel îi făcea bine lui Adrienne; dar de aici şi până la a încuviința ca el să le fie ginere...

În parc, cei doi îndrăgostiți se sărutau, iar Bourgès îşi mută furios privirea în altă parte.

— Şi, de fapt, de ce vă trimite pe dumneavoastră? Ar putea avea onestitatea să mă înfrunte direct, nu? Când merge la război, soldatul e plin de încredere.

Auzind aceste vorbe atât de aspre, Pauwels se înduioşă.

— Fiindcă ştia că-l veți refuza.

— Şi încă cum! exclamă Bourgès, prăvălindu-se în fotoliu.

Îşi aprinse o țigară mare de foi cu degete febrile şi reluă:

— Îşi închipuia că veți şti mai bine cum să mă convingeți? Credeam că aveți o relație încordată de când cu înecul acela...

Bourgès avea dreptate, Eiffel îl scotea din sărite: aroganța lui, caracterul lui, felul lui de a-şi apăra întotdeauna muncitorii, chiar şi cu rea-credință. Dar Eiffel era un inginer dintre cei mai buni, ceea ce recunoştea toată lumea. Iar pentru Pauwels, interesele sale treceau întotdeauna înaintea afinităților.

— Sunteți un tată bun, dar şi un om de afaceri chibzuit, nu-i aşa, domnule Bourgès?

Marele burghez citi o lucire vicleană în privirea lui Pauwels. Ceva îi spunea că această cerere în căsătorie reprezenta şi o tranzacție.

— Explicați-mi, Pauwels, spuse el, înainte să sufle vălătucii groşi de fum care străbătură încăperea şi se striviră de fresca de deasupra şemineului. Reprezenta un peisaj câmpenesc cu doi îndrăgostiți, asemenea imaginii cu cei doi tineri zăriți pe fereastră.

— După cum ați putut constata, Gustave Eiffel are un temperament sangvin, uneori, coleric...

— Asta nu mă linişteşte, la drept vorbind.

Aruncând o privire spre îndrăgostiții din parc, Pauwels adăugă că, dacă tatăl refuza această cerere în căsătorie, Eiffel era în stare să lase baltă şantierul.

— Iar eu am de terminat un pod...

Bourgès tot nu înțelegea ce voia, de fapt, să spună antreprenorul.

— Pentru asta ar trebui să-mi sacrific fiica?

— Firește că nu, răspunse Pauwels, încurcat. E vorba să câştigăm timp. Odată lucrarea terminată, îi veți spune lui

Eiffel că v-aţi răzgândit şi că fiica dumneavoastră nu mai doreşte să aibă de-a face cu el.

Bourgès era în continuare circumspect.

— Ştiţi că aşa ceva i-ar putea frânge inima?

Pauwels săltă din umeri.

— Lui Eiffel? Şi ce dacă?

— Vorbesc despre fata mea!

Pauwels tresări, căci Bourgès lovise puternic braţul fotoliului cu pumnul. Vocea lui alungase trei păsări care se cuibăreau în viţa sălbatică. Cei doi îndrăgostiţi aflaţi pe câmpie îşi întoarseră privirile spre casă.

— Aveţi copii, Pauwels?

— Nu.

— Acum înţeleg...

Bourgès trăgea din ţigara de foi cu furie stăpânită. Fiindcă nu-şi permitea să-l piardă pe Eiffel, Pauwels îşi aruncă

ultima carte în joc: – Vă dați seama că ați avea şi dumneavoastră de câştigat.

Lui Bourgès i se lumină fața.

— Vă ascult.

— Până acum, aveam trei furnizori de lemn: dumneavoastră, Baude şi Huairveux.

Pe figura marelui burghez se instală un zâmbet şiret. Cifrele dansau în mintea lui.

— Voi deveni unicul dumneavoastră furnizor?

Pauwels încuviință, în timp ce Bourgès se ridica din fotoliu ca să-i ofere o țigară de foi.

— Singurul şi unicul.

În vreme ce Pauwels se afunda în fotoliu, uşurat şi vesel, contemplând fumul acestei țigări atât de liniştitoare, Bourgès deschise din nou fereastra.

— Adrienne! Gustave! Ia veniți aici! Am impresia că v-ați ascuns de mine. Din fericire, a venit Pauwels cel bun să se joace de-a mesagerii.

Gustave o apucă pe Adrienne de mână şi cei doi logodnici o luară la fugă spre casă.

24

Paris, 1886

Grădinile ministerului sunt minunate. Acest sfârşit de primăvară oferă o simfonie de flori, de miresme, de culori. Corturile amplasate pe peluză sunt în ton cu trandafirii: nuanţele lor pastelate pun în valoare frumuseţea femeilor şi eleganţa domnilor. Cât despre bufete, sunt doldora de bunătăţi. Édouard Lockroy face treabă bună! Dacă n-ar fi fost un estet, ar fi ales, oare, alt proiect? L-ar fi atras coloana greoaie a lui Bourdais sau acea ghilotină uriaşă ridicolă? Acum, lui Gustave nu-i mai pasă. E singur pe domeniu şi se poate mişca în voie. De altfel, i-ar plăcea să fie la lucru. Mondenităţile îşi aveau rostul înainte de concurs; acum, că e alesul Republicii, Eiffel are alte treburi de făcut decât să sărute mâini şi să-şi bombeze pieptul. Dacă n-ar fi insistat Restac, ar fi acum la atelier.

— Gustave, Lockroy organizează petrecerea asta în aer liber pentru tine... Eşti eroul lui... Nu fi ingrat...

— Nu există nici eroism, nici ingratitudine: am nişte termene de respectat.

Suntem la jumătatea lui iunie, iar şantierul se deschide pe întâi ianuarie. Am la dispoziție şase luni ca să verific, să bat în cuie, să recalculez, să anticipez... Aşa că, dacă tu crezi că am timp să beau şampanie...

— Vei avea timp fiindcă n-ai încotro, tranşase Restac discuția.

Pe urmă, jurnalistul adăugase că va veni cu soția.

După cum se temuse Restac, vestea îl convinsese imediat pe inginer.

Antoine nu reacționase, dar ideea lui era tot mai limpede.

Şi iată-l pe Eiffel plimbându-se prin parcul ministerului, departe de personajele supărătoare, pândind sosirea cuplului Restac. De o jumătate de oră de când se află acolo, se fereşte de toți acei necunoscuți care vin să-l felicite (şi sunt surprinşi de răceala lui; ce ți-e şi cu artiştii ăştia...) Chiar şi Lockroy i-a reproşat.

— Ei, bine, Eiffel; am făcut această mică serbare pentru dumneavoastră, dar aveți o figură ca de înmormântare...

— Iertați-mă, domnule ministru, dar sunt atât de cufundat în calculele mele, încât nu-mi pot lua gândul de la ele.

După ce-i dă o mare palmă amicală pe spate, Lockroy îi întinde o cupă de şampanie.

— Beți, domnule inginer. „Vinul risipeşte tristețea”, după cum bine spunea cântecul.

— Nu sunt trist...

— Iar eu cânt fals!

Ministrul Comerțului izbucneşte în râs şi se îndreaptă către alți invitați, cărora le face semn să-l lase în pace pe Eiffel.

Atunci sosesc...

Gustave e năucit de frumusețea lui Adrienne. Cu trecerea anilor, a câştigat în prestanță, dar şi în finețe. În vreme ce atâtea femei îndură cu o fatalitate dureroasă trecerea timpului, acesta nu pare să aibă nicio influență asupra ei.

Gândindu-se la Adrienne în vreme ce-şi materializa turnul, păstra în memorie imaginea ei fidelă. Silueta e aceeaşi, ca şi privirea, siguranța de sine, spatele acela ferm, drept, ca al unei dansatoare. Părul a devenit mai voluminos, mai suplu. Pare imposibil ca Adrienne de Restac să aibă aceeaşi vârstă

ca aceste cotoroanțe cu voaletă, lipite parcă de bufete, care se îndoapă cu prăjituri. Totuşi, când Eiffel se uită la soții lor, vede nişte domni de aceeaşi vârstă cu el şi Restac.

Care e secretul lui Adrienne? Să fie vreo altă vrăjitorie, după cum se lăuda cu ochi scăpărători atunci, la Bordeaux? Eiffel nu va şti niciodată, dar au trecut douăzeci şi şapte de ani, iar tânăra Bourgès e mai frumoasă ca-n prima zi.

— Gustave, ştiam că ai să vii, spune Antoine, apropiindu-se.

Se întoarce spre soția lui şi adaugă cu un zâmbet acru că, în ciuda alurii lui morocănoase, „e cel mai monden dintre parizieni”.

Replica îl deranjează pe Eiffel, care observă de ceva timp că Restac e mai distant, mai puțin jovial. Acum, că a câştigat pariul – să facă în aşa fel ca proiectul turnului să fie ales –, jurnalistul s-a plictisit probabil de jucăria lui. Să însemne asta, oare, că îi va vedea mai rar pe cei doi Restac? Conştiința lui e în parte uşurată: în sfârşit, va putea să lucreze cu sufletul împăcat; dar pe de altă parte, simte o înțepătură în inimă.

Adrienne e aceeaşi: impasibilă, de nepătruns. Gustave simte şi acum căldura mâinii ei într-a lui, tot aici, deşi au trecut de-acum cincisprezece zile.

Îşi întoarce capul spre peluza centrală, iar ochii ei de pisică se luminează:

— Uitați-vă! Au adus chiar şi o orchestră!

Într-adevăr, pe o scenă mică s-au suit zece muzicanți şi îşi acordează instrumentele.

— Prieteni! spune Lockroy, înainte de a bate din palme. Muzica!

Când orchestra atacă primele măsuri, ministrul vine cu paşi grăbiți la invitatul său de onoare, cu un amestec de severitate şi bonomie.

— Eiffel, dumneavoastră deschideți dansul...

Stânjenit dintr-odată – Gustave a detestat întotdeauna să danseze –, inginerul priveşte în jur: toate cuplurile par să-l aştepte pe regele serbării să intre pe ringul de dans ca să-l poată urma.

Eiffel simte cum roşeşte.

— Nu vă solicit Luna de pe cer, Gustave. Deşi pare că ar fi mai simplu pentru dumneavoastră...

Astfel încolțit, Eiffel se întoarce spre Adrienne, pe care o simte încordată încă de la primele note ale valsului.

— Doamnă? spune el, pe un ton exagerat de ceremonios.

Ea îi cere soțului permisiunea cu o privire discretă; acesta păleşte, dar îşi dă acordul. Nici Gustave, nici Adrienne nu i-au observat ochii care-i săgetează în timp ce ajung pe ringul de dans, aclamați de mulțimea binevoitoare.

— Adrienne e foarte frumoasă în momentul ăsta, remarcă Lockroy, nu fără amărăciune. Eşti norocos că ai o nevastă fericită...

Restac nu răspunde, dar îşi îndeasă mâinile în buzunare. Pe urmă o invită la dans pe prima femeie care se apropie de ei.

Gustave şi Adrienne nu-şi vorbesc. Abia dacă se privesc, emoționați şi intimidați fiindcă sunt atât de aproape unul de altul, fiindcă se ating, fiindcă se lipesc unul de celălalt, fiindcă au acest drept. Amândoi au recunoscut celebrul vals Patineurs al lui Waldteufel, care face turul lumii de câțiva ani. Nu există sărbătoare sau dineu fără ca cineva să nu-l fluiere, cânte la pian, fredoneze. Şi chiar li se pare că patinează pe acest podium de lemn deschis la culoare, unde picioarele lor se urmăresc, se împletesc, trupurile lor se rotesc cu o uşurință care-i surprinde.

— Nu ştiam că dansezi... şopteşte Adrienne, care nu se poate abține să se uite împrejur, întâlnind când şi când privirea goală a soțului ei ce pare că dansează cu un manechin de cârpă.

— Am avut timp să învăț în douăzeci şi şapte de ani...

Răspunsul lui Gustave o face să tresară pe Adrienne. O simte cum se încordează şi o strânge şi mai tare. Îşi coboară chiar mâna pe talia ei, pe şolduri, şi-i simte trupul tot mai cald.

— Suntem priviți, Gustave.

Dar lui Eiffel nu-i pasă. Adrienne e acolo, în brațele lui, mai vie ca niciodată, la fel de tânără, la fel de aievea ca la Bordeaux. Are acelaşi parfum: un amestec de ambră şi trandafir. Iar pielea ei, atât de fină, abia atinsă de timp, pare să înflorească sub degetele lui. Şi răsuflarea ei, atât de aproape de fața lui. O recunoaşte dintr-o mie, i-a amintit întotdeauna de mure sau de zmeură. De fapt, tot trupul ei era astfel: aromat ca un fruct, lacom. La gândul acesta, Gustave simte o dorință care-i taie respirația şi-i crispează toți muşchii. Îşi încordează degetele pe corpul lui Adrienne, care tresare şi gâfâie uşor.

— Ar fi mai bine să ne oprim din dans, şopteşte ea.

Crezând că-l respinge, pune o mână pe pieptul lui şi-i aprinde şi mai tare dorința.

Eiffel clocoteşte, buzele îi tremură. Acum se privesc amândoi, de parcă ar trebui să se înfrunte. Aşa că nu-l pot vedea pe Antoine, care valsează în preajma lor şi-i pândeşte cu teamă şi nedumerire. Ceea ce vede îl năuceşte: după ce l-a mângâiat pe piept, Adrienne se lipeşte şi mai tare de Gustave.

Oare îşi dau seama cei doi dansatori de gesturile lor, de imaginea pe care o transmit? Dar nu-i remarcă nimeni. În afară de Restac, toți invitații sunt în mrejele lui Waldteufel, atenți la propriii lor paşi, la propriile lor arabescuri.

Când sunt atinşi în treacăt de un cuplu, Adrienne îşi vine în fire.

— Hai să vorbim, te rog, izbuteşte ea să spună pe un ton care sună fals.

După un moment de tăcere, Gustave schițează un zâmbet la fel de fals.

— Părinților dumneavoastră le merge bine?

Adrienne strânge din dinți.

— N-am idee. Nu mă mai văd cu ei.

Gustave îşi reține un zâmbet satisfăcut. Rareori a urât în aşa măsură nişte oameni, un mediu, o castă. E încântat să afle că Adrienne s-a desprins de acolo.

Atunci îl zăreşte pe Antoine, care dansează mai departe şi le oferă un zâmbet încremenit.

— Îl iubeşti?

Adrienne se crispează din nou în brațele lui Gustave. Îşi ia o expresie nepăsătoare, dar când Eiffel o strânge mai tare, e străfulgerată de un fior de la pântece până la buze.

— Tremuri, spune Eiffel.

— Opreşte-te.

Şi totuşi, continuă valsul acesta fără sfârşit, un amestec de chin şi voluptate.

Când răsună ultimele măsuri, în timp ce dansatorii grăbesc pasul pentru galopul final, Eiffel se apleacă la urechea lui Adrienne. Vocea lui e sacadată, acoperită de sunetele pizzicato ale viorilor.

— Ascultă... Ascultă-mă... E un han în Batignolles... Hanul Salcâmilor... E foarte uşor de găsit. Vino. Când vrei. Te aştept...

Pentru Adrienne, vorbele astea sunt prea mult.

— Destul...

Chiar înainte ca orchestra să cânte ultimele note, ea se dă violent înapoi, gata să-şi răstoarne partenerul de dans, care se apucă de un domn solid cu mustăți lungi, blonde, încântat să-i servească drept sprijin eroului zilei.

Muzica se opreşte, iar cuplurile se despart cu reverențe şi complimente.

Gustave se înclină în fața lui Adrienne; ea rămâne imobilă, ca o statuie.

— S-a terminat, Gustave, şopteşte ea. Totul e ridicol, lipsit de sens. Am o viață, am un soț. Lasă-mă.

Apoi se întoarce pe călcâie şi se alătură soțului ei, care o aşteaptă cu şampanie.

25

Paris, 1887

Ministrul se teme. Nu spune nimic, dar când intră în tunelul de metal, simte un nod în stomac. Pe măsură ce păşeşte pe trepte, nodul se strânge.

— Băieți, ia uitați-l pe Lockroy! strigă o voce de departe, de sub picioarele lui.

— Vă rog să-i scuzați, pledează imediat Eiffel, amuzat de această familiaritate.

Muncitorii mei petrec zilnic douăsprezece ore sub pământ, uneori uită să mai fie respectuoşi.

— Nicio problemă... mormăie Lockroy, care-şi ridică privirea spre Eiffel, intrat şi el în puț.

Nu de respect îi pasă acum lui Édouard Lockroy. Se întreabă doar de ce a acceptat vizita aceasta pe şantierul deschis cu câteva luni în urmă, în frigul aprig al sfârşitului iernii. Eiffel ar fi putut aştepta până ce primele elemente ale construcției se ridicau peste nivelul solului. Ministrului îi plac priveliştile, nu şi grotele; nu are rău de înălțimi şi-i place să fie biciuit de vânt. Însă a urât întotdeauna pivnițele, subteranele. Refuză chiar să meargă cu ascensorul. Dar trebuie totuşi să păstreze aparențele, căci sus, la suprafață, îl aşteaptă numeroşi jurnalişti, pregătiți să-i pună întrebări şi să facă fotografii în urma vizitei sale.

„Dacă am să ies vreodată de aici...", se gândeşte Lockroy, simțind cum păşeşte în gol.

— Lăsați-vă să alunecați, domnule ministru.

Doi bărbați îl strâng de picioare şi-l ajută să aterizeze pe solul chesonului.

Sol? Mai degrabă un noroi argilos, cleios, lipicios, la fel de umed ca aerul saturat din încăperea asta întunecoasă.

Câți sunt? Douăzeci, poate? Cea mai mare parte dintre ei nu-i acordă atenție acestui vizitator dichisit, ale cărui cizme înalte nu se potrivesc defel cu haina de stofă. Aici fiecare muncitor îşi îndeplineşte misiunea. Unii sapă, alții transportă pământul, iar alții îl pun în nişte găleți care sunt trase cu sfoara printr-un horn central.

Lockroy strânge pleoapele ca să se obişnuiască cu penumbra. Camera e luminată slab, doar cu o lampă simplă cu acetilenă, dar toți par să se mulțumească doar cu atât. Fiecare îşi vede de treabă, nimeni nu vorbeşte. La ce bun? Maşinăriile astea fac un zgomot asurzitor!

Eiffel sare lângă el, apoi îi arată ministrului diferitele detalii ale chesonului hidraulic, cu explicații tehnice care nu-l interesează nicidecum pe Lockroy. Nu-şi doreşte decât să urce iar la suprafață.

— Dacă se afundă chesonul, nu e periculos? urlă el.

— Ba da, însă e singura soluție. Trebuie să săpăm mai rapid decât creşte groapa.

Văzând că răspunsul îl îngrijorează pe ministru, Eiffel îşi trece un deget în jurul gâtului.

— Înghițiți saliva. Aerul e foarte uscat.

„Uscat?”, se gândeşte din nou ministrul, uitându-se la sala aceasta cu sol mişcător, mustind de apă.

— În curând, vom avea cei doi piloni pe partea cu Sena, se entuziasmează Eiffel, fascinat de şantierul lui.

— Maşinăria dumneavoastră e îngrozitoare pentru urechi.

— E suprapresiunea..

Deodată, un țipăt. Apoi, mişcări tot mai intense. Oamenii se privesc îngrijorați.

Mulți se întorc spre Eiffel, care-şi păstrează sângele-rece. Inginerul îl apucă pe ministru şi-l conduce în celălalt capăt al camerei, pe un mic podium înălțat.

— Rămâneți aici!

Lockroy crede că trăieşte un coşmar. Apa începe să țâşnească de pretutindeni!

Eiffel rămâne calm, dar ministrul îi vede pe muncitori cum îşi ascund frica, dar îşi privesc temători gleznele care le sunt deja sub apă.

— Apa Senei! şopteşte el, terorizat.

Dar Eiffel se îndreaptă senin către un manometru şi îi creşte cu grijă presiunea.

Apa începe imediat să scadă sub privirile calmate ale muncitorilor.

— Asta se întâmplă în fiecare zi, mă ia spaima de fiecare dată, îi mărturiseşte un muncitor ministrului, de parcă s-ar cunoaşte dintotdeauna, pe urmă scoate o sticlă din buzunar şi i-o întinde; o gură de rachiu?

Fără măcar să răspundă, ministrul apucă sticla şi-o goleşte din trei înghiţituri.

— Politica asta îți face sete!

— Vă rog să mă scuzați...

— Nu-i bai. Domnu' Eiffel, socotesc că ar trebui să-l duceți sus pe ministru!

Lockroy îl priveşte cu recunoştinţă pe muncitor; acesta s-a întors deja la treburile lui. În timp ce sunt ridicați amândoi prin tunel, ministrul îşi vine în fire.

— Toate astea nu prea au darul de-a mă linişti. Pe de altă parte, încep să primesc scrisori de la oameni foarte îngrijorați. Riveranii sunt furioşi.

Eiffel nu şi-ar fi închipuit că va purta conversația asta cu Lockroy pe scara unui puț.

— Lăsați-i să vorbească...

— Luați în serios plângerile astea, Eiffel, insistă Lockroy.

Cerul Parisului îi pare o anticameră a raiului. Chiar dacă e cenuşiu, iar burnița sinistră a iernii stropeşte întinderea Champ-de-Mars, ministrul se crede în miezul primăverii. Aer curat! În sfârşit!

Jurnaliştii se reped.

— Domnule Lockroy, primele dumneavoastră impresii?

— Ce ați văzut acolo jos, domnule ministru?

— Credeți că turnul acesta va suporta proximitatea Senei?

— Vorbiți-ne despre chesoanele hidraulice!

Regăsindu-şi morga politică, Lockroy contemplă satisfăcut grupul de jurnalişti.

— Doar domnul Eiffel e în măsură să răspundă la aceste întrebări tehnice.

Apoi se întoarce spre Eiffel, tocmai ieşit la rândul său din puț. Inginerul se pregăteşte să ia cuvântul, dar e întrerupt de un reporter tânăr:

— Şi cu plângerile ce faceți? Dar cu petiția artiştilor[15] care se opun cu toții construcției acestui turn?

Chipul lui Lockroy îngheață şi, cu un gest laş, ministrul se uită la inginer de parcă i-ar şopti: „Ce v-am zis?”

26

Bordeaux, 1860

[15] Este vorba despre petiția redată în întregime, cu toate semnăturile din acel moment, în Anexă. (N.r.).

Mulțimea rămăsese cu gura căscată. Pasarela aceea era o operă de artă! Îi urmăriseră construcția de la depărtare, întorcând capetele când treceau pe lângă şantier. Dar azi, în duminica aceasta călduroasă de august, bordelezii o priveau pe îndelete mărturisindu-şi fascinația.

— Domnule Pauwels, e minunată!

— Parcă ar fi din dantelă!

— Sunteți un artist!

Pauwels se fălea, mergând de la un grup la altul ca să-şi culeagă brațele de flori.

Toată această societate pitorească se dichisise în cinstea inaugurării, sub cerul greu şi sumbru al sfârşitului de vară.

Tocmai când antreprenorul asculta un nou compliment, unul dintre muncitori ripostă:

— Scuzați, dar adevăratul artist e totuşi domnu' Eiffel.

În timp ce vorbea, arătă spre inginerul aflat într-un loc retras care observa cu oarecare ironie aceste cancanuri şi volănaşe.

— Eiffel? Cine e domnul Eiffel?

Pauwels adoptă o expresie binevoitoare şi pocni din degete, chemându-l astfel pe Gustave.

— Absolut! Gustave Eiffel e inginerul meu şef. Un tânăr plin de talent, de viitor.

Eiffel se înclină, dar îl apucă pe Pauwels de braţ. Părea că luptă cu o nelinişte intensă. Era ceva care-l tulbura încă de dimineață, dar nu putea spune ce anume.

Fără îndoială, erau furtunile lunii august, căci nu-i plăcea apăsarea asta ca o amenințare.

— A sosit echipa? întrebă Gustave.

— Da, sunt toți aici.

— Cu soțiile?

— Aşa am impresia.

— Şi primarul?

— Tocmai a ajuns, zise Pauwels. Uitați-l acolo, la bufet; bea o bere. Pare însetat!

— Pe căldura asta, îl înțeleg, spuse Eiffel, trăgând de gulerul fals.

Pauwels era uimit de nervozitatea inginerului său.

— Aveți vreo nemulțumire, Gustave? Azi ar trebui să fiți fericit. Podul dumneavoastră e gata. Şi ştiu prea bine că felicitările pe care le primesc vă sunt destinate.

Eiffel fu surprins de sinceritatea lui Pauwels. Oare se ascundea ceva în spatele acestei concesii?

În jurul lor, toată lumea ciocnea pahare, se felicita, muncitorii se amestecau cu burghezii. Era o inaugurare foarte reuşită. Dar Gustave rămânea ursuz şi vigilent.

Un domn scund cu mustață bătu din palme:

— Domnilor şi doamnelor, e momentul pentru fotografie! Am nevoie de toată echipa, pe mal, lângă stâlp!

Agitație printre muncitori, care-şi încredințară paharele în grija soțiilor, iubitelor şi fiicelor, ca să meargă în grabă pe malul Garonei. Femeile erau atât de mândre de bărbații lor!

Pauwels îşi puse amical o mână pe spate lui Eiffel.

— Haideți, Gustave. Fotografia asta va face turul Franței...

Dar Eiffel refuza să se clintească, pândind întruna intrarea şantierului, cumplit de pustie.

— Ei? îl îndemnă Pauwels, nerăbdător. Doar pe noi ne aşteaptă.

— Nu vom face fotografia fără familia Bourgès!

Pauwels ar fi dorit să rămână impasibil, însă nu reuşi. Figura i se crispă, iar privirea îi deveni ezitantă.

— Haideți când vă spun...

Aşadar, Gustave Eiffel avea dreptate: se petrecea ceva în ascuns.

— Ce se întâmplă? De ce aveți expresia asta? Unde e familia Bourgès?

Pauwels nu mai ştia ce să răspundă. De câteva luni îi era teamă de conversația asta, dar nu-şi închipuise că va avea loc aici, tocmai în ziua inaugurării. Louis Bourgès nu-i uşura sarcina! Cu câteva zile în urmă, Pauwels lua dejunul în parcul vastei proprietăți, sub nişte umbrele încăpătoare, în familie. Bourgès îi vorbea lui Gustave ca unui viitor ginere şi nimeni n-ar fi zis că era doar teatru, căci cei doi afişau o complicitate autentică. Bordelezul cel bogat nu avea un fiu şi se purta cu Gustave într-o manieră paternă, fără rezerve. Cât despre mamă, aceasta îl copleşea cu atenții, cu

zâmbete, deşi putea fi teribil de distantă şi de rece. Totuşi, Pauwels şi cuplul Bourgès ştiau ce avea să urmeze. Dar săptămânile treceau, iar Louis Bourgès părea să fi uitat de înțelegere, în aşa măsură încât apărea bănuiala că se răzgândise. Într-un fel, nu era tocmai un dezavantaj pentru Pauwels: pasarela era aproape gata, restul fiind doar o afacere privată. Poate că marele burghez considera că tânărul Eiffel ar fi până la urmă o partidă bună pentru fiica lui, care părea atât de fericită alături de el, atât de radioasă. Din păcate, nu... Absența familiei Bourgès în ziua inaugurării podului dovedea că nu se schimbase nimic. Gustave trăia o victorie care avea să fie o trădare. Iar prima lovitură pe la spate îi revenea lui Pauwels.

Îl luă pe Gustave de braț.

— Veniți să facem fotografia asta, Eiffel, vă implor.

Dar inginerul nu se mai mişcă. Rosti un singur cuvânt:

— Adrienne...

Lipsit de argumente, Pauwels eliberă brațul arhitectului său şi mormăi cu o voce compătimitoare:

— Îmi pare rău, Gustave...

Crispat, Eiffel porni clătinându-se spre ieşirea şantierului.

27

Paris, 1887

Încă o zi istovitoare! Ploaia nu era de folos în timpul iernii, dar oamenii munceau în subteran. Vara, şantierul acesta în plin soare dă impresia că se construieşte în deşert. Muncitorii sunt tot timpul nevoiți să se stropească cu apă proaspătă, să-şi golească ploştile, să-şi stoarcă chiar şi caschetele scăldate în sudoare. Când nu se află pe teren, Gustave lucrează în mica baracă aflată ceva mai departe de pilonul dinspre nord-vest; acolo, verifică din nou totul, neobosit: calculele, măsurătorile, succesiunea corectă a fiecărei etape. Acest turn e cel mai teribil mecanism, un castel redutabil din cărți de joc pe care cea mai mică greşeală îl poate nărui. De altfel, acesta e motivul îngrijorării riveranilor. Atâta vreme cât lucrările erau invizibile, mai aveau speranțe. Acum, când turnul a început să se ridice la marginea întinderii Champ-de-Mars, nu-l mai pot ignora: pilonul gigantic pe care Republica li-l pune cu forța în fața ferestrelor există cu adevărat. S-a terminat cu vederea plăcută asupra pomilor, cu perspectiva largă până la Trocadéro sau până la Şcoala Militară. Unde mai pui că această construcție va face umbră. Le va fura soarele.

Zi de zi, Eiffel îi are de înfruntat pe furioşii care-l admonestează când vine şi pleacă de pe şantier. De cealaltă parte a gardului există mereu unul sau doi protestatari cu o pancartă în mână, care-şi urlă furia. În funcție de dispoziția în care se află, Eiffel e diplomat sau tăios, dar nu cedează niciodată. Atunci, oamenii scriu plângeri cu miile.

— Azi am primit cel puțin două sute... spune Compagnon îngrijorat, golind un sac de iută pe biroul lui Eiffel.

Gustave îşi schimbă îmbrăcămintea în spatele unui mic paravan – când se întoarce acasă, nu vrea să-şi îmbrățişeze copiii în haine pline de noroi şi de praf.

— Spicuieşte-mi câteva...

Compagnon deschide o primă scrisoare strângând din dinți.

— Lampadarul ruşinii...

Gustave chicoteşte în timp ce-şi leagă cravata.

— Nu-i rău. Alta!

— Un neg pe fața Parisului...

Eiffel ridică din umeri.

— Mi s-a mai spus. Oamenii se plâng, păcat...

Seninătatea lui Gustave îl îngrijorează adesea pe Jean Compagnon. Inginerul ia prea puțin în serios opinia publică. După ce şi-a încheiat vestonul, Eiffel se apropie de scrisori şi le răscoleşte cu o grimasă comică, imitând un avar care-şi amestecă monedele de aur. Pe urmă alege una la întâmplare, o deschide şi începe să citească. Compagnon îl vede pălind înainte de-a mototoli scrisoarea ca s-o arunce în coş.

— Nu sunt prea simpatizat, recunoaşte el, luându-şi paltonul din cuier.

— Ştii că riveranii nu cer doar oprirea lucrărilor, ci şi demolarea completă a tot ceea ce am montat de şase luni încoace?

— N-o să obțină nimic, răspunde Gustave, care-şi pune pălăria pe cap şi îşi verifică ținuta într-o mică oglindă.

— Nu-ți face iluzii. Au întocmit deja o listă cu neajunsuri şi pericole atestate de matematicieni, de geologi. Au estimat chiar şi numărul celor care vor muri în urma prăbuşirii turnului!

O nouă grimasă agasată a lui Eiffel, care nu pare prea îngrijorat.

— Ar trebui să citeşti presa, insistă Compagnon.

Auzind această remarcă, Gustave împietreşte. Presa... E drept că presa asta pariziană l-a susținut vreme îndelungată. Gustave îl credea pe Restac atotputernic, însă odată ce proiectul a fost aprobat, jurnalistul s-a îndepărtat.

Aproape că nu s-au mai văzut de anul trecut. Într-un fel, inginerului îi convine: are nevoie de întreaga putere de concentrare, de toată forța minții ca să-şi atace monstrul de metal. Iar când e în compania turnului său, e oarecum şi în compania ei. Totuşi, simpla închipuire a imaginii lui Adrienne îl descumpăneşte.

Desigur că se gândeşte la ea; ştiind-o zi de zi acolo, în Paris, în acelaşi oraş cu el, îl linişteşte şi-l îngrijorează, îl consolează şi-l crispează. Dar ce poate face în privința asta? Tinerețea lui e departe. Durerile trebuie să aparțină trecutului.

Contează doar nebunia aceasta arhitecturală, negul acesta, lampadarul acesta al ruşinii... Şi nu se va abate de la misiunea lui din pricina câtorva scrisori injurioase!

— Pe lângă asta, a venit la mine Meunier, reia Compagnon. Oamenii cer o mărire de salariu...

Gustave oftează istovit.

— Ştii mai bine ca mine că e imposibil...

— Amenință cu greva... Spun că-şi riscă viața acum, că lucrează la înălțime.

E limpede, nu va fi scutit de probleme.

Gustave deschide uşa barăcii sale şi-i face semn lui Compagnon să iasă, ca s-o poată încuia. Toate planurile turnului, inclusiv prețioasa machetă se găsesc aici.

N-ar vrea să mai îndure şi un jaf pe lângă acest cortegiu de afronturi.

— Au ştiut tot timpul că vor lucra la înălțime.

— Una e să ştii. Alta e să-ți petreci zilele ținându-ți echilibrul...

Cei doi îşi ridică în acelaşi timp privirile spre schela gigantică. Imaginea e uluitoare! Cei patru piloni au început să țâşnească din pământ precum cele patru puncte cardinale. Amintesc de acele schelete ale animalelor din vechime, despre care nu se ştie dacă sunt vestigii ale unei epoci mitice sau creația unui savant nebun, căruia i-a plăcut să inventeze zorile ființelor. Cele patru structuri ca nişte pânze de păianjen urcă spre cer şi se opresc la jumătatea drumului; în curând, se vor uni perfect ca să alcătuiască primul etaj al turnului. Ce frumos o să fie!

Câteodată, lui Gustave îi dau lacrimile. Să ştie că el, măruntul inginer din Dijon, îi va oferi Parisului, Franței, cea mai înaltă construcție din lume vreme de câțiva ani. Asta merită din plin să îndure câteva scrisori injurioase, nu-i aşa? Protestele astea nu sunt decât nişte purici pe capul unui leu. Nişte fleacuri.

Dar Compagnon îi aminteşte mereu cealaltă realitate a proiectului: costul acestuia.

— Nu uita de clauza Consiliului Parisului, Gustave: douăzeci de zile consecutive de întrerupere şi va trebui să demontăm totul pe cheltuiala noastră, fără dreptul de a relua lucrările. Aşa că am face bine să evităm greva...

— O s-o evităm, o s-o evităm, mormăie Eiffel, admirând tandru o grindă metalică.

Nu vrea să se gândească la toate astea. Fac parte precis din treburile lui Jean. El îşi vrea turnul, doar turnul.

— A, şi încă ceva...

Eiffel începe să-şi piardă răbdarea.

— Ce mai e?!

— Vaticanul ne e potrivnic.

Gustave izbucneşte în râs. Nu i-a putut suferi niciodată pe popi, amintindu-şi de bătăile şi pedepsele încasate în anii de şcoală.

— Asta e, de fapt, o veste bună.

— Papa a declarat că înălțimea turnului e o umilință pentru Notre-Dame-de-Paris.

Ideea îl înveseleşte pe inginer, care ajunge cu paşi vioi la ieşirea din şantier.

Vremea e minunată – odată cu lăsarea serii, vine răcoarea, iar cerul Parisului capătă aspectul trandafiriu şi pufos al apusurilor de vară.

— Papa ar trebui mai degrabă să ne mulțumească: datorită nouă, lumea se apropie de Dumnezeu...

Pe Compagnon îl îngrozeşte uneori atitudinea de negare a asociatului său. Când Gustave se încăpățânează, nimic nu-l poate întoarce din drum. Pare chiar orb în fața anumitor realități.

— N-ai decât să iei toate astea în glumă, dar până la urmă, ne vor aduce ghinion...

Eiffel se uită la Compagnon cu o afecțiune sinceră. De atâția ani se cunosc, muncesc împreună. Totuşi, Jean rămâne acelaşi: temător, îngrijorat, cusurgiu.

— Acum ai devenit superstițios?

— Nu înțelegi, Gustave. Tot Parisul se împotriveşte turnului tău. Adu-ți aminte de petiția artiştilor de astăiarnă, din primele zile ale şantierului...

— Artişti! Chiar aşa?

— Gounod, Sardou, Dumas, Coppée, Maupassant, chiar şi dragul tău Charles Garnier[16]. Da, eu chiar îi numesc artişti...

Gustave Eiffel îşi pierde buna-dispoziție. Nu-i pasă de ironii, dar l-a rănit petiția aceea foarte oficială, foarte violentă, care a circulat în mediile artistice pariziene în luna ianuarie. Unii dintre vechii lui prieteni, precum Charles Garnier, au condamnat într-adevăr proiectul turnului de trei sute de metri. Polemica era cu bătaie lungă, căci deşi Statul era mai preocupat de ascensiunea la putere a generalului Boulanger

[16] Charles Gounod (1818-1893), compozitor francez; Victorien Sardou (1831-1908), dramaturg francez; Alexandre Dumas fiul (1824-1895), romancier şi dramaturg francez; François Édouard Joachim Coppée (1842-1908), poet, dramaturg şi romancier francez; Henry-René-Albert-Guy de Maupassant (1850-1893), scriitor şi jurnalist literar francez; Jean Louis Charles Garnier (1825-1898), arhitect francez (N.t.).

şi de crizele franco-germane, în saloanele pariziene se vorbise mult pe tema asta. Antoine se arătase discret şi de astă dată, tocmai el, care zădărnicise de atâtea ori opiniile adverse...

— Ce-şi închipuie toţi „artiştii” ăştia? Că un inginer nu poate face ceva frumos fiindcă face ceva trainic? Nu înţeleg că funcţiile veritabile ale forţei sunt întotdeauna conforme cu armonia?

— Nu pe mine trebuie să mă convingi, Gustave, ci pe ei...

Spunând acestea, arată spre o grămadă de pancarde lăsate pe şosea, la poarta şantierului, de protestatarii care n-au avut curajul să le ducă acasă.

Gustave se apleacă şi ridică una cu „Parisul nu e de vânzare”. Apoi o aruncă peste o alta: „Turnul, la fiare vechi”.

— Ce face Restac al tău? Nu el trebuie să se ocupe de toate astea? De presă, de reputaţie? Îţi aduc aminte că până terminăm primul etaj suntem pe cheltuiala noastră. Abia atunci va prelua statul ştafeta finanţării noastre...

Acum, Gustave păleşte. De săptămâni întregi respinge ideea asta. N-a suportat niciodată să cerşească. Şi, pe lângă asta, ştie ce poate stârni o simplă întrevedere.

Dar are încotro?

— Ai dreptate. Am să vorbesc cu Antoine...

28

Paris, 1887

Oare au vreun viitor maşinăriile astea? De câțiva ani, sunt văzute tot mai des pe străzile pariziene, amuzându-i pe gură-cască şi speriind caii. De altfel, câte lovituri au pricinuit deja? Câte accidente?

„E progresul, domnule Eiffel!”, aude el adesea. Gustave şi-ar dori să fie de acord, însă va trebui ca aceste „automobile” să fie mai rapide, mai silențioase, mai precise. Aşa, sunt doar nişte ciudățenii tehnice rezervate bogătaşilor.

La drept vorbind, leafa unui jurnalist nu-i permite să-şi ofere o asemenea jucărie, dar Eiffel îşi aduce aminte de apartamentul lui Antoine de lângă parcul Monceau. Totul trăda acolo o avere confortabilă, ca să nu spunem opulentă.

Astfel, automobilul în care-l duce la plimbare în pădurea Vincennes e doar un lux printre altele.

— Recunoaşte că e plăcut, zice Restac, care tresaltă, cu mâinile lipite de volan.

Gustave preferă să privească aleile drăguțe din pădure, în dimineața aceasta de iulie. În ciuda vremii însorite, e încă puțină lume aici. Zăreşte ici şi colo oameni ieşiți la plimbare, îndrăgostiți care se sărută, familii care pregătesc un dejun la iarbă verde. Asta e o pădure adevărată la porțile Parisului, iar Gustave se gândeşte că ar trebui să vină mai des pe aici. Obişnuit cu pădurea Boulogne, constată că, la Vincennes, civilizația se face mai puțin simțită. De altfel, cei câțiva trecători care-i observă se apropie în fugă, uimiți, pe câtă vreme la Boulogne, automobilele sunt mai des întâlnite.

— Ia te uită! exclamă un puşti către amicul lui.

Amândoi arată maşinăria cu degetul, fără să înțeleagă despre ce e vorba.

Restac roşeşte de mândrie şi-i zâmbeşte lui Eiffel. De fapt, e prima oară când zâmbeşte cu adevărat de când s-au revăzut. Până acum Antoine s-a purtat cu răceală şi a vorbit doar despre maşina lui. Eiffel ar fi dorit să-l viziteze acasă, dar Antoine a propus să se întâlnească în Piața Națiunii. Gustave a simțit fără voia lui o împunsătură în inimă. La fel a fost de dezamăgit că n-a zărit silueta lui Adrienne când s-a ivit automobilul în piața cea mare, circulară. Dar de ce să fi venit ea? Eiffel spusese doar că trebuia să discute despre munca lui, despre proiectele lui.

De cum l-a invitat să se urce în automobilul său, Antoine s-a arătat rece, aproape ostil. Gustave e prea orgolios ca să-l întrebe care este motivul. Să fi spus ceva Adrienne? Eiffel e convins că nu. De altfel, ce să spună? Să evoce o aventură amoroasă de acum treizeci de ani? La ce bun să dezgroape vechile amintiri?!

Gustave crede din nou că Restac şi-a reorientat pur şi simplu pasiunile: Eiffel şi turnul lui nu-l mai amuză. Şi totuşi, inginerul are nevoie de jurnalist. Astăzi, mai mult ca oricând.

— Nimeni nu vrea să bage vreun ban în turnul tău, îl umileşte Antoine, imediat ce Gustave i-a mărturisit problemele sale. Va trebui să-l finanțezi mai departe singur.

— Chiar crezi?

— Toți se tem de scandal...

Cuvântul îi pare absurd.

— Ce scandal? Nu e niciun scandal.

Restac se întoarce spre Eiffel şi spune pe un ton aproape vesel:

— S-ar zice că ai întors toată lumea împotriva ta.

— Băncile mă părăsesc, mărturiseşte inginerul.

— Ai ştiut încă de la început că proiectul e riscant.

De unde răceala aceasta? Refuzul acesta vădit de a-i întinde o mână? Câteva articole ar fi suficiente pentru ca opinia publică să-şi regăsească pe deplin zâmbetul. Oamenii sunt nişte oi...

— Sunt în aer, Antoine. Dacă apare cea mai mică problemă pe şantier, întreprinderea dă faliment.

Expresie fatalistă pe faţa lui Restac, care-şi freacă volanul de parcă l-ar lustrui şi e mulţumit de felul cum luceşte.

— Sunt de acord, e dezolant...

E limpede, Antoine se face că nu pricepe. Dar Gustave nu se lasă învins.

Prefăcându-se la fel de destins, îşi lasă privirea să rătăcească prin pădure. Zăreşte chiar doi îndrăgostiţi îmbrăţişaţi care se ivesc dintr-un boschet şi dispar imediat de unde au ieşit. Apoi ia taurul de coarne: – Poţi să faci ceva?

Restac rămâne cu ochii aţintiţi asupra drumului, fără să clipească, de parcă tocmai a văzut o fantomă.

— Pot să fac multe lucruri, spune el cu voce neutră, asemenea unui medic care dă o veste proastă.

Gustave se înfioară.

Apoi, când se pregăteşte să reia atacul, maşina se opreşte brusc.

— Drace! exclamă Restac, sare din automobil şi-l studiază, descumpănit dintr-odată. Maşinăriile astea nu-s cum trebuie...

Gustave coboară la rândul lui şi încearcă să-i vină în ajutor. Dar nu se pricepe la astfel de mecanisme.

Chiar în clipa aceea trece un nor prin faţa soarelui, schimbând atmosfera. Pomii nu mai sunt la fel de prietenoşi, aerul e ameninţător. Şi, mai ales, nu mai e niciun suflet în jur.

— Nu-ţi face griji, spune Antoine pe un ton lugubru, dacă dăm peste răufăcători, am ce trebuie...

Îşi îndepărtează o pulpană a vestonului şi Gustave zăreşte patul unui pistol.

— Te plimbi cu aşa ceva?

Restac nu răspunde; îl priveşte fix pe Gustave, cu o intensitate agresivă, apoi se cufundă iar în măruntaiele automobilului său.

— A, cred că ştiu ce este...

— Crezi că poate porni din nou? se îngrijorează Eiffel.

Antoine ridică din umeri, apoi îi întinde o manivelă inginerului.

— Aşa sper, o să încercăm... Învârte, eu am să încerc să demarez.

Gustave constată cât de greoi funcționează automobilele astea. Trebuie să învârtă de cincisprezece ori manivela înfiptă în prova maşinii, mai să-şi disloce umărul.

Când motorul demarează în sfârşit, Eiffel gâfâie, îl arde brațul şi se dă înapoi ca să-i facă loc maşinii. Aceasta porneşte, clătinându-se.

Ciudat lucru, Restac nu încetineşte.

— Antoine, aşteaptă-mă!

Dimpotrivă, automobilul accelerează fără ca şoferul să catadicsească măcar să privească înapoi.

Gustave l-ar putea ajunge, dar la ce bun?!

Acum totul e limpede: Antoine de Restac ştie.

29

Bordeaux, 1860

Bourgès era acolo, proțăpit pe terasa din fața casei lui, precum căpcăunul în fața propriului palat. Ştia că Eiffel avea să vină, iar el avea să fie nevoit să-şi joace rolul, fără pic de plăcere. Tremura încă gândindu-se la întâmplarea din ajun cu Adrienne. Dar nu mai era momentul să dea dovadă de slăbiciune. De acum era prea târziu. Accidentul se petrecuse şi nu mai putea face cale întoarsă.

Dintr-odată, aspectul financiar şi înțelegerea cu Pauwels păreau atât de neînsemnate; aproape obscene, în comparație cu ceea ce se petrecuse. Deşi Bourgès luase de multă vreme hotărârea, evenimentele îl conduceau către o alegere dureroasă, dar rațională. Şi, de altfel, Adrienne merita ceva mai bun. Era unica sa fiică şi nu Eiffel era cel care avea să preia exploatarea lemnului, proprietățile şi, bineînțeles, rangul familiei Bourgès în societatea bordeleză.

Oricât era de fermecător – şi Louis Bourgès îşi reproşa acum că-l primise ca pe un fiu –, un inginer era un nomad: nu va rămâne niciodată pe loc. Adrienne merita mai mult decât o viaţă de Penelopă. Marele burghez era totuşi nervos, tensionat, căci imaginile din ajun îi reveneau în memorie. Suferinţa intimă a lui Adrienne... Niciun tată n-ar trebui să-i impună aşa ceva propriei fiice! Cu toate astea, era nevoit să fie ferm, ba chiar să-şi arate cea mai ostilă latură a sa...

La poartă apăru silueta lui Eiffel; o deschise şi se năpusti pe aleea centrală.

Inginerul alergase atât de mult, încât nu mai putea să strige. În mintea sa, totul se îngrămădea, se încâlcea, iar el nu mai căuta vreo logică. Un singur lucru conta: – A... Adrienne...

Numele ţâşni cu o voce istovită, iar Gustave fu nevoit să se oprească la jumătatea drumului, să se îndoaie în mijlocul aleii ca să-şi reia suflul.

Bourgès nu se clintise, asemenea statuii Comandorului.

Eiffel îşi îndreptă spatele, îşi îndepărtă de pe haine firele de iarbă adunate în timpul cursei peste câmpuri şi se chinui să avanseze până la treptele ce duceau pe terasă.

Era o imagine simbolică şi tristă. Bourgès stătea ca un străjer în capul scărilor.

Iar Gustave îşi ridica privirea spre el.

— Unde e Adrienne?

Bărbatul cel corpolent privea în depărtare, de parcă pândea ceva la liziera parcului. Jalnică străduanie: făcea orice ca să nu se uite la Eiffel.

— Doamne, unde e Adrienne? zise Gustave, urcând prima treaptă.

— Nu-i aici. A plecat...

Dintr-un salt, Gustave Eiffel ajunse în faţa lui, palid la faţă, iar Bourgès nu se putu abţine să facă un pas înapoi.

— A plecat? Dar ce... Unde a plecat?

Bourgès anticipase de multe ori scena, dar cu o zi în urmă, începuse să se teamă de ea. Sperase că Pauwels va rezolva treaba, scutindu-l de calvar. Colac peste pupăză, George, majordomul, trecea prin faţa casei.

— Bună ziua, domnule Eiffel, zise el, cu un zâmbet vesel. Şi felicitări pentru pasarelă!

Dar Bourgès îi făcu semn să se îndepărteze, iar George se întoarse din drum.

— Unde a plecat? insistă Gustave, apropiindu-se cu paşi ameninţători de bărbatul cel masiv.

— Într-o călătorie. Cu nişte prieteni.

Lui Eiffel nu-i venea să creadă. Alaltăieri lua masa aici, ca să discute cu toţii despre căsătorie.

— Nu... nu înţeleg... spuse în cele din urmă Gustave, a cărui furie lăsa loc unei tristeţi adânci.

— Încă din prima zi, n-ai înţeles nimic.

Vocea lui Bourgès era îngrozitor de neutră. Ca a unui grefier de tribunal. Dacă nu adopta acest ton, el era cel care risca să cedeze.

Eiffel îl regăsea pe omul de afaceri cel distant pe care-l cunoscuse când pornise şantierul.

— Te-ai lăsat amăgit, ca şi alţii, reluă Bourgès cu o condescendenţă forţată. N-o mai amuză jocul, asta-i tot...

— Jocul?!

Bourgès se prefăcu dezolat şi înduioşat, punându-şi chiar o mână pe umărul lui Gustave.

— Nu-şi mai doreşte căsătoria asta. Dar n-a avut curajul să ți-o spună...

Eiffel îşi eliberă umărul violent. Adrienne nu putuse să se poarte astfel! N-ar fi trădat niciodată jurământul lor. Sau i-ar fi spus adevărul lui Eiffel; avea prea multă onoare, prea mult orgoliu ca să facă altfel.

— Nu! strigă Eiffel. Nu-i adevărat!

Strigătul său atrase câțiva servitori pe care Bourgès îi văzu apărând la colțul casei sau la ferestrele de la etaj.

— Adrienne! strigă Gustave, ducându-şi mâinile pâlnie la gură. ADRIENNE!

Bourgès făcu din nou semn către personalul său să dispară, ceea ce oamenii făcură cu îngrijorare în priviri, într-atât era de vădită disperarea lui Gustave.

— Îți spun că nu e aici... Vrei, poate, să cercetezi casa?

Gustave înțelese că era inutil. Dar nu voia să creadă! Adrienne nu putea să se facă astfel nevăzută, fără o vorbă, asemenea unei stafii.

Bourgès era istovit. Trebuia ca toate astea să înceteze.

— Bine, haide, şterge putina. Ţi-am spus: jocul s-a încheiat...

Fraza aceasta era picătura care umplea paharul. Cuprins de mânie, Gustave se năpusti asupra lui Bourgès cu o furie stângace. Celălalt nu se aşteptase, dar era cu două capete mai înalt ca inginerul. În ciuda vârstei sale, cu o simplă mişcare a braţului, îl împinse pe Eiffel, care-o luă de-a-ndărătelea spre trepte, se poticni şi se rostogoli până la baza aleii.

Îşi lovi puternic fruntea de muchea unei trepte, iar faţa îi fu strivită de pietriş.

Când se ridică gâfâind, cu ochii înroşiţi de sângele ce curgea din frunte, Bourgès nu se clintise. Îl privea pe inginer cu un dispreţ glacial, de pe terasă; apoi intră în casă.

— Trebuie să plecaţi, domnule Eiffel, se auzi vocea bătrânului Georges, care-l ajută pe Gustave să se ridice.

— Adrienne... murmură încă o dată tânărul, abia ţinându-se pe picioare.

— Domnişoara nu-i aici, spuse Georges cu părere de rău.

Gustave se forţă să-i zâmbească servitorului care-l privea cu milă.

— Nu-i nimic, am s-o aştept...

30

Paris, 1887

— Vrei ceai?

— Mulțumesc, am deja.

De câte ori i-a pus întrebarea asta? De câte ori a dat ea răspunsul ăsta? Dar aceasta e, de fapt, esența unui cuplu: un sistem instaurat de mimetismul social încă de când omul merge pe două picioare. În ciuda războaielor, a epidemiilor, a ştiinței, un cuplu nu va fi nicicând altceva decât un cuplu. Fireşte, nişte copii ar fi schimbat situația. Ei sunt partea de nesiguranță, de surpriză care poate duce o familie în paradis sau în iad. Dar Adrienne suferise accidentul, iar Antoine se conformase.

— Nu putem avea totul, iubito... îi spunea el uneori ca s-o consoleze, când vedea pe fereastră mame înconjurate de o liotă de copii în parcul Monceau.

— Fără îndoială...

— Locuim într-un cartier superb, vom fi întotdeauna feriți de nevoi, cunoaştem oameni extraordinari. Şi ne iubim de peste douăzeci de ani...

În fața acestei succesiuni de argumente, Adrienne era nevoită să încuviințeze, căci soțul ei avea dreptate. Însă simțea uneori un gol imens care-o cuprindea şi o sufoca. Punea senzația asta pe seama cicatricei, care încă o mai durea pe ici, colo, deşi trecuseră atâția ani.

Iar Gustave se întorsese...

Ştia că Antoine îl cunoscuse în timpul studiilor, dar se străduise să uite repede acest amănunt. Trebuia să uite totul despre el, ținea de viața ei trecută. Când avea o familie, o inocență, un trup şi o inimă neatinse de vreo rană. Îl uitase cu timpul, căci Antoine nu-l pomenea niciodată.

Din nefericire, turnul schimbase totul. Revederea; descoperirea tulburării amândurora, încă de la prima privire; aflarea veştii că el era văduv, liber, mai atrăgător chiar ca înainte; mai ales înțelegerea faptului că el reprezenta o portiță de scăpare, un posibil altundeva, o altfel de viață decât confortul acesta sufocant de care se legase de un sfert de secol.

Însă Adrienne ştie că astea sunt doar visuri frumoase. Realitatea înseamnă cei din jur, viața, reputația cimentată de uzura timpului.

Şi mai înseamnă soțul ei pe care l-a iubit sincer, agățându-se de această dragoste ca de un colac de salvare ca să nu fie atrasă la fundul fluviului.

Îl mai iubeşte pe Antoine?

E acolo, în fața ei, cufundat în citirea presei...

Iubirea e o noțiune atât de vagă! Când se înveleşte în rutină, îşi pierde savoarea.

Dar nu e, oare, apanajul oricărei relații trainice? Nu poți fi mereu cuprins de emoție, cu simțurile treze, cu o dorință fierbinte. De acum, frumosul ei logodnic e un soț bătrân, lângă care se trezeşte în fiecare zi de un sfert de secol şi care-i oferă în fiecare dimineață un ceai, când ea s-a servit deja.

Adrienne îl studiază pe Antoine, de parcă i-ar lipsi un element. Citeşte ştirile cu fruntea aplecată asupra jurnalului Le Figaro, dar ceva s-a schimbat.

Şi-a dat seama imediat că el era suspicios. Încă de la prima serată la Lockroy, anul trecut, Antoine s-a arătat surprins.

— Ai văzut cum se uita la tine?

— Ar trebui să fii flatat; încă le plac bărbaților.

— Nu asta e. Parcă te-ar cunoaşte...

— Nu l-am întâlnit niciodată pe bărbatul ăsta, Antoine.

— Ştiu, dar poate că te-a întâlnit el pe tine...

Remarcă ciudată, la care Adrienne nu răspunsese. Era esențial să nu lase să se vadă nimic. Antoine nu aflase niciodată despre acea dragoste din tinerețe şi despre drama care urmase. O cunoscuse pe Adrienne când ea rupsese relațiile cu părinții săi şi era în convalescență după accidentul suferit. Trecuseră douăzeci şi cinci de ani de când reuşise să țină sub obroc această amintire. Însă acum, dacă Gustave se întorsese şi era primit ca prieten în casa lor, va izbuti ea, oare, să mimeze indiferența?

De fapt, în afară de ziua concursului şi de petrecerea în grădină de la minister, nu s-au mai revăzut. În ziua valsului lor, Adrienne a văzut bine privirea lui Antoine: e limpede că a observat ceva, fie şi doar instinctiv. Cuplurile se simt, se cunosc odată cu trecerea timpului. Dar el n-a spus nimic, căci se sfârşea „misiunea” lui legată de Eiffel. De atunci a trecut mai mult de un an. Şi totuşi, Adrienne se gândeşte la Gustave seară de seară...

— Ai văzut, observă Antoine, ridicând privirea din jurnal, se strică treaba pe şantierul turnului!

Încearcă, oare, Restac să-şi provoace soția?

Ea răspunde un „A, da” evaziv, însă el continuă s-o privească, pândind o reacție.

— Au intrat în grevă, zice el, întorcând ziarul spre ea.

Adrienne vede o fotografie cu muncitori care şed în fața pilonilor neterminați şi mănâncă sendvişuri.

Rămâne impasibilă, dar inima începe să-i bată cu putere. O tulbură mai mult insistența stranie prin care Antoine vrea s-o stârnească decât ceea ce citeşte.

— Bietul Gustave, zice el pe un ton comic, chiar că a încurcat-o... Treaba asta îi poate dărâma turnul.

— Dar de ce?

Adrienne a răspuns atât de repede, încât Restac strânge din pleoape, intrigat.

— Dacă întreruperea lucrărilor depăşeşte un anumit număr de zile, încetează acordul cu Primăria Parisului şi cu statul, iar el va fi nevoit să demoleze totul.

Poetul metalului va fi ruinat!

— S-ar zice că asta te amuză!

A strigat, înfuriată de tonul sarcastic al soțului ei.

— Iar pe tine, s-ar zice că te atinge profund, Adrienne. Aş putea să ştiu de ce?

Nevasta simte cum păleşte; soțul ei nu s-a arătat nicicând atât de direct. Sângele îi pulsează puternic în cap. De parcă ar vorbi altcineva prin gura ei, începe să se bâlbâie, pe urmă explică faptul că ar fi prea nedrept. Un proiect aşa frumos. O aventură aşa frumoasă.

— În plus, e şi meritul tău, Antoine. Fără susținerea ta, n-ar fi ajuns până aici. Iar azi pare că prăbuşirea lui te bucură, ca şi cum l-ai abandonat.

— Eu nu susțin şi nu abandonez pe nimeni, spune el pe un ton glacial. Fiecare e responsabil pentru propria prăbuşire şi pentru propriile fapte.

O pironeşte din nou cu privirea, atent la cea mai mică reacție. Însă ea îşi mai toarnă ceai şi-i oferă şi soțului său.

— Mulțumesc, nu mai vreau...

Ca şi cum e hotărât s-o chinuie până la capăt, Antoine reia articolul şi arată spre un rând, în josul primei coloane.

— De altfel, cred că prăbuşirea lui a început.

Adrienne nu răspunde; îşi bea ceaiul.

— Închipuie-ți că a dispărut.

— A dispărut?

— Nimeni nu ştie unde e. De trei zile nu s-a mai dus pe şantier, de unde a plecat după o ceartă violentă cu greviştii. Nici fiica lui nu ştie unde ar putea fi.

Adrienne nu mai rezistă. Să-l ştie pe Gustave singur, încolțit, în pragul falimentului, în vreme ce propriul ei soț se înfruptă din necazul lui...

Se ridică şi îşi aruncă şervetul pe masă.

— De ce vorbeşti cu atâta cruzime, Antoine?

Restac o priveşte cu o uşurare acră.

— Nu vorbesc cu cruzime, constat doar. În schimb, tu îmi pari foarte afectată.

De fapt, ce ne pasă nouă de fierarul ăsta neînsemnat?!

Vorbele astea au fost prea mult.

Fără să-i arunce măcar o privire soțului ei, Adrienne se îndreaptă în grabă spre uşă şi îşi ia paltonul.

— Adrienne, unde te duci?!

— La Bordeaux!

Când Restac ajunge în holul de la intrare, soția lui a trântit deja uşa. Se prăbuşeşte într-un fotoliu voluminos, înfrânt, nedumerit şi abătut.

— La Bordeaux...? repetă el, secătuit.

31

Bordeaux, 1860

Adrienne era aşa fericită, încât îi venea să plângă de bucurie. Dansa în camera ei, se privea în oglindă, respira cu nesaţ aerul greu al acelui sfârşit de vară, le făcea cu ochiul păsărilor, pomilor, norilor, întregii naturi, ce părea s-o sărbătorească.

Viaţa era într-adevăr frumoasă. De ce să nu admită? Şi pe urmă, avea mult noroc, şi asta era nevoită să recunoască. Trebuia chiar să „aducă mulţumiri către Domnul", după cum obişnuia să zică părintele Deleroix, care venea deseori la masă, la părinţii ei, după slujbă – şi golea de unul singur câte o sticlă de vin Pessac!

— Adrienne, Domnul v-a răsfăţat; nu uitaţi niciodată să-i aduceţi mulţumiri...

Iar tânăra aducea mulţumiri în felul său. Zâmbind frumuseţii lumii, încântărilor naturii, propriei bucurii de a fi. Totul era atât de perfect de câteva luni încoace!

Avea să se mărite cu bărbatul pe care-l iubea, de cum avea el să-şi desăvârşească prima capodoperă.

— Adrienne, exagerezi...

— Ba nu; pasarela asta e o capodoperă! De altfel, o spune toată lumea, tatăl meu a fost primul.

— Sper, mai ales, să fac lucrări mult mai bune.

— Ai să faci lucrări mai bune, tot mai bune. Căci voi fi lângă tine, ca o muză.

Gustave râdea din toată inima de aceste laude exagerate, dar ştia că Adrienne era sinceră. Nutrea o admiraţie fără margini faţă de logodnicul ei şi intuia că el se afla în pragul unei cariere măreţe.

Mâine, exact la aceeaşi oră, ea îl va ţine de mână în timp ce primarul din Bordeaux va tăia panglica. Întregul oraş va fi de faţă la inaugurare. Şi cu toţii îi vor vedea unul lângă altul, mână-n mână, de parcă şi-ar boteza primul copil. Nu era decât o pasarelă de metal, dar Gustave îi dedicase viaţa, energia, toată puterea lui. Iar fără ea, fără această structură minunată, ei doi nu s-ar fi întâlnit niciodată. Podul acesta le purta noroc.

În timp ce îmbrăca o rochie în faţa oglinzii de la dulapul ei, Adrienne avu o îndoială. Era, oare, alegerea potrivită? Nu cumva trebuia o ţinută mai sobră? Sau dimpotrivă, mai colorată? De fapt, cum se îmbracă lumea ca să meargă la o inaugurare?

Iat-o dând fuga pe culoar, apoi, pe scară, strigând:

— Mamă! Tată!

Părinţii Bourgès erau în sufragerie şi îşi terminau micul dejun.

— Sunteți încă la masă? Eu nu mai am stare. Am impresia că mâine se inaugurează pasarela mea.

Părinții se priviră tăcuți, cu fețe ciudat de sumbre.

— Am nevoie de un sfat pentru rochie, zice ea, rotindu-se ca un titirez. Mamă, ce crezi?

Mama reuşi să zâmbească, dar îi ceru fiicei ei să ia un loc, fiindcă îi dădea ameţeli.

Louis Bourgès se străduia şi el să adopte o expresie amabilă, care aducea însă cu o grimasă.

Adrienne ridică din umeri. Părinții ei aveau deseori toane, însă azi n-aveau nicicum să-i umbrească fericirea.

— Am o idee, zise ea, lăsându-şi privirea purtată spre ferestrele deschise larg către parc. Mi-ar plăcea să ne cununăm la Florența. Se pare că e un loc foarte frumos, foarte poetic. Voi ați fost acolo, nu-i aşa?

Bourgès deschise un ziar pe masă, de parcă n-ar fi auzit nimic. Iar soția lui se ridică şi se duse să închidă fereastra, remarcând cu o voce cumplit de falsă:

— E mai rece în dimineața asta, nu-i aşa? Se simte că toamna e aproape.

Adrienne nu mai înțelegea nimic. Nu doar că era o căldură sufocantă, dar părinții ei păreau hotărâți pe deasupra să-i ignore întrebările.

— Nu spuneți nimic, reluă ea, lovind cu o furculiță de argint într-o carafă plină cu suc de struguri. Mamă, o nuntă la Florența, ce părere aveți?

Părinții ştiau că momentul avea să sosească. Se pregătiseră. Dar respinseseră mereu eventualitatea, de parcă nu voiau să se gândească la asta. Ar fi trebuit totuşi să facă repetiții, căci păreau neputincioşi, aproape năuciți de amploarea sarcinii. Nimeni nu-i frânge inima propriului copil fără să tremure.

— Adrienne, draga mea, începu mama, cu fața scăldată în lacrimi, dar nu putu sfârşi fraza.

Pe Adrienne o surprinse această disperare subită. Maică-sa era atât de distantă de obicei. În cuplul Bourgès, tatăl era cel mai sentimental, cel mai blând. Soția lui era mereu reținută, uşor geloasă fiindcă Adrienne era soarele soțului ei. Atâtea detalii pe care Adrienne nu le observa neapărat, dar care cimentaseră întotdeauna relațiile dintre toți trei.

— Vai, mamă, ce se întâmplă?

Tinerei i se făcu frică. Frică pentru mama ei, frică să nu i se fi întâmplat o nenorocire, ceva ce-i ascunseseră. Se ridică, o luă în brațe pe doamna Bourgès şi o mângâie pe păr, aşa

cum se alină un copil. Pentru părinți, reacția ei era şi mai dureroasă. Ascunsă de perdeaua de lacrimi, femeia îi predă ştafeta soțului ei.

Bourgès îşi drese glasul şi îşi îndepărtă fotoliul înainte de a-şi încrucişa mâinile peste pântecele rotund.

— N-o să fie nicio nuntă, Adrienne. Nici la Florența, nici în altă parte...

Adrienne nu auzise nimic. Cuvintele îi ajunseseră la urechi, dar le respinsese cu toată ființa. O asemenea frază era imposibilă. Chiar mai rău: era împotriva naturii.

Tatăl se chinuia să-şi păstreze o expresie ostilă, să pară chiar mai odios decât era, căci o vedea pe fiica lui cum păleşte.

— Tată, dar... pasarela se inaugurează mâine... o să fim cu toții acolo ca să-l sărbătorim pe Gustave... e din familie acum. Familia mea...

Bourgès scutură uşor din cap, cu ochii țintă la o tartină prăjită pe care untul se topise în forme ciudate.

— Mama ta şi cu mine ne-am gândit bine. Nu te poți mărita cu bărbatul ăsta...

Nu, Adrienne nu visa. Nu era o iluzie. Părinții ei nu jucau vreo comedie, gândeau ceea ce spuneau, se gândiseră dinainte. Fără îndoială, de multă vreme.

Poate, de la început, cine ştie?

— Bărbatul ăsta? repetă ea, aruncând un scaun a cărui vopsea se prefăcu într-un praf alb din pricina izbiturii.

— Să fim sinceri, draga mea, zise mama ei, după ce-şi înghiţise lacrimile, meriți pe cineva mai bun ca el. O ştii în sufletul tău. Nu e... nu suntem... mă rog, înțelegi ce vreau să zic.

O, da, înțelegea! Înțelegea chiar foarte bine. Dar părinții ei aveau să înțeleagă cu adevărat, aveau să ştie.

Se postă în fața mesei, dreaptă, nemişcată ca o statuie, de parcă se pregătea pentru un duel. Privirea ei îi sfida, iar cei doi Bourgès erau acum şi mai neajutorați. Ziua aceasta era un coşmar.

— De la bărbatul ăsta... aştept un copil.

Doamna Bourgès îşi înăbuşi un strigăt de teamă, iar soțul ei închise ochii mult timp, de parcă nu mai voia să aibă de-a face cu povestea asta.

— Nu-i adevărat, spuse el în sfârşit, ridicându-se la rândul lui. Minți, Adrienne...

Adrienne îşi păstră calmul. Era chiar surprinsă că e atât de impasibilă, în ciuda durerii stârnite de conversația aceasta; părinții ei nu se aşteptau la o astfel de veste.

— Da, sunt însărcinată. Gustave nu ştie încă, dar am să-i spun mâine, după inaugurarea pasarelei. Va fi mica mea surpriză. Cadoul meu... de nuntă...

Bourgès izbucni:

— Du-te în camera ta! Imediat!

Văzu atunci o lucire terifiantă în ochii fiicei sale. Era, oare, nebunie, resemnare, curaj? Sau doar o voință de fier?

Dintr-un salt, ea se năpusti spre uşa cu geamuri, pe care o deschise larg şi se repezi afară.

— Adrienne, unde te duci? strigă maică-sa.

Tatăl rămase încremenit, nemaiştiind ce să facă.

— Louis, du-te s-o cauți, te implor! Ştii bine că e în stare de orice!

Da, Bourgès ştia. Era chiar înspăimântat de ceea ce se putea întâmpla de-acum.

Îşi scutură trupul masiv, îşi adună puterile şi porni în fugă spre parc.

32

Paris, 1887

Adrienne îndrăgeşte plimbările solitare prin Paris. Îi place să pornească la întâmplare, fără să ştie unde o vor duce paşii, fără să dea socoteală nimănui. În viața ei atât de organizată, atât de cronometrată, a reuşit întotdeauna să-şi păstreze nişte răgazuri de libertate, chiar dacă soțul ei nu priveşte acest lucru cu ochi buni. Nu fiindcă se teme că ea s-ar întâlni cu bărbați, ci fiindcă lui Adrienne îi place să exploreze zone mai puțin sigure decât hotarele câmpiei Monceau.

Merge deseori până la fortificații, la înălțimile din Belleville sau pe străduțele din jurul Halelor. Dar niciodată nu se întâlneşte cu oameni periculoşi, de parcă ar fi ocrotită. Fără îndoială, lumea citeşte pe fața acestei femei frumoase cu ochi de felină că nu face cu totul parte din lumea asta, că

vine de aiurea şi că se va întoarce acolo, că e altcineva. Cine? Nici chiar Adrienne de Restac nu ştie.

Oricum, de multă vreme are sentimentul că trăieşte o viaţă paralelă, că s-a abătut de la destinul ei deja pregătit, că a apucat-o pe un drum lăturalnic şi s-a rătăcit în pădurea propriilor contradicţii. Şi totuşi, astăzi i se pare că se întoarce. Nu e ca şi cum ar merge îndărăt, ci crede în adâncul fiinţei că a regăsit, în sfârşit, calea spre trecutul ei, spre luminişul minunat pe care n-ar fi trebuit – şi n-ar fi vrut – să-l părăsească niciodată. Certitudine stranie care o împinge înainte cu chipul senin şi ochii mai mari decât lumea. A trecut mai mult de un an de când, în timpul valsului de la Ministerul Comerţului, el îi şoptise adresa aceea ca pe un secret.

Pensiunea Salcâmilor din strada Batignolles. N-o uitase niciodată. Mai ales că nu e departe de casa ei. Nu trebuie decât să străbată bulevardul, să treacă de calea ferată şi s-o cotească pieziş la stânga, spre acel mic cartier atât de diferit de al ei.

Aici nu sunt clădiri frumoase, nici hoteluri semeţe, nici prăvălii scumpe. E Parisul popular descris de Zola[17] în cărţile sale (pe care Antoine le urăşte profund, iar Adrienne devorează fiecare volum nou-apărut). Un cartier de artizani, de comercianţi, de maghernițe dărăpănate, de străzi noroioase, de puşti cu caschete, de băieţi răi care se holbează la trecători, de curţi dosnice întunecate, de ferestre

[17] Émile Zola (1840-1902), scriitor şi ziarist francez (N.t.).

fără geamuri şi, pe deasupra, un cartier dominat de o energie, de o gentileţe, o bucurie de a trăi pe care nu le întâlneşte niciodată pe aleile uniforme, atât de drepte şi de impecabile din parcul Monceau.

— Scuzaţi-mă, doamnă, caut Pensiunea Salcâmilor.

Bătrâna o studiază pe această burgheză distinsă. Apoi strânge din pleoape, cu o expresie şmecheră.

— O femeie frumoasă ca dumneavoastră, la doamna Goula? Serios?

— Cunoaşteţi acel loc?

Femeia dă din umeri şi strânge mai tare cu degetele un coş doldora de legume.

— M-a luat gura pe dinainte... E căsuţa aia mai departe de stradă, acolo, pe dreapta. Vedeţi gardul şi crengile? Acolo e...

— Mulţumesc, doamnă.

— Nu vă grăbiţi să-mi mulţumiţi...

Ce femeie ciudată! Dar Adrienne e obişnuită să întâlnească personaje stranii în plimbările ei solitare.

Pensiunea Salcâmilor e o căsuță fermecătoare ce pare adusă aici de la țară. Fără îndoială, e un vestigiu al începuturilor acestui cartier, de pe vremea când era doar un sat, departe de Paris, aşezat pe dealurile ce străjuiau valea Senei. Un gard ruginit, o grădiniță sălbatică, ansambluri de flori, un trandafir cățărat pe fațadă care încadrează uşa şi o plăcuță: „Salcâmii, pensiune de familie”.

Nimic îngrijorător! Femeia aceea o fi vrut s-o sperie, dar s-a ostenit degeaba.

Adrienne sună la uşă şi aşteaptă multă vreme până ce aude o voce molcomă spunând „vin, vin” şi se deschide uşa.

Ce vârstă să aibă doamna Goula? Adrienne n-ar putea spune. Parcă e o vrăjitoare dichisită ca să meargă la bal. Îi face loc lui Adrienne să intre într-un vestibul ai cărui pereți sunt acoperiți cu picturi indecente.

— Soțul meu era artist, se scuză patroana, dar cum n-au nicio valoare, le-am păstrat. A murit în timpul Comunei...

Adrienne se chinuie să zâmbească şi observă micul salon spre care dă vestibulul.

Vede vreo zece persoane, bărbați şi femei de vârste diferite, care se îndeletnicesc cu jocul de cărți sau citesc în tăcere.

— Dacă vreți o cameră, sunt toate ocupate...

— Nu vreau cameră, liniştiți-vă.

— N-am nevoie să fiu liniştită.

Hotărât lucru, cucoana asta nu e tocmai amabilă.

— Am venit să vorbesc cu domnul Eiffel.

— Care domn? se miră patroana înclinând capul, ca un câine bătrân care a surzit.

— Eiffel...

— A, nu-i la mine.

— Dar un domn... Bonickhausen?

Fața bătrânei se luminează brusc şi renunță la ostilitate.

— Vreți să spuneți domnul Gustave?

Inima lui Adrienne bate cu putere.

— E aici?

— Este! Unul dintre clienții noştri cei mai fideli. De obicei, vine câte o noapte, mereu singur, şi o petrece visând la fereastră, de parcă ar aştepta pe cineva.

Adrienne freamătă.

— Dar acum e aici de trei zile, e prima oară când stă atât de mult. Nici măcar n-a ieşit din cameră. Mi-a cerut să pun tava în fața uşii, dar nu mănâncă mai nimic.

Sper că nu e bolnav.

Doamna Goula se crispează, temându-se că a vorbit prea mult.

— Sunteți măcar o femeie onorabilă? Țin o casă cinstită, ştiți?

— Liniştiți-vă, minte Adrienne, sunt sora lui.

— Aha, exclamă patroana, roşind. Mi se părea mie că aveți un aer de familie.

Pe urmă îi arată o scară îngustă în partea opusă a intrării.

— Vă las să urcați: e la etajul doi, pe dreapta. Camera numărul 16.

— Mulțumesc, doamnă...

*

Adrienne stă mult timp în fața uşii. Se întorc îndoielile. Să fie acesta drumul pe care să-l aleagă? Momentul pe care l-a pândit de douăzeci şi cinci de ani încoace? Sau e doar o nouă iluzie, o altă farsă a destinului? Însă lui Adrienne Bourgès nu i-a plăcut niciodată să dea înapoi. Ba o ia chiar înainte şi intră fără să bată la uşă...

Duhoarea o izbeşte în față. Un miros acru, amestec de tutun, alcool şi sudoare bărbătească stătută.

Încăperea e atât de întunecată – obloanele sunt închise, lămpile stinse –, încât e nevoită să-şi obişnuiască ochii.

Atunci îl vede.

Mai degrabă, zăreşte lucirea țigării, ca un licurici în amurg; apoi, silueta lui, prăbuşită în fotoliul masiv, înconjurată de sticle goale care acoperă podeaua.

E ceva care o sperie în imaginea asta; parcă regretă că a venit; n-ar fi fost, oare, mai bine să păstreze despre toate acestea doar un regret, o nostalgie, acel uimitor sipet al memoriei care-i permisese să treacă prin viață până acum? Prea târziu: a mers prea departe. Acum i se arată celălalt

Eiffel: un bărbat slab, dărâmat, neîngrijit, căruia îi desluşeşte, în sfârşit, privirea, în ciuda penumbrei.

— Gustave! şopteşte ea, cu voce tremurată.

Scurt râs trist.

— Până la urmă, ai venit. E bine...

Încearcă să se ridice în picioare, dar n-are putere. Ea îl vede cum se smulge din fotoliu, dar cade la loc, neputându-se desprinde.

Cu ajutorul unui chibrit, îşi însufleţeşte din nou ţigara. La lumina flăcării, Adrienne îi vede faţa istovită, dar şi blândeţea privirii în care citeşte bucuria de-a o şti aici şi tristeţea pentru toţi aceşti ani petrecuţi departe de ea.

— După cum vezi, mi-am amintit de locul ăsta, spune ea pe un ton ce se vrea voios.

Pe urmă îngenunchează în faţa lui.

— Mi-a luat un an...

Gustave se încruntă şi clatină din cap de la stânga la dreapta.

— Nu, Adrienne. Ar fi trebuit să vii acum douăzeci şi cinci de ani...

Adrienne ar vrea să răspundă, dar lacrimile o împiedică să vorbească.

33

Bordeaux, 1860

Să nu gândească. Să nu raţioneze. Să-şi păstreze suflul. Să reuşească să alerge fără să se poticnească. Şi mai ales, să fugă. Să fugă de oamenii ăştia, de societatea asta, de aroganţa asta, de prostia asta. Vasăzică, merita mai mult? Ce merita de fapt? Un mare burghez, conservat în propria onorabilitate, ca tatăl ei?

Ca să se stingă puţin câte puţin, an de an, în plictiseala şi strălucirea acelei vieţi burgheze, ca mama ei? Să se sufoce cu reguli, principii, dejunuri cu personaje importante, sărbători, celebrări municipale, cu tot acest stil de viaţă provincial, la fel de vesel ca adâncurile Garonei? Niciodată! Dar ca să scape de toate astea, trebuia să fugă. Să fugă spre gardul parcului, ultima piedică în calea libertăţii.

— Adrienne! urlă tatăl ei, aflat încă departe în urmă.

Nu se întoarce, mai ales ca să nu-şi încetinească fuga. Trebuie să păstreze distanța. Să nu rişte ca el s-o prindă. Mai ales că Louis Bourgès cel corpolent gâfâie pe gazon, se chinuie, iar din cinci în cinci metri, este nevoit să-şi tragă sufletul.

Adrienne îşi simțea capul gata să plesnească. Fața îi era scăldată în sudoare. Mai era şi greața violentă care o cuprinsese de câteva zile. Dar asta era bucuria ei.

Surpriza drăgălaşă pe care avea să i-o facă mâine lui Gustave. De altfel, chiar în seara asta.

Acum, că fugea, nimic nu-i mai putea despărți. Avea să se adăpostească în casa lui. Sau în baraca de pe şantier, unde aveau cele mai frumoase amintiri. Părinții ei nu mai aveau ce spune: nu mai era o copilă, iar Gustave ştia cum să le țină piept. Gustave: bărbatul ei, iubirea ei, eroul ei.

Ajunsă în fața porții, se descurajă.

— Închisă... spuse ea gâfâind şi scuturând poarta ferecată cu un lanț gros.

Georges o deschidea în fiecare dimineață. De ce n-o făcuse şi azi? Ce hazard întunecat făcuse ca, tocmai în dimineața aceasta, el să nu fi venit până la intrarea în parc?

— Asta e, îşi zise ea şi începu să se caţăre pe gard.

— Adrienne! Nu face vreo prostie! urlă tatăl ei, pe care ea îl auzise grăbind paşii... pe urmă, apropiindu-se.

Era acum la jumătatea urcuşului. Încă puţin şi ajungea în vârful gardului. Dar acolo trebuia să fie foarte îndemânatică. Vârfurile în formă de sulițe erau ascuţite ca nişte săbii, chiar şi porumbeii rămâneau înfipți acolo, spre groaza doamnei Bourgès.

Adrienne se înfioră la gândul acesta, dar îşi luă un ultim avânt şi ajunse pe coama gardului.

— Adrienne! Doamne, Dumnezeule! Coboară! E prea periculos!

Tatăl ei era jos, lângă grilaj, istovit, răsuflând din greu, plin de sudoare şi de teamă.

Ce firav părea tata Bourgès de acolo, de sus! Adrienne izbucni chiar într-un râs nervos care-o făcu aproape să-şi piardă echilibrul. Dar trebuia să fie prudentă. Îşi proptea picioarele între vârfurile sulițelor, o cât de mică mişcare greşită o putea arunca în ţepe.

— Adrienne, draga mea, o implora taică-său. Dă-te jos...

Fiica lui îl țintuia cu privirea, mută, sfidându-l cu o bucurie sadică. Bourgès culegea ceea ce semănase.

— Hai să stăm iar de vorbă cu mintea limpede, reluă el cu o voce mieroasă.

Poate că mama ta şi cu mine ne-am pripit. O să găsim un compromis, sunt sigur...

Adrienne era siderată.

— Un compromis? Adică sunteți gata să negociați?

Tatăl nu mai îndrăzni să răspundă, căci fiică-sa, în culmea furiei, începea să se clatine periculos în vârful gardului.

— Nu sunt unul dintre clienții tăi, tată, Ştiu că, pentru tine, orice se poate cumpăra, dar nu şi pe mine.

Şi adăugă, arătându-şi pântecele:

— Nu şi... pe el...

Bourgès era năucit. Scena îi părea împietrită şi nu mai avea argumente. Într-un efort disperat, începu să se urce pe gard.

Imaginea era atât de ridicolă, încât Adrienne izbucni iar într-un râs nebun, căci bărbatul cel corpolent nu găsea niciun punct de sprijin, aluneca pe metal, strivindu-şi faţa de încuietoarea porţii.

Râdea atât de tare, încât el se înroşi de furie.

— Adrienne, ajunge!

Atunci, printr-un salt spectaculos, reuşi să-şi apuce fiica de un picior. Era gestul în plus.

Totul se petrecu foarte rapid.

Cu un ţipăt uluit, Adrienne se răsturnă înainte, dar fu oprită din cădere, asemenea unei păsări lovite în zbor.

— Adrienne! urlă Bourgès, împroşcat de sângele fiicei sale.

34

Paris, 1887

— Acel accident a fost fatal pentru copilul nostru şi pentru toţi ceilalţi pe care i-aş fi putut avea...

Gustave e dărâmat. Nu s-ar fi gândit nicicând la aşa ceva. Nu-i spusese nimeni nimic. Totul fusese ţinut sub tăcere.

Atinge cu degetele cicatricea pe care i-a arătat-o Adrienne când îşi încheia povestirea. Un ciudat defileu trandafiriu, aproape artistic, îi brăzdează pântecele de la buric şi până în dreptul coapselor. Afară s-a întunecat deja. A vorbit atât de mult, anevoios, urmând şirul memoriei sale, astfel încât Gustave să nu piardă niciun amănunt, căci povestea aceasta e a lor. Aud prin fereastră zgomotul unei trăsuri şi nechezatul cailor.

— Puteam chiar să mor, însă doctorii din Bordeaux au făcut minuni...

— Minunea – spune Gustave, care a îngenuncheat în faţa lui Adrienne şi îşi trece degetele peste obrajii ei, peste fruntea ei, peste buzele ei, peste gâtul ei –, e aceea că suntem aici amândoi, în sfârşit...

Cu glas gâtuit, de parcă s-ar lupta cu lacrimile, mărturiseşte cu greu:

— Nu puteam vorbi cu nimeni despre tine. Nu ştiam unde eşti. M-am simţit trădat, părăsit...

Adrienne mângâie la rândul ei fața lui Gustave:

— De fapt, eram aici. Citeam totul despre tine. Articolele, cărțile, interviurile...

Nu era săptămână în care să nu găsesc ceva legat de tine. Nu-ți poți închipui ce mândră eram... ce mândră sunt...

Adrienne nu mai are cuvinte, e la capătul puterilor. Nu s-a mai gândit niciodată la ceea ce a povestit. N-a vorbit cu absolut nimeni despre asta, nici măcar cu ea însăşi. N-a ştiut nici Antoine, care a cunoscut-o după dramă, în convalescență. A aflat doar că ea a rămas stearpă în urma unui accident stupid şi că, dacă se însura cu ea, trebuia să renunțe la gândul de-a avea moştenitori...

Dar şi-ar fi dorit, oare, Adrienne un copil cu altcineva? Au trecut douăzeci şi cinci de ani, iar întrebarea asta nu-şi mai are rostul. Prima ei dragoste e aici, în fața ei, cu fața suptă, cu barba sură, ochii încercănați, ridați, dar şi-a păstrat acea flacără, acea energie care a sedus-o încă de când l-a cunoscut.

Când Gustave se ridică şi o ia de mână, Adrienne se lasă în voia lui. Pe urmă, foarte încet, merg spre pat. Oare aşa ar trebui să se întâmple? N-ar fi potrivit să lase unele amintiri în scrinul memoriei? Nu e prea târziu? Nu sunt ei prea bătrâni, prea ofiliți?

Dar memoria trupurilor e învingătoare. Când el îi înlătură rând pe rând toate veşmintele, cu delicateţe, ea îşi aminteşte. Sau, mai degrabă, trecutul se îmbină cu prezentul ca să devină un timp absolut, imediat. Bărbatul care o ia în braţe, care o culcă pe patul acesta, care o sărută cu atâta gingăşie nu mai e tânărul inginer înflăcărat de douăzeci şi şase de ani, nici celebrul om de afaceri trecut de cincizeci de ani. E doar Gustave. Gustave al ei. La fel cum ea nu mai e decât Adrienne. Sunt aici amândoi.

În timp ce ea simte cum îi freamătă pielea de plăcere, cum o trece un val de căldură pe care nu l-a mai simţit de atâţia ani, Gustave îi şopteşte la ureche: —N-am să te mai las niciodată să pleci. Niciodată.

35

Paris, 1887

— Vă spun eu, Eiffel îşi bate joc de noi!

Vocea puternică răsună până în celălalt capăt al şantierului. Muncitorii îl aprobă, postaţi la picioarele lui. Brénichot a fost dintotdeauna cel mai vocal dintre ei, dar şi cel mai violent. Totodată, e un om cu onoare şi principii. Nu i-ar

trăda niciodată pe oamenii care-l respectă. Dar când se simte înşelat...

— Şi aşa n-am câştigat niciun bănuț din ceea ce am cerut, iar acum, asta...

Suit în picioare pe un morman de grinzi îngrămădite de-a valma pe sol, muncitorul flutură nişte foi de hârtie, în huiduielile mulțimii.

A dat peste ele azi-dimineață, aproape din întâmplare. Ca şi cum descoperirea asta ar fi menită să confirme greva care blochează şantierul de şase zile. Căci nu se mai face nimic la baza turnului. Imediat ce echipa a anunțat oprirea lucrului, în loc să ia taurul de coarne – cum se aşteptau cu toții, gata să cedeze mult, datorită respectului față de patronul lor – Gustave Eiffel a dispărut. Pură întâmplare? Coincidență? Accident? Fugă de responsabilități? Nimeni nu ştie nimic în afara faptului că lucrările sunt oprite şi că nu bietul Compagnon e cel care îi va trimite din nou pe oameni la muncă. Vor să fie plătiți pe măsura condițiilor de lucru, care devin tot mai periculoase. Cei patru stâlpi urcă zi de zi, puțin câte puțin, spre cer. Peste câteva săptămâni, se vor uni ca să alcătuiască primul etaj. Dar cu ce preț? Al unui salariu de mizerie! Şi pe deasupra, asta: documentele găsite de Brénichot în baraca lui Eiffel, lângă baza pilonului orientat către nord-vest. A intrat acolo în dimineața asta, hotărât să scotocească şi să afle mai multe, fie şi doar să înțeleagă de ce a dispărut patronul lui. Dar cele câteva pagini au fost de-ajuns... Ele confirmă că greva asta nu e doar fatală: e necesară.

— Ia uitați-vă unde au ajuns Întreprinderile Eiffel! Somație! Scrie aici că, dacă în două luni nu se ajunge la primul etaj, pleacă toată lumea acasă!

Un val puternic de furie trece peste toți muncitorii; se privesc unii pe alții fără să înțeleagă, de parcă s-ar simți cu toții înşelați. De parcă ar fi fost mințiți.

— Înseamnă că s-a terminat cu turnul, cu şantierul, cu totul? Şi noi? Ce o să se întâmple cu noi, dacă...

— Are dreptate!

Într-o clipă, şantierul a tăcut. Există voci autoritare prin natura lor, în fața cărora se face linişte. Iar Gustave Eiffel străbate mulțimea într-o linişte ciudată, de surpriză şi de uşurare totodată.

Deşi s-ar cuveni să fie încă furioşi, sunt uimiți de seninătatea feței lui. Nu există alt cuvânt: Eiffel străluceşte.

Când se urcă pe mormanul de grinzi, lângă Brénichot, îl priveşte cu atâta bunăvoință, încât muncitorul e dezarmat. Şi cu toții au acel sentiment profund de familiaritate, de siguranță, înainte ca el să fi rostit vreun cuvânt.

— E adevărat, începe Eiffel, bătându-l amical pe umăr pe Brénichot, care se strâmbă, agasat fiindcă nu mai e vedetă.

— E adevărat, Brénichot are dreptate, suntem în cofă...

Ştiind că trebuie să-şi stăpânească ascultătorii ca pe nişte cai nărăvaşi, Eiffel îşi cântăreşte cu atenție cuvintele.

— Nu putem creşte nicio leafă – val de proteste imediate – pentru moment...

Zarva se stinge din nou.

Muncitorii sunt pregătiți să-l asculte, însă toate fețele sunt abătute. Gustave îşi priveşte germenii turnului ce se înalță spre cerul Parisului. Acelaşi cer pe care-l privea azi-dimineață, de la fereastra camerei lor, la Pensiunea Salcâmilor. Le era atât de bine, totul era atât de frumos, atât de clar. Şi totul va avea de-acum un rost.

— La primul etaj, reia inginerul, ridicându-şi brațul deasupra capului, n-o să ajungem în două luni, ci în cincisprezece zile!

Toți muncitorii izbucnesc într-un râs răutăcios. Respectul lor îşi ia zborul. Eiffel îşi bate cu adevărat joc de ei!

— Chiar aşa? îl ia Brénichot în zeflemea, cu o privire ucigaşă. Şi cum vă gândiți să faceți asta?

Eiffel arată spre pilonul din stânga lui şi răspunde cu convingere:

— Câte o macara la fiecare pilon, instalată pe şinele viitoarelor ascensoare. În felul ăsta, veți putea urca o bună parte din materiale fără efort, cel puțin, fără pericole. Şi mai ales, mult mai rapid.

Muncitorii sunt din nou derutați. Niciunul nu s-a gândit la soluția asta.

— În cincisprezece zile, reuşim...

Eiffel îşi regăseşte încrederea pe măsură ce muncitorii se freacă la ochi, se încruntă, uitându-se la faimosul pilon. Brénichot nu vrea să se lase îmbrobodit atât de uşor.

— Bine, dar cu noi cum rămâne?

Eiffel îl ia din nou pe după umeri.

— Noi: voi şi cu mine! Fiindcă ne-am angajat împreună la proiectul acesta!

Probleme vor mai fi, mâine, poimâine. N-am bani să vă cresc azi salariile. Dar îi voi avea mâine!

O nouă linişte stânjenitoare; muncitorii nu mai ştiu în cine să se încreadă. Unii dintre ei lucrează de zece ani pentru Eiffel; ştiu că inginerul e un om de onoare, că n-a înşelat niciodată pe nimeni. Dar acum se apropie cu toţii de prăpastie. Nu mai e timp pentru sentimentalism; loialitatea se opreşte în pragul nevoilor reale, al pericolelor.

— Dar la siguranță vă gândiți? întreabă unul dintre ei, ieşind din mulțime şi avansând până la baza grinzilor metalice.

Gustave schițează un zâmbet. Ştie că trebuie s-o facă. E nevoit să recâştige cu orice preț respectul şi încrederea oamenilor. Aşa că sare de pe mormanul de grinzi la sol, ca un bărbat tânăr. Apoi ajunge din câteva salturi la baza pilonului.

Muncitorii îl privesc uluiți cum îşi scoate haina, o aruncă pe jos şi începe să se urce cu mâinile goale pe construcție...

Nu le vine să creadă. Cu atât mai mult cu cât grinzile noi sunt foarte alunecoase, iar el poartă pantofi de oraş.

Atunci când, ajuns la zece metri deasupra lor, îi alunecă un picior şi riscă să cadă, unul dintre muncitori strigă:

— Domnu' Eiffel, aveți totuşi grijă!

Grija aceasta îl însufleţeşte! Iată-l cum îşi escaladează turnul cu agilitatea unei maimuţe, surprins de propria dibăcie. În fundul sufletului, ştie că are din nou douăzeci şi şase de ani, iar certitudinea asta îl face de neînvins.

Ajuns la jumătatea distanței, se agață cu brațele deasupra capului şi îşi lasă picioarele să se balanseze în gol. De acolo, de sus, nu mai vede trăsăturile fețelor, ci doar o armată de chipuri brune, roşiatice, care nu fac niciun zgomot.

— Vom ajunge până la afurisitul de etaj întâi, pe urmă, vă dublez salariile. Vă convine?

Câteva momente, nu răspunde nimeni. Pe urmă, cineva strigă un „da!”

Încrezător, care devine curând un concert entuziast.

— Ăsta e turnul Franței, dar mai ales, al nostru! Al meu, al vostru!

Oamenii îşi recapătă încrederea. Aveau nevoie de el, trebuia să fie acolo. S-au simțit abandonați, dar dacă el e aici, însuflețindu-i aşa cum face în clipele acestea, sunt în stare să urce până la Lună.

— Împreună am început turnul acesta, împreună îl vom termina...

Un val de bucurie ajunge până la el, iar unii dintre muncitori vor chiar să i se alăture, agățându-se de grinzi. Dar Gustave nu se mai uită în jos. Cu privirea pierdută în zare, cu inima bătându-i puternic, îi zâmbeşte soarelui şi se întreabă dacă în clipa asta, în dulcea lor paranteză, Adrienne e amețită de aceeaşi fericire.

36

Paris, 1887

A fost vreodată Gustave Eiffel mai fericit? A mai cunoscut o asemenea plenitudine? Ca şi cum cursa nebunească în care s-a avântat acum aproape jumătate de secol nu numai că nu şi-a găsit sfârşitul, ci şi-a aflat o nouă coerență, o identitate frumoasă şi sinceră.

Faptul că a regăsit-o pe Adrienne şi a recucerito nu înseamnă că-şi retrăieşte tinerețea, nu înseamnă că a înviat un trecut apus, cu atât mai puțin că s-a cufundat în nostalgie; înseamnă că a continuat ceea ce a fost întrerupt.

Firește că viața lui Gustave, căsnicia lui, copiii lui n-au fost nicidecum nişte compromisuri; cu atât mai puțin, nişte paliative care să-l ajute să reziste în toți acei ani. Dar dă

dovadă brusc de o asemenea forță, de o asemenea energie; când o simte pe Adrienne în brațele lui, totul are sens. Ca şi cum ea ar întruchipa acel număr de aur îndrăgit de arhitecți.

Pentru fosta sa logodnică e la fel. Adrienne trăieşte din nou, la rândul ei. Toți acei ani petrecuți sub un clopot de sticlă, la adăpost în acel cocon de confort țesut de bietul Antoine – soțul devenit temnicer, iar casa, temniță –, o făcuseră să uite savoarea extraordinară a autenticului. O noțiune atât de simplă, atât de prostească, dar care-şi găseşte din plin sensul în ochii lui Gustave: sinceritatea.

Bineînțeles că au trecut anii, bineînțeles că ei au îmbătrânit, dar iubirea are măreția de-a transcende erele, de-a aboli timpul, de-a purta un cuplu într-o dimensiune lipsită de orice cronologie. Nu există decât logica sentimentelor, dulcea muzică a simțurilor, a bucuriilor împărtăşite, o complicitate pe care nimeni n-o poate înțelege în afară de ei doi, căci ei sunt artizanii acesteia.

Şi mai este uimirea aproape sufocantă de a se trezi unul lângă altul, asemenea unui vis ce stăruie dincolo de somn. Unul dintre acele visuri care dau sens vieții.

În ciuda exaltării amețitoare a regăsirii, cei doi amanți sunt nevoiți să se confrunte cu realitatea. Gustave Eiffel e unul dintre faimoşii constructori din Franța, iar Adrienne Restac, soția unuia dintre renumiții jurnalişti. E cu neputință să li se distrugă fericirea. Nu vor fi încă o dată despărțiți!

Prin urmare, trebuie să fie discreți, să intre într-un joc al umbrelor, să nu se „lase prinşi”.

— Suntem ca nişte pensionari care se întâlnesc la ora când se culcă lumea, îi spune Gustave lui Adrienne într-o seară, când vine iar să-l viziteze în strada Batignolles.

— N-am locuit niciodată la pensiune, protestează ea, punând pe masa cea mică alimente pentru cină: pâine, cotlete de fript în sobă şi o sticlă de vin pommard (de la accident, n-a mai băut niciodată vreun pahar de bordeaux!) – Din fericire, răspunde Gustave îmbrățişând-o tandru ca s-o ducă în pat. Altfel, ne-am fi îndrăgostit cu toții de tine.

Adrienne izbucneşte în râs.

— Am visat dintotdeauna să am o escortă şi...

Eiffel nu-i dă voie să termine fraza şi-i pune o mână pe gură.

— Am hotărât să nu te mai împart cu nimeni.

Îi smulge hainele fără să-i pese de nasturii care sar pe podea cu un zornăit sec.

*

Astfel se desfăşoară serile lor, nopţile lor, săptămâni în şir. Nu se miră nimeni, căci Gustave îşi petrece zilele pe şantier. Cât despre Claire, ea nu pune nicio întrebare, nu e scandalizată să găsească încăperea tatălui ei neatinsă, cu patul făcut, când vine dis-de-dimineaţă cu cei mici ca să-l trezească.

— Unde e tata?

— Îşi petrece deseori nopţile pe şantierul turnului.

— Tata munceşte aşa de mult...

— Turnul ăsta e marea lui iubire, ştiţi bine, nu?

— Nu suntem noi?

— Ba da, bineînţeles, dar cu artiştii trebuie să ştim să împărţim iubirea...

E, oare, sinceră Claire? Nu are vreo bănuială? Ba are, desigur, însă de câteva săptămâni îl vede pe taică-său atât de luminos, de senin, de fericit, încât preferă să nu ştie mai multe şi respectă o fericire atât de vădită. Mai ales că bucuria aceasta e molipsitoare: pe şantier, muncitorii sunt animaţi de entuziasmul patronului lor.

— Domnu' Eiffel, parc-aţi avea douăzeci de ani!

— Turnul ăsta mă întinereşte, ce să fac?! De atâția ani visez la el: să-l văd aievea e ca o cură de tinerețe.

Gustave nu ştie dacă vorbeşte despre turn când spune asta...

De altfel, îi e greu să păstreze tăcerea, secretul lui. Ar dori să vorbească despre Adrienne, să-i strige numele, să-i cânte frumusețea, gingăşia, cu o ardoare aproape copilărească. E adesea nevoit să se abțină să-i povestească totul lui Compagnon, care nu se fereşte să-i pună unele întrebări: – Ce se întâmplă, Gustave? Nu te-am mai văzut niciodată aşa. Aproape că nu mai critici nimic.

— Şi te plângi din cauza asta?

— Cu timpul, mă obişnuisem.

Gustave râde, bătându-l sănătos pe spate pe colaboratorul său înainte de-a urca patru câte patru treptele turnului ca să ajungă la forma primară a etajului întâi, pe care speră să-l finalizeze în câteva zile.

Căci totul se îmbină atât de bine, se potriveşte cu asemenea claritate, încât Gustave e buimăcit. Desăvârşeşte capodopera absolută, sinteza visurilor lui; posedă în acelaşi timp opera şi femeia vieții sale.

Într-un fel, Adrienne e cea care-l ține cu picioarele pe pământ.

— Altfel, universul tău s-ar limita la zile petrecute în Champ-de-Mars şi nopți petrecute aici, cu mine, îi spune ea aducându-i ziarele, ultimele apariții literare, comentariile despre spectacolele la modă în Paris.

— Nu mă interesează toate astea, spune el strâmbându-se şi ridicând în aer acel Horla[18] oferit de Adrienne. Maupassant ăsta e un trădător: e unul dintre cei care au semnat petiția astăiarnă. Şi degeaba se făleşte cu demnitatea lui, e un desfrânat, un nebun. L-am întâlnit de multe ori...

Adrienne se încolăceşte în jurul amantului ei şi-i şopteşte cu voce exagerat de elogioasă:

— Fiindcă ție nu-ți place desfrâul?

Gustave se înseninează, dar acea petiție faimoasă încă-l răneşte. S-a simțit cu adevărat trădat.

— Cel puțin Hugo şi Zola n-au luat parte la mascarada asta, zice el, arătând spre Choses Vues[19] şi La Terre[20], alte

[18] Le Horla, culegere de nuvele scrise în 1887 de Guy de Maupassant (N.t.).

[19] Choses Vues, culegere de note şi amintiri ale scriitorului Victor Hugo, publicată cu titlu postum în 1887 (N.t.).

apariţii recente aduse de Adrienne la Pensiunea Salcâmilor, pe care el le-a aşezat în bibliotecă fără să le citească...

— Dar nici nu te-au apărat...

— Îmi acordă prezumţia de nevinovăţie şi aşteaptă să-mi vadă turnul „în picioare", ca să zic aşa. Dar urăsc acele pieze-rele care judecă fără să ştie, fără să vadă...

La drept vorbind, dincolo de refugiul celor doi îndrăgostiţi, sunt vremuri complicate. Tot Adrienne e cea care-l informează pe Gustave despre neajunsurile din lume. Franţa rămâne pe picior de război cu Germania, căci ocuparea Alsaciei şi a regiunii Moselle e o rană deschisă. În luna aprilie a fost cât pe ce să izbucnească un conflict din pricina unei poveşti de spionaj greşit interpretate.

Popularitatea generalului Boulanger, poreclit generalul Revanşă, e în creştere. În ochii unei părţi a populaţiei, el e singurul care îi poate reda Franţei mândria, orgoliul. Chiar dacă ţara se dezvoltă din plin pe tărâm tehnic şi ştiinţific – turnul Eiffel fiind cea mai clară dovadă –, Franţa rămâne mutilată şi umilită. Iar Boulanger stârneşte cu atâta eficienţă latura revanşardă, încât guvernul e speriat.

---

[20] La Terre, roman publicat de Émile Zola în 1887 [În limba română, Pământul, traducere din limba franceză de Nicolae Teică, Editura Eminescu, Bucureşti, 1982] (N.t.).

De aceea se încearcă acum amuțirea lui, îndepărtarea lui, el fiind asociat cu afaceri obscure legate de traficul decorațiilor, în care nu există, de fapt, dovezi că ar fi implicat.[21]

— Omul acesta exagerează, remarcă Gustave. Vrea să ne arunce din nou în război.

— Spui asta de teamă că un conflict ți-ar putea opri toate şantierele? Întreabă Adrienne, care-l cunoaşte bine pe Gustave al ei.

Gustave recunoaşte că e atât de fericit, că totul e atât de perfect, încât cea mai mică piedică ar distruge acest echilibru pe care l-a căutat atâta vreme.

— Dar cu țara cum rămâne? întreabă râzând Adrienne, care iubeşte egoismul piramidal al amantului ei.

— Țara? I-am dat deja prea mult. Acum vreau să mă dedic ție.

— Mie... şi turnului tău, nu?

---

[21] În septembrie 1887, o anchetă a Poliției a descoperit o rețea infracțională care practica traficul de decorații. În scandal a fost implicat Jules Grévy, preşedintele Republicii, care a fost ulterior nevoit să demisioneze (N.t.).

— Ştii bine că e aproape unul şi acelaşi lucru...

37

Paris, 1887

Lumina razantă se filtrează prin copacii tot mai dezgoliți. Nuanțele sunt brune, lucitoare, cu acea mireasmă caracteristică de tufăriş în noiembrie: o aromă de scoarță de copac şi de iaz.

Când Adrienne a propus plimbarea asta prin pădure, Gustave a protestat pe motiv că are să fie frig, că toamna era deja târzie, că arbuştii erau îmbibați de umezeală la sfârşit de noiembrie, că aveau poate să se întoarcă acasă bolnavi.

— Desigur, bunicule, a răspuns ea râzând, mângâindu-i fața.

El n-a găsit niciun motiv de protest...

Acum, lungiți în iarba uscată, presărată cu frunze moarte cu aromă îmbătătoare, la adăpost de vânt şi sub un soare

uimitor de călduț, Gustave ştie că n-ar vrea pentru nimic în lume să se afle în altă parte.

— Te-am răpit puțin din mijlocul echipei tale, recunoaşte Adrienne, jucându-se cu o rămurea pe care o plimbă pe fața lui Gustave.

El râde, apăsându-şi mai tare capul pe genunchii amantei sale.

— Ne e aşa de bine, şopteşte el, totul e aşa de plăcut, aşa de liniştit.

Adrienne are dreptate: el le-a dat o zi liberă muncitorilor ca să-i felicite pentru reuşita din ajun: au ajuns la primul etaj! Şi l-au făcut la timp, aşa cum anunțase inginerul şi cum stipula contractul cu statul. Şi nimeni nu şi-a cruțat eforturile de când s-a încheiat greva. Eiffel anunțase cincisprezece zile, iar lucrarea a durat o lună şi jumătate, dar au evitat falimentul, iar acesta e singurul lucru care contează. Prin urmare, meritau din plin ziua asta de odihnă în mijlocul săptămânii.

— Vă vedem mâine, la sărbătorire, domnu' Eiffel? l-a întrebat Brénichot.

— Cred că am să-mi acord o dimineață de leneveală, a mărturisit inginerul. Şi voi ar trebui să faceți la fel. După o zi ca a noastră, somnul nu-i va dăuna nimănui.

— O zi? a râs Brénichot. Vreți să ziceți o săptămână, o lună!

Muncitorul avea dreptate: viața a luat-o la goană în toamna aceasta! Gândindu-se la cele petrecute, lungit printre bălării, lui Gustave i se pare că s-a multiplicat, că a trăit douăzeci de vieți. Şi totuşi, rareori a simțit că e atât de mult el însuşi.

Numai Dumnezeu ştie cât de încercat a fost începând din luna septembrie. Nu s-a mulțumit să oprească o grevă, ci a fost nevoit să-şi înfrunte creditorii într-o şedință la banca Crédit Lyonnais, la jumătatea lunii septembrie, unde s-a trezit în fața unui consiliu de bancheri astenici şi îngrijorați care-l amenințau cu oprirea creditării. Aceşti bătrânei nu-şi făceau griji pentru trăinicia construcției, ci pentru rentabilitatea ei! Niciunul dintre ei nu-şi putea închipui că nişte gură-cască vor dori să se urce la trei sute de metri deasupra Parisului. Într-un gest de sfidare – Compagnon pălise –, Eiffel a rupt pur şi simplu relația sa cu Crédit Lyonnais, închizându-şi chiar şi conturile personale, pe ale societății, pe ale filialelor!

Disperare pentru bancă, fiindcă nu se aşteptase la un divorț atât de radical.

Însă Gustave s-a schimbat mult: nu mai vrea compromisuri; într-un elan adolescentin, a preferat să se încreadă în mica Bancă Franco-Egipteană, ipotecându-şi toate bunurile, cu condiția să-şi poată continua construcția turnului său.

— Merg înainte, chiar şi dacă va trebui să mă îndatorez pe o mie de ani, înțelegi?

I-o trântise el lui Compagnon, dărâmat.

— Nu, nu înțeleg...

Dar acum, când primul etaj e gata, Gustave ştie că a procedat bine. El, care n-a fost niciodată un jucător, care s-a ferit întotdeauna de hazard, s-a încrezut totuşi în steaua lui norocoasă.

— Tu eşti talismanul meu, Adrienne, spune el, ridicându-se în capul oaselor ca să-i apuce buzele.

Ea zâmbeşte şi-l sărută cu gingăşie.

— Dacă am putea fi întotdeauna exact aşa cum suntem acum... spune ea, sprijinindu-se de trunchiul fagului care-i adăposteşte în această dimineață târzie.

În jurul lor, resturile unui picnic; chiar şi câteva haine pe care au uitat să şi le pună din nou când s-au îmbrăcat înainte de micul dejun.

— Să fim întotdeauna aşa, în iarbă? întreabă Gustave zâmbind.

— În iarbă şi fericiți, da...

Gustave se preface că se strică de râs.

— Ne-am plictisi. Ne-ar durea spatele. Sunt furnici.

Adrienne izbucneşte în râs şi-şi mângâie amantul pe frunte, trecându-şi degetele prin părul lui sur.

— Tu te-ai plictisi, îl corectează ea.

— Şi tu. Şi nici nu există vreun fluviu în care să te arunci.

În fața acestei imagini, zâmbetul lui Adrienne păleşte o clipă, căci îşi aminteşte de vremuri trecute; apoi simte cum îi revine fericirea, o formă de înțelepciune blândă, de încredere.

— Sunt mândră de tine, iubitule...

Şi ea a trăit o mie de vieți de când cu noaptea lor la Salcâmi. Gustave o ia cu el pe şantier imediat ce poate, după plecarea muncitorilor. Noaptea le e complice, căci Adrienne n-ar fi îndrăznit să urce pe treptele acestea atât de înguste, pe scările acestea perforate, în plină zi. Îl urmează totuşi pe Eiffel, fiind cât pe ce să-şi piardă echilibrul din când în când, dar el o susține de fiecare dată. Şi ce bine le este acolo sus, singuri, ca pe vârf de munte, ca la prova unui vapor, cu

faţa biciuită de vântul toamnei. Uneori, ea surprinde pe chipul lui Eiffel o pasiune atât de mare, atât de absolută, încât nu-şi poate ascunde uimirea.

— Îl priveşti cu nişte ochi...

— Pe cine?

— Pe turnul tău.

— Eşti geloasă?

Eiffel râde auzind acest fals reproş, dar nu poate nega pasiunea sa mistuitoare pentru opera aceasta nebunească. Este încununarea tuturor credinţelor lui, a tot ceea ce a întreprins de la începutul carierei lui. Iar Adrienne a devenit piatra de temelie a acestei încununări, rostul atâtor ani de muncă. Gelozia lui Adrienne e trecătoare. Toate soţiile de creatori sunt nevoite să-şi împartă bărbatul cu arta lui.

Iar el se pricepe atât de bine să vorbească despre asta, s-o înflăcăreze şi pe ea.

Când nu urcă împreună pe turn, o duce noaptea în birourile sale şi-i arată machetele, proiectele, fotografiile, îi dezvăluie tot ceea ce a realizat în urma fugii lui din Bordeaux, acum douăzeci şi şapte de ani. Iar pe Adrienne o pasionează toate astea. Nu-şi reţine niciodată întrebările, dar în acelaşi timp, aduce mereu vorba despre turn. Încearcă să înţeleagă

structura însăşi a acestei construcţii revoluţionare, extraordinară şi totodată aberantă, ce stârneşte necontenit dezbateri şi scandaluri la dineurile pariziene. Când subiectul se iveşte în conversaţiile lor, Adrienne se abţine mereu să-l înfrunte. Chiar dacă e discretă, nu se arată niciodată în lume cu Gustave şi are grijă să-şi găsească „scuze" credibile, trăieşte totuşi la Paris. E chiar o pariziană cunoscută, măritată cu unul dintre cei mai incisivi gazetari. Meseria lui Antoine înseamnă adesea răspândirea zvonurilor, colportarea calomniilor, nu-i aşa? Iar atitudinea soţului ei o îngrijorează cel mai tare pe Adrienne... De săptămâni întregi, Antoine e impasibil, aproape inert. N-o întreabă niciodată pe soţia lui unde a fost, n-o descoase niciodată. Se mulţumeşte să-i surâdă, dar aproape că nu-i mai vorbeşte.

Într-un fel, indiferenţa aceasta e mai greu de suportat decât o gelozie sinceră şi asumată. Totuşi, Restac îşi permite câte un zâmbet abătut şi acid când o surprinde pe Adrienne citind un articol despre turn sau când e pomenit numele Eiffel cu ocazia vreunui dineu parizian. Altceva, nimic. Niciun reproş, niciun atac. Antoine şi Adrienne trăiesc sub acelaşi acoperiş ca doi străini.

— Ştii, câteodată mă sperie!

— Ţi-a spus ceva?

— Nu, iar asta e mai rău. Se uită la mine, ştie şi nu spune nimic...

Gustave se înfioară. Îl cunoaşte dintotdeauna pe Antoine. Îşi aminteşte că a întrezărit în tinerețe o scânteie de nebunie în ochii lui albaştri. O privire de rechin; ochii aceia care se acoperă cu o membrană subțire când el sare la atac.

— Ar fi în stare să-ți facă rău?

Adrienne face o figură evazivă.

— Mie, nu...

Tăcere. Gustave nu îndrăzneşte să răspundă. Nu vrea ca Antoine de Restac să năruie aceste clipe atât de dulci, în care ei sunt atât de fericiți. Dar nu se poate abține.

— Vrei să ne oprim? Asta e?

Un nou zâmbet liniştitor din partea lui Adrienne, care se apleacă spre Eiffel şi-l sărută iar pe frunte, pe vârful nasului, pe obraji, pe bărbie, pe gât. Îi ocoleşte doar buzele înadins, cu o privire lascivă.

— Eşti un prost, Gustave.

Dar inginerul nu glumeşte.

— Vrei să încetăm să ne mai vedem?

Adrienne tace iar şi se sprijină din nou de trunchiul fagului. Deasupra lor, o ciocănitoare a atacat tocmai scoarța copacului, iar ea se miră să vadă o astfel de pasăre în acel anotimp târziu. În copilărie, îşi petrecea timpul în pădurea părinților săi şi nimic n-o făcea mai fericită decât suspinele codrului.

— Am să vorbesc cu el... zice ea cu jumătate de gură.

— Când?

— În seara asta. După ce ne întoarcem la Paris...

Inima lui Eiffel bate tot mai repede, iar el e cuprins de o amețeală mult mai puternică decât atunci când păşeşte ca un acrobat pe grinzile ce unesc de acum cei patru piloni pentru a forma primul etaj al turnului său.

— Eşti sigură?

Adrienne îl priveşte cu o intensitate arzătoare.

— Dar tu, Gustave? Tu eşti sigur?

Fără să răspundă, el o apucă de gât şi o sărută, mai s-o sufoce.

38

Paris, 1887

Adrienne s-a întors acasă mai devreme ca să-şi aştepte soţul. Ştie că, miercurea, Antoine goleşte halbe cu amicii lui jurnalişti la Marguery, pe Bulevards, şi că revine cu tolba plină de bârfe. Ea a făcut o baie lungă şi relaxantă, nu ca să se purifice după ziua aceasta la pădure, ci ca să-şi încălzească trupul înainte de înfruntarea a cărei perspectivă o îngheaţă.

Gustave i-a repetat totuşi că au timp, că mai pot aştepta puţin, că această clandestinitate are o magie adolescentină, farmecul unei taine; însă Adrienne e hotărâtă: se va întâmpla în seara asta.

Acum şade la gura căminului, în salonul cel mare peste care s-a aşternut noaptea, luminat doar de flăcări.

Priveşte încăperea asta mare cu un fel de stupefacţie. Totul îi pare greoi, butucănos, apăsător. Cum a putut să trăiască aici atâţia ani? Să găsească plăcere, echilibru? Chiar bucurie? De acum, îi pare ceva artificial. Consideră casa aceasta ca pe un decor de teatru. Nu mai joacă într-o piesă, ci intră în sfârşit în viaţă. De douăzeci şi şase de ani, a fost captivă între două acte. Şi când îi vine în minte chipul lui Gustave, când se gândeşte la mireasma corpului său, la

forța gesturilor sale, la voința extraordinară a acestei ființe, viața ei sub un clopot de sticlă îi pare de-a dreptul derizorie.

— Adio, Adrienne, spune ea, ca şi cum ar fredona un cântecel pentru copii, aruncând în foc o fotografie cu ea şi Antoine pe care a găsit-o într-un sertar.

În adâncul sufletului, o voce subțire îi şopteşte că a făcut un gest inutil de cruzime. A trecut multă vreme de când Antoine e mort pentru ea, de când duc vieți paralele, de când el îşi petrece nopțile la Chabanais[22] sau la una dintre admiratoarele lui de proastă factură care-i îndrăgeşte verva şi-i pândeşte portmoneul. Totuşi, lui Adrienne îi face plăcere să vadă figura soțului ei cum se umflă, se deformează, se preface într-o aureolă, apoi, într-un furuncul, apoi se înnegreşte şi ia foc. De altfel, şi fața ei trece prin aceeaşi transformare pe jarul din vatră. Dar Adrienne şi-a desăvârşit deja metamorfoza. Salamandra a ieşit din foc, pisica şi-a găsit o nouă viață. Nu mai rămâne decât să limpezească lucrurile, să le rostească.

Adrienne se uită la pendula din salon: ora nouă şi jumătate şi Antoine nu s-a întors încă acasă. Cum se face că întârzie chiar în momentul în care ea doreşte să-i vorbească? Viața e plină de ironii acide.

---

[22] Una dintre renumitele şi luxoasele case de toleranță din Paris, din secolul al XIX-lea până în anul 1946, când acestea au devenit ilegale în Franța (N.t.).

Ca să-şi uşureze aşteptarea, frunzăreşte ultima carte a lui Gyp[23], foarte căutată prin saloane zilele acestea, al cărei titlu îi prevesteşte în mod ironic seara: Joies conjugales. Dar nu izbuteşte să se concentreze pe mai mult de trei fraze.

Cuvintele încep foarte curând să-i danseze în faţa ochilor, mintea ei o ia razna, se strecoară pe fereastră şi ajunge pe malul Senei, la baza turnului. Acolo va fi ea mâine-seară. I se va alătura lui Gustave, liberă, fericită şi totul va putea începe în sfârşit.

La ora zece şi jumătate, uşa de la intrare e trântită violent. Adrienne tresare: adormise. Lemnele din cămin sunt aproape consumate. Ultimele urme de jar aruncă în salon o lumină de cavernă, iar când Antoine intră în încăpere, lumina de la intrare pare de o intensitate arzătoare.

— Ia te uită, eşti aici?

Antoine e surprins s-o găsească acolo, dar întoarce repede capul şi se îndreaptă clătinându-se până la bar, pe care-l deschide cu o mână nesigură.

„A băut...", se gândeşte Adrienne, tot mai încordată, căci asta nu va uşura situaţia. Antoine poate deveni arţăgos, ba chiar violent la beţie. L-a văzut cum recurge la pumni, cum se ia la bătaie pe trotuar, ca un salahor, cu oameni care

[23] Sibylle Riquetti de Mirabeau (1849-1932), dramaturgă şi romancieră franceză (N.t.).

dovedesc lipsă de respect față de el. Şi nu se va dezmetici din beție, căci îşi toarnă un pahar mare de absint cu degete tremurătoare, înainte de-a se aşeza pe fotoliul din fața ei, de cealaltă parte a căminului. Văzând focul, întinde brațul şi apucă un buştean mare pe care-l aruncă în vatră. Jarul e încă atât de fierbinte, iar lemnul, atât de uscat, încât ia foc imediat.

Atunci, la lumina flăcărilor, se văd unul pe celălalt.

Adrienne priveşte un bărbat cu trăsături scobite adânc pe fața cu contururi crispate, cu o privire sticloasă, acidă şi instabilă din pricina alcoolului. Antoine contemplă o femeie pe care n-o mai cunoaşte, o ființă care-şi împarte viața cu el ca cineva cu care s-ar întâlni la restaurant. Fireşte, ar fi putut să lupte, dar n-a avut puterea. Cel puțin, nu i-a luat în seamă pe bârfitori. A lăsat faptele şi vorbele să curgă. Şi pe urmă, el însuşi s-a bucurat dintotdeauna de independență, permițându-i lui Adrienne să-şi trăiască viața, să-şi aleagă prietenele, să se ducă unde poftea. Însă acum, când e privit chiorâş, când înfloresc vorbele cu subînțelesuri, când e ridiculizat cu porecle, situația e diferită. Din păcate, când se află în fața soției sale, Antoine de Restac se simte ca împietrit în plină mişcare; un fel de respect instinctiv, aproape temător, care l-a cuprins mereu şi care este, în ciuda anilor scurşi, ultimul avatar al iubirii sincere pe care i-a purtat-o în vremurile de început ale căsniciei lor.

— Ai avut o zi bună? întreabă el în sfârşit, vorbind greu, căci absintul tocmai i-a ars limba.

Adrienne îl priveşte cu răceală. Nu mai există niciun pic de afecțiune în ochii ei, nici măcar milă, doar o indiferență uşor ostenită şi resemnarea de a îndeplini o sarcină care n-a încântat niciodată pe nimeni.

— Ştiu că ştii, Antoine...

Restac nu reacționează. Adrienne a observat totuşi bine: nici măcar umbra unei grimase. Nu face decât să ia cleştii pentru a pune la loc buşteanul care a căzut între suporturile pentru lemne şi striveşte vatra. Flăcările se întețesc, luminându-le din nou chipurile.

Adrienne are senzația că-i sunt strânşi plămânii ca într-un corset. Liniştea asta devine sufocantă.

— Spune ceva!

Restac continuă să privească flăcările fără să clipească, asemenea pisicilor care par hipnotizate până în pragul sacrificiului. Apoi, foarte încet, întoarce capul spre soția lui.

Pe Adrienne o îngheață ceea ce vede. Masca a căzut în sfârşit. El îşi arată adevăratul chip, negru, aspru, stăpânit de o violență rece.

— De ce nu mi-ai spus totul acum doi ani, când l-am regăsit pe Gustave?

Adrienne nu ştie ce să răspundă. E amuțită de o timiditate sinceră, de parcă ar da un examen. De parcă orice răspuns ar urma să fie pedepsit. Izbuteşte doar să ridice din umeri, evazivă, furioasă că dă dovadă de atâta laşitate.

— Dar scandalul, reia el cu voce scăzută, la scandal te-ai gândit?

Remarca aceasta îi redă curaj lui Adrienne. Iată, prin urmare, ce contează pentru el: Antoine de Restac nu e un soț înşelat, ci un burghez îngrijorat pentru rangul său. Nu e vorba despre o inimă frântă, ci despre calomnii, despre bârfe.

Gazetarul e aidoma ştirilor veninoase pe care le publică uneori printre articolele sale, fără semnătură, care pot distruge un om, o familie, de dragul unui joc de cuvinte.

— Nu-mi pasă de scandal, Antoine.

Soțul ei îşi stăpâneşte un râs sec. Se joacă din nou cu cleştele, scormonind focul aşa cum îşi modifică artistul o pânză, nu ca să caute perfecțiunea, ci ca să găsească altceva, un unghi diferit.

— Poate că ție nu-ți pasă. Şi eu, până la urmă...

Se afundă în fotoliu şi-şi priveşte soția cu o bucurie răutăcioasă:

— Dar el, Adrienne?

— Gustave mă iubeşte.

Antoine tresare. Asta nu s-a spus nicicând cu atâta simplitate, cu evidența aceasta sfâşietoare care-i picură pe inimă ca o ploaie acidă. Restac e chiar surprins că e încă afectat de acest lucru. O fi gelozia? Orgoliul? Un vechi instinct al proprietății? Sau pur şi simplu o confirmare a faptului că a trecut timpul, iar viața lui a rămas în urmă?

— Nu-ți vorbesc despre iubire, reia el, servindu-se cu un nou pahar de absint. Îți vorbesc despre reputație. Şi despre bani.

Aceste două cuvinte o exasperează pe Adrienne, care-şi măsoară soțul din priviri cu dispreț. Se vede că el îi uşurează sarcina.

— Reputația şi banii: vasăzică, doar atât contează pentru tine?

Îşi vede soțul regăsindu-şi un soi de bucurie malițioasă în fața acestei întrebări, ca şi cum ar pregăti o lovitură perfidă.

— Gustave are nevoie de amândouă dacă vrea să-şi continue cariera glorioasă.

Restac se îndeasă în fotoliu şi-şi împreunează degetele peste burta rotunjită, în postura unui mâncăcios sătul. Ochii îi lucesc tot mai tare şi zâmbeşte în cele din urmă. Un zâmbet lipsit de bucurie, la fel de trist ca o ruină.

— Consiliul Parisului se pregăteşte să voteze ca sumele alocate turnului să nu-i fie vărsate la primul etaj, ci la al doilea.

Adrienne îşi pierde pe dată siguranţa de sine, căci înţelege: dacă fondurile aşteptate (şi anunţate!) nu sosesc în această săptămână, pe Gustave îl aşteaptă cu certitudine falimentul. Simţindu-se din nou în avantaj, Restac adoptă o figură de înţelept, cu pleoapele încreţite, şi adaugă că de la Consiliul Parisului i s-a cerut părerea tocmai pe această temă.

— Şi după cum ştii... domnii aceştia mă ascultă...

Soţia lui e doborâtă. Iată, aşadar, ce punea el la cale de săptămâni întregi. Iată de ce nu spunea nimic, lăsa totul să se întâmple, observa fără o vorbă, cu o complicitate falsă, pregătindu-şi riposta cu o răbdare de fier.

De parcă ar vrea să dea lovitura de graţie, Restac se îndreaptă spre birou, de unde scoate un dosar gros. Îl deschide şi se apropie de soţia lui, care se fereşte fără să vrea. Sunt articole, liste, scrisori, cărţi poştale, corespondenţe. Toate au unul şi acelaşi subiect: ura împotriva lui Eiffel şi a turnului său blestemat.

— Vrei să citeşti petiţiile? Sunt toate aici...

Adrienne e îngrozită. Nu l-ar fi crezut niciodată pe Antoine în stare de aşa ceva.

Nu disprețul îi stinge iubirea, însă astăzi îi dă o armă în plus împotriva oricărui regret, a oricărei remuşcări. El o dezgustă.

— De câteva săptămâni adun documentele astea. Toţi prietenii mei de la toate gazetele care le primesc prin poştă le păstrează pentru mine. În timp ce voi vă iubeaţi, eu am alcătuit un adevărat ierbar!

Bucuria lui Restac e hidoasă. Adrienne vede în el un gargui, o reptilă cleioasă.

— Cu tot ce este aici, chicoteşte el, am cu ce să-l îngrop pe Gustave sub un maldăr de gunoaie. Vrei să citeşti?

Soţia lui e îndurerată, disperată, dar şi îngrozită. Antoine e în stare de orice. E de ajuns să reverse acest şuvoi de mocirlă către consilierii Parisului pentru ca ei să decidă că gluma a durat destul. Pentru Gustave, asta va însemna faliment, ruşine, cădere liberă.

— Mă dezguşti, şuieră ea, ridicându-se din fotoliu. Dar cu el am să trăiesc, ştii?

Restac păleşte. Mâinile încep să-i tremure, în timp ce Adrienne merge cu spatele spre uşa salonului, cufundându-se tot mai mult în întuneric.

— N-o să fim despărțiți a doua oară!

Antoine de Restac sare din fotoliul său. Străbate grăbit încăperea. Adrienne simte groaza ce-i străpunge plămânii, dar e deja prea târziu. E în fața ei, lipit de ea, iar ea nu mai îndrăzneşte să se mişte. Pe chipul lui se aştern o mie de sentimente, între care domină furia şi un fel de plăcere atroce, de parcă s-ar bucura de puterea să. Ca şi cum ar ținti cu arma, ridică dosarul peste capul soției lui şi-i spune simplu, cu voce calmă: – Gândeşte-te...

39

Paris, 1887

Doamne, ce privelişte frumoasă! Ori de câte ori urcă acolo, Claire rămâne fără cuvinte. S-a încrezut dintotdeauna în tatăl ei, fascinată de voința lui tenace, uneori, dureroasă – nu i-a fost mereu simplu să fie fiica cea mare a lui Gustave Eiffel, mai ales după moartea mamei lor. Dar contemplă încă

o dată realizările lui uluitoare, aplecată peste balustrada aceasta asemenea unui balcon pe cerul Parisului.

— Ar fi păcat să cazi astăzi. Aşteaptă până se termină al treilea etaj, căderea va fi şi mai frumoasă...

Claire izbucneşte în râs şi se întoarce spre taică-său: radiază de bucurie. Nu l-a văzut niciodată atât de fericit, atât de încrezător. S-a schimbat aşa de mult în ultimele luni! Gustave Eiffel a fost dintotdeauna un om pudic; la moartea lui Marguerite, a făcut tot posibilul ca să-şi protejeze copiii de lumea cea aspră, străduindu-se să le ofere o afecțiune pe care, la drept vorbind, nu i-a fost mereu simplu s-o arate. Însă i-a fost alături Claire, blândă, mămoasă, iubitoare, prezentă. Şi iată că i-a venit rândul şi ei să devină femeie, în curând, mamă.

Bietul Adolphe a tras din greu de trei ani, de când lucrează la Întreprinderile Eiffel. Dar a fost şi supus unei încercări. O Claire Eiffel trebuie meritată, iar Gustave trebuie să se asigure că „novicele" se ridică la înălțimea scumpei lui fiice. Şi totul s-a petrecut cu bine. În ciuda piedicilor, a temerilor, a grevelor, a îndoielilor, turnul se ridică puțin câte puțin în fiecare zi, iar Claire visează la nunta ei.

— M-am gândit că am putea face totul în tonuri de alb, spune Claire, când tatăl ei se apleacă peste balustradă şi umerii li se ating.

Eiffel urmăreşte la câțiva metri sub ei, acrobațiile unuia dintre muncitorii lui, care asamblează două grinzi cu o grație de dansator. Ce aventură, totuşi! Şi ce vis frumos!

— Rochia mea, bineînțeles, continuă Claire, cu privirea pierdută în zare, dar şi florile şi decorurile...

— Albul nu e o idee idioată pentru o nuntă, glumeşte Gustave. Te-ai gândit bine, draga mea.

Claire îi dă o palmă afectuoasă ca să-l pedepsească pentru ironie, dar el râde şi mai tare.

Nunta... La urma urmei, de ce nu? Ieri, cu Adrienne, în pădure, nu erau, oare, ca doi logodnici tineri, în inima naturii complice? Acum, că ea se va despărți de Antoine, că va fi în sfârşit a lui, n-ar fi nicio piedică să devină soț şi soție.

Micuții lui ar avea, în sfârşit, o mamă, căci Claire devine independentă, îşi construieşte propriul cămin. Totul pare să se aranjeze atât de bine, să se îmbine aidoma acelor fragmente metalice care se completează, se combină, se echilibrează, formând structura aceasta ca o pânză de păianjen în care sunt prinse nişte insecte.

Gustave îşi priveşte tandru fiica.

— Mama ta ar fi mândră de tine. De femeia care ai devenit...

Claire întoarce capul privind în zare, cu ochii umeziți dintr-odată. Tatăl ei aminteşte rareori despre Marguerite.

— Mi-e dor de ea, şopteşte Claire, înainte să inspire o porție mare din aerul parizian.

Eiffel îşi cuprinde fata pe după umeri, iar ea se cuibăreşte imediat lângă el.

De parcă ar ține piept unei desfăşurări prea mari de sentimente – nu degeaba e fiica lui Gustave –, Claire se refugiază din nou în visările ei matrimoniale, închipuindu-şi deja sărbătoarea, ținutele, bufetul...

— Mi-ar plăcea să nu-ți inviți toate cunoştințele, tată. N-o să fie o inaugurare, ci doar o nuntă.

Gustave râde iar.

— Îți promit, draga mea.

Îşi zice că s-ar putea cununa cu toții în aceeaşi zi. De ce nu? Dar ideea îi pare imediat odioasă. Biata Claire! Nu poate să-i răpească o asemenea zi. Imaginea e de ajuns ca să-l înveselească din nou, iar el întârzie mai ales să le-o prezinte pe Adrienne celor pe care-i îndrăgeşte cel mai mult pe lume. Să le-o prezinte cu adevărat.

— Claire!

— Da, tată!

Eiffel o priveşte ciudat. Dintr-odată, el e cel care pare un băieţel. De parcă ar vrea să mărturisească o prostie pe care a comis-o.

— Voiam să-ţi spun...

Dar de ce se întrerupe?

— E chiar atât de grav? întreabă Claire, mai degrabă înduioşată de timiditatea tatălui ei decât îngrijorată.

— Există o femeie în viaţa mea...

Mărturisirea a fost rostită cu glas scăzut, pe un ton vinovat. Dar Claire îl priveşte cu şi mai multă afecţiune. Oare o consideră vreo prostuţă? Chiar îşi imaginează Eiffel că nimeni n-a observat nimic? Vizitele nocturne pe şantier; venirile târzii acasă; până şi firele de păr pe care le găseşte pe umerii hainelor lui, când face ordine în dulapurile tatălui.

— Ai să vezi, reia Eiffel, apucându-şi fiica de mână, e o femeie deosebită.

Claire încuviinţează.

— Da, e adevărat, tată. O femeie uimitoare. Şi foarte frumoasă.

Gustave e stupefiat. Nu mai îndrăzneşte să spună nimic. Vasăzică, ştie? Sau a ghicit doar? Nu contează, el se simte uşurat, din nou. Ziua a început atât de plăcut – el ştiind că Adrienne era pe cale să se despartă de Antoine şi că avea să vină la el în seara asta şi să nu mai plece niciodată – şi iată că dragostea lui e acceptată, consfinţită de familia lui. Ce l-ar putea face mai fericit?!

— Ai să mă ajuţi să le dau vestea fraţilor tăi?

Pe Claire o mişcă într-atât întrebarea aceasta, încât lacrimile i se ivesc iar în ochi. Dă din cap întorcându-şi privirea. Jos, sub turn, au început cu adevărat construcţiile pentru Expoziţia universală din 1889. Însă nimic nu este la înălţimea turnului visat, gândit, dorit şi ridicat de tatăl ei.

— Ea va veni aici în seara asta, spune Gustave. Vom trăi împreună, fără îndoială.

Împreună cu voi, dacă vreţi...

Degetele lui Claire se cuibăresc într-ale lui, iar ea şopteşte:

— Sunt fericită pentru tine.

40

Paris, 1887

S-a lăsat noaptea. Toți muncitorii au plecat, iar Gustave e singur pe şantierul său.

Doar el şi turnul lui. Ar dori să mai prelungească puțin fericirea aceasta egoistă.

În sfârşit, toate se pun cap la cap, într-o perfecțiune tulburătoare. Peste o oră i se va alătura adevărata femeie a vieții lui şi nu-l va mai părăsi. Însă până atunci se bucură de această senzație aeriană, aproape sufocantă, care-i dă iluzia că păşeşte pe mătase. În seara asta totul se va schimba. Într-un fel îşi ia rămas-bun de la trecut. Nu de la tinerețea sa, pe care a regăsit-o. Ci de la anii de muncă, de încăpățânare, de furie, de eficacitate. I se strânge inima gândindu-se la tot ceea ce urmează să se schimbe de acum înainte. E un mic doliu, senin şi dulce, dar care presupune o plecare. Oare el e cel care merge înainte, oare se îndepărtează trecutul sau e viața, care o apucă pe o cale în care n-ar fi crezut niciodată, dacă i-ar fi fost prezisă cu doar doi ani în urmă?

Adrienne e acum aici. Iar viața lui Gustave începe cu un A mare, la fel ca turnul lui care se înalță pe cerul Parisului, gata să-l străpungă.

Liniştea e încântătoare, aproape magică. Ca şi cum oraşul şi-ar lua un răgaz.

Construcția e una cu cerul, curând se va îmbina cu stelele. Gustave îşi aminteşte de o noapte aidoma, acum douăzeci şi şapte de ani, în care hoinărea astfel pe un şantier. Era şi un fluviu, care se numea Garona, şi o femeie care avea să vină şi să se arunce în apă, dar el nu ştia încă. Astăzi, ştie; iar certitudinea asta îi face inima să bată mai tare, îi dă palpitații de bucurie, atât de puternice, încât e nevoit să se sprijine de soclul pilonului. Chiar dacă se joacă de-a adolescentul zvăpăiat, e totuşi un bărbat matur, încercat de viață şi de trecerea timpului. Adrienne are o înfățişare tinerească surprinzătoare, dar Gustave a depăşit de mult timp vârsta de cincizeci de ani, iar doctorii săi se roagă de el să nu se obosească prea mult. Lui Eiffel nu-i pasă! A avut dintotdeauna energie. Drogul său e acțiunea şi n-ar putea trăi fără proiecte, fără această forță a noului, a îndrăznelii, care l-a împins dintotdeauna să fie cel mai bun, să fie primul.

— Să fiu singurul... şopteşte el, amețit de atâta orgoliu.

Dar nu-i pasă că e atât de vanitos. Nu-l pândeşte nimeni aici, iar el se mai bucură puțin de ultimele momente ale primei sale vieți.

Dintr-odată, un zgomot în noapte. Paşi care se apropie. Gustave devine atent şi scrutează întunericul. Sunetul vine dinspre intrare.

Se apropie. Inima îi bate tot mai tare: da, sunt într-adevăr nişte cai. Şi scârțâitul atât de special al osiilor unei trăsuri.

Înfiorat, Gustave îşi simte pielea ca de găină şi se îndreaptă grăbit spre poarta de intrare.

Trăsura e acolo, pe partea cealaltă, nemişcată.

Gustave îi zâmbeşte, de parcă ar conține puțin din Adrienne. Apoi rămâne şi el nemişcat. Căci astfel a visat scena aceasta, aproape ca pe o pictură. Gustave, de o parte a gardului, Adrienne, de cealaltă, apoi cele două ființe care străbat noaptea îndreptându-se una spre cealaltă şi se întâlnesc la granița celor două lumi, a vieților lor, aşa cum se trece vadul unei ape. Atunci va începe cu adevărat existența lor.

Dar nu se întâmplă nimic.

Caii bat din copite, iar unul dintre ei nechează încet. Vizitiul fumează o pipă, privind în gol, apoi se uită la turnul acesta ciudat care se înalță peste capul lui.

Nimic mai mult. Perdelele trăsurii sunt trase, iar Gustave zăreşte o lumină slabă, în ciuda grosimii țesăturii.

După câteva minute, Eiffel începe să se îngrijoreze. De-a ce se joacă Adrienne?

Să fie o mică şaradă ca să-l ademenească, asemenea unui duel, în care unul dintre combatanţi e nevoit să pătrundă pe teritoriul celuilalt, deşi s-au înțeles că se vor întâlni la jumătatea drumului?

Apoi un zgomot metalic. Sunetul unui zăvor.

Când se deschide uşa trăsurii, Eiffel e totodată uşurat şi îngrijorat. Comedia asta începe să fie lipsită de gust. Mai ales că nu iese nimeni.

Cu o reticență instinctivă, Gustave deschide poarta şi iese din şantier. Totul îi pare că se lungeşte, de parcă trăsura s-ar îndepărta pe măsură ce el se apropie de ea. Apoi, deodată, trăsura e acolo, în fața lui. Mirosul cailor îl izbeşte în față, amestecat cu un parfum binecunoscut, din fericire: al lui Adrienne.

Porțiera deschisă ascunde încă interiorul trăsurii, iar Gustave refuză să meargă mai departe. Dar se trezeşte făcând ceva ridicol: se suie pe treapta de urcare.

Atunci, are senzația că i se opreşte inima.

— Bună seara, Gustave...

41

Paris, 1887

Rareori a văzut nişte ochi atât de violenţi. Antoine nu-l priveşte, îl arde. Lângă el, pe banchetă, Adrienne se uită drept înainte, de parcă n-ar dori să înfrunte realitatea acestor clipe; de parcă prezența ei ar fi simbolică, impusă.

Eiffel nu mai înţelege. Ce se întâmplă? De ce au venit amândoi? Ce înseamnă comportamentul lui Adrienne? Iar Restac îl ţintuieşte cu o privire ce exprimă o ură jovială, ca şi cum a venit aici ca să joace un renghi malefic...

— Adrienne!

Ea nu răspunde. Nu întoarce capul. I-a tremurat doar mănuşa aşezată pe genunchi; are poziția unui manechin de ceară.

— Urcă, zice Antoine, arătând spre bancheta din fața lor.

Cuprins de greață, Eiffel se saltă în cabină, iar Antoine închide porțiera.

— Singuri, în sfârşit, spune el ironic, făcându-i cu ochiul soției lui, care-şi reține o grimasă de silă.

Gustave e perplex. Nimic nu se petrece aşa cum a prevăzut. Construcția gândită de inginer se năruie într-o clipă, în râsul batjocoritor al lui Restac.

— Ce vrei, Antoine?

— Eu? Nu vreau nimic. Adică nimic nou. Vreau ca totul să fie cum a fost, asta-i tot...

Eiffel descoperă un om rănit, mai puțin agresiv. După tot ceea ce s-a petrecut în ultimele luni, Restac are toate motivele să fie furios. A venit aici pentru o ultimă pledoarie, de formă? Dacă-i aşa, de ce n-a venit singur, să discute ca între bărbați, în loc s-o supună pe Adrienne acestui spectacol de bâlci?

— Nu poți să furi în felul ăsta viața oamenilor, Gustave. Voi, arhitecții, inginerii, credeți că vedeți mai sus, mai departe. Considerați că sunteți de neînvins, dar e fals... Viața nu ascultă de formule, de ecuații.

Gustave vede fața tremurătoare a lui Antoine. Confesiunile acestea sunt dureroase. Însă Adrienne e cea mai ciudată:

rămâne mai departe neclintită, uitându-se înainte cu încăpățânare, ca şi cum nu ar trebui să-şi privească amantul.

— Am cunoscut-o pe Adrienne când ieşea din spital, unde a stat aproape un an, imobilizată la pat, cu trupul tăiat în două.

Cu un gest ciudat de afectuos, Restac îşi ia soția de mână. Cea mai stranie e reacția lui Adrienne, care nu-l respinge. Degetele-i par inerte, ca o mănuşă moartă.

— Era singură, iar eu eram acolo...

Eiffel vede cum vibrează obrajii lui Adrienne, de parcă ar reveni la viață.

— Eu n-am construit nici poduri, nici turnuri, dar am iubit-o şi o iubesc. I-am redat viața.

Ochii lui Adrienne lucesc, buzele îi tremură.

— Nu poți avea totul, Gustave. Lasă-ne în pace...

Acum, o lacrimă prelungă se prelinge pe chipul ei frumos, ca pentru a-i sublinia conturul oval. Eiffel e stupefiat.

— Adrienne, spune el, cu voce stinsă, fără ca ea să binevoiască a-l privi.

Dimpotrivă, întoarce capul în partea opusă, spre perdeluța trăsurii.

— Plecăm în seara asta, conchide Restac.

Gustave tresare. Nu, nu e cu putință, nu e adevărat.

— Nu poți! strigă Eiffel.

— Chiar aşa?

Fața lui Restac s-a schimbat. Bărbatul cel sincer care-şi mărturisea dragostea față de soție şi-a pus la loc masca cinică şi acră. Gazetarul sângeros s-a întors şi-şi scrutează vechiul camarad cu o ură rece.

— Ce ai fi tu în stare să sacrifici din iubire pentru Adrienne? Nu vorbesc de prietenia noastră, e deja sacrificată...

— Totul! răspunde Gustave dintr-o suflare. Viața mea!

Restac izbucneşte în râs văzând exaltarea lui Eiffel. Ochii lui aruncă scântei.

— Ia te uită! S-ar arunca în gol ca să seducă! Zău, la vârsta ta, Gustave...

Fără a se întoarce spre ei, Adrienne îşi apucă soţul de braţ.

— Opreşte-te, Antoine...

Lui Eiffel îi vine puţin inima la loc: în sfârşit, îi aude vocea. Însă ea nu mai spune nimic şi revine la nemişcarea insuportabilă.

Restac atinge uşor mâna soţiei sale, aşa cum ar face-o un medic, dar nu renunţă la tonul ironic.

— Eşti gata să mori pentru nevasta mea? Bravo, e frumos. Prostesc şi frumos. Ar fi chiar un fapt divers drăguţ. Şi te cred destul de nebun încât să fii în stare... Sub alura ta distantă, ai fost dintotdeauna cel mai exaltat dintre noi doi. Feriţi-vă de cei timizi...

Restac deschide porţiera trăsurii cu o lovitură puternică de picior. Izbitura face vehiculul să vibreze, iar ei aud caii cum nechează surprinşi. Dar mai ales simt o boare îngheţată cum pătrunde în cabină. Apoi, în ciuda nopţii, zăresc turnul.

Luna a ieşit din nori, aruncând asupra metalului o lumină lăptoasă, onirică.

Priveliştea e uluitoare.

— Şi el, Gustave?

Eiffel nu înțelege.

— Eşti gata să-l sacrifici şi pe el? Să fii nevoit să renunți la el fiindcă statul renunță la proiect? Iar Consiliul Parisului îți taie finanțarea? Uneori, o campanie de presă e de ajuns...

Restac tace, pândind cea mai mică reacție a lui Gustave.

Eiffel e stupefiat, dezgustat. Prin urmare, aşa se încheie povestea? Un şantaj vulgar. O tocmeală sordidă, nedemnă.

Gustave nu are glas. O tăcere de câteva clipe, în care e singur la răscruce de drumuri şi nu ştie ce să răspundă.

În cele din urmă, Adrienne îşi întoarce capul. Ştie ce se petrece în mintea lui Eiffel; dilema e înfiorătoare şi nimeni n-a dorit aşa ceva, mai ales ea.

Gustave citeşte o iubire profundă, sinceră pe chipul ei. Dar vede şi tristețea aceasta abisală, renunțarea. Fiecare trăsătură de pe fața ei e marcată de resemnare. Dacă se sacrifică cineva, ea este aceea, doar ea.

— E hotărârea mea, Gustave. Nu a lui Antoine. Nu a ta...

Eiffel simte lacrimi în ochi. Ar vrea s-o ia în braţe, s-o strângă, ar vrea ca totul să dispară într-o prăpastie a memoriei lor, ca nimic să nu se fi întâmplat vreodată, ca ei să fie din nou la Bordeaux, pe malul Garonei, în acea baracă mică unde, pentru prima oară...

Dar nu. Toate astea s-au sfârşit. Anii au trecut, trupurile au îmbătrânit, inimile au împietrit. A venit vremea alegerilor, a hotărârilor lipsite de bucurie. A sacrificiilor. Astăzi, toată lumea va pierde câte ceva. Fiecare va pleca umilit, cu inima grea, ca şi cum a sfărâmat tocmai inocenţa rămasă în suflet.

— E hotărârea mea, repetă Adrienne înainte să-l apuce pe Gustave de mână.

Restac se retrage pe locul său, căci cei doi amanţi stau în faţa lui, foarte aproape de el, de parcă n-ar mai exista. Strânge din dinţi, închide ochii, ca un bolnav care ştie că tratamentul e pe sfârşite. Dar Adrienne şi Gustave nici nu-l mai văd. Sunt cufundaţi într-o contemplaţie reciprocă. Cât de fericiţi au fost! Au crezut cu adevărat că totul e posibil, că puteau să străbată timpul, să sfideze viaţa, să frângă destinul. Simt atâtea amintiri arzătoare trecând dintr-o mână în alta, de parcă ar trăi din acelaşi sânge. Şi cât de greu le e să se despartă acum! Mâna lui Gustave se retrage puţin, dar degetele lui Adrienne se agaţă de ale lui. Nu rostesc nicio vorbă, respiră cu aceeaşi răsuflare, îşi ţine fiecare ochii cufundaţi în privirea celuilalt.

Apoi braţele lor se lasă în jos, ca ale unor păpuşi de cârpă.

Disperarea e atât de cruntă, încât le-a pierit glasul.

Când îşi pune picioarele pe treaptă, lui Gustave i se pare că pământul se clatină.

Îşi aminteşte senzaţia pasagerului unui vapor când atinge solul după săptămâni de călătorie în larg. O ameţeală de fiecare clipă.

Momentul cel mai greu abia acum urmează. Să nu se întoarcă. Să nu încerce o ultimă privire, care ar durea încă şi mai mult. Gustave cel din 1860 ar fi făcut-o.

Ar fi aşteptat, ar fi atacat, s-ar fi luptat aşa cum făcuse când sosise la familia Bourgès. Dar Eiffel cel din 1887 s-a maturizat. E, oare, mai bun? Mai rău? Nu astfel se pune întrebarea. E diferit şi n-are nimeni ce face. Gustave şi Adrienne au vrut să anuleze timpul, să reînvie trecutul. E o fericire trecătoare. Viaţa e pur şi simplu altfel.

Pe măsură ce se îndepărtează de trăsură şi aude cum se închide porţiera, ca şi cum i s-ar înfige un cuţit în inimă, Eiffel refuză mai ales să gândească. Oare sacrificiul lui Adrienne, care ia această hotărâre ca să-l ferească de o alegere, e cea mai frumoasă dovadă de iubire? Suferinţa îl gâtuie, de parcă ar vrea să-l sufoce cu sărutările ei, dar s-a terminat. S-a terminat cu totul. Aude acum potcoavele cailor lovind şoseaua şi trăsura urnindu-se. Când intră pe poartă, sunetul se îndepărtează, uşor, timid. Pe urmă, nimic. Gustave Eiffel e singur cu turnul său.

Epilog

Paris, 31 martie 1889

L-a văzut vreodată aşa de frumos? Gustave are impresia că nu l-a privit cu adevărat niciodată până acum. I-a ocupat prea mult gândurile; a trăit prin şi pentru el, adormind cu imaginea lui, zâmbindu-i la trezire, gândindu-se la el clipă de clipă. Acum sunt amândoi aici, faţă-n faţă: în sfârşit! Îşi vede opera nefardată, în splendoarea ei uluitoare.

Mulţimea e entuziasmată. Spectatorii flutură mici steaguri în culorile albastru-alb-roşu. Au venit cu sutele pe Champ-de-Mars, strecurându-se prin şantierele clădirilor învecinate, încă neterminate. Expoziţia universală se deschide peste o lună şi marea parte a pavilioanelor sunt în întârziere. Minarete, pagode, fortăreţe, sere, colibe, e un adevărat tur al lumii pornind de la Şcoala Militară! Dincolo de public, Gustave zăreşte muncitori care taie cu fierăstrăul, lustruiesc, măsoară, sar pe acoperişuri, fac gesturi ample, laborioase. Dacă nu e totul gata în ziua deschiderii, nu ei se vor face de ruşine, ci întreaga lor naţiune.

Inginerul se simte foarte uşurat la gândul acesta. În ceea ce-l priveşte, şi-a încheiat treaba. Stă în picioare pe podium, încorsetat în costumul lui de ceremonie; se întoarce o clipă

şi-l mai priveşte încă o dată. Ce idee frumoasă, bronzul acela roşu! Ca şi cum construcţia a fost îmbrăcată cu cea mai frumoasă rochie, ca să meargă la bal! Culoarea aceasta îi dă o strălucire senzuală ce reflectă soarele primăvăratic. Au avut noroc cu cerul. Ultimele săptămâni au fost cam mohorâte, dar primăvara a sosit dintr-odată, de parcă a vrut şi ea să sărbătorească botezul acestui turn ce se înalţă cu atâta bucurie spre nori.

Eiffel e destul de mulţumit că inaugurarea s-a făcut în avans. Desigur, s-ar mai fi putut finisa câteva detalii, dar cine le observă?! Publicul e fascinat, entuziast, contrazicându-i pe toţi clevetitorii care au tăcut, de altfel, pe măsură ce construcţia înainta. La al doilea etaj, mai rămăseseră doar câţiva riverani care boscorodeau. La cel de-al treilea, niciun strigăt, în afara celor de bucurie, de uimire, de admiraţie.

— Tare mi-ar plăcea să urc acolo, sus, le spuneau copiii părinţilor, trecând pe sub construcţia gigantică.

— Trebuie să aşteptăm deschiderea Expoziţiei, draga mea.

— O să fie curând?

— În luna mai.

— Ai să mă aduci şi pe mine?

— Dacă eşti cuminte, poate...

De câte ori a auzit Gustave acest dialog, ca un balsam pe inima lui?

De altfel, deşi inaugurarea are loc astăzi, vizitatorii nu vor putea urca în turn decât când se va deschide Expoziția. Mai sunt nişte detalii de pus la punct la scări şi la ascensoare. Aşadar, e un botez pe jumătate.

Ar fi putut totuşi să refuze inaugurarea asta în avans? Ar fi trebuit? Nu, Eiffel n-a avut de ales. Totul e o afacere politică, aşa cum se întâmplă de obicei. Cu declarațiile lui pompoase şi popularitatea lui în ascensiune, generalul Boulanger e la doi paşi de a destabiliza Republica, iar presa comentează zilnic pe tema asta, adesea cu indulgență. Era nevoie aşadar să fie abătută privirea publicului, să fie împins să admire nu un militar cu galoane incomod, un veritabil copil al Republicii, o operă de fier, o mândrie națională.

Şi trucul a funcționat. În câteva zile, gazetele n-au mai vorbit decât despre asta.

N-a fost cotidian care să nu găzduiască pe prima pagină articole despre inginer şi nebunia lui din metal, numită de acum turnul Eiffel.

E atâta bucurie pe Champ-de-Mars! Cu publicul la picioare şi turnul în spate, Gustave are sentimentul că se află între două lumi, dar oare n-a fost viața lui mereu astfel?

Simte o mână care se strecoară într-a lui.

— E totul bine, tată?

Claire îl priveşte cu afecțiune profundă. Îşi ține cealaltă mână pe pântecele destul de rotunjit.

— Ce an frumos! şopteşte Eiffel, dând o sărutare fugară pe părul fiicei lui.

Nu e momentul să se dea în spectacol. Dar publicul nu-i dă mare atenție inginerului. Vizitatorii încearcă mai degrabă să identifice toate aceste personaje care urcă unul după altul pe un podium tot mai neîncăpător.

— Tipul de acolo nu e cumva Sadi Carnot? întreabă o voce din mulțime.

— Nicidecum. Preşedintele nu-i aici. O să vină la deschiderea Expoziției.

— Şi cel din stânga?

— E Tirard, preşedintele Consiliului.

— Şi ăla cu mustăți mari?

— Lockroy, un fost ministru.

— Văd că ştii tot ce mişcă.

— Ei, nu chiar, mă informez şi eu...

Gustave zâmbeşte auzind dialogurile astea, purtate ici, colo.

— Şi domnul cu păr argintiu care o ține de mână pe tânăra însărcinată?

— A, nu ştiu. Un portărel, probabil. Un tip oarecare...

Auzind această replică, Eiffel şi fiica lui izbucnesc într-un râs nebun. Dar trebuie să-şi regăsească repede seriozitatea, căci răsună primele măsuri ale muzicii unei fanfare. Dincolo de mulțime, pe un podium identic, orchestra interpretează un Sambre et Meuse[24] solemn, care sporeşte entuziasmul mulțimii. Toată lumea aplaudă, strigă „Trăiască Franța!”, „Trăiască Alsacia!”, „Trăiască preşedintele Carnot!” Alături de Eiffel, politicienii îşi aruncă priviri complice şi satisfăcute: ceremonia îşi îndeplineşte țelul.

Încep discursurile nesfârşite. Eiffel îşi aude numele pomenit, schițează zâmbete, se înclină, dar acționează automat. Elogiile acestea se schimbă, iar el e departe, la mii de leghe

[24] Cântec patriotic francez compus în 1870 de Robert Planquette, transformat ulterior în marş militar (N.t.).

de mulțime. Trupul îi e aici, sclav al gravitației, dar spiritul îi pluteşte acolo, sus, la trei sute de metri deasupra Parisului, lângă acea capsulă mică ce-i încununează turnul. Ce drum lung au străbătut amândoi! Ce departe sunt față de pilonul lui Koechlin şi Nouguier, acel proiect în care el n-a crezut!

S-au petrecut atâtea în doar trei ani! Eiffel îşi aminteşte instinctiv aceşti trei ani de nebunie, de exaltare, de pasiune. Şi de suferință. Ori de câte ori îi apare o fantomă în minte, o evită, aşa cum întorci spatele unor amintiri. E încă prea devreme, prea dureros. Şi totuşi, pentru ea a făcut toate acestea. Datorită ei a reuşit. Chiar şi absentă fiind, s-a aplecat peste umărul lui, pândindu-i şi cea mai măruntă hotărâre, ca şi cum îi şoptea mereu la ureche ce paşi să urmeze, ce cale să aleagă, fără a greşi niciodată. Se simțea ocrotit într-un fel, asemenea marinarilor care pornesc pe mare cu binecuvântarea unui sfânt, a unei zâne. Iar turnul acesta este ea, nu poate fi decât ea, fiindcă l-a dorit la fel de mult ca el, cu aceeaşi pasiune.

— Dragă Eiffel, asta e cu siguranță cea mai frumoasă zi din viața dumneavoastră! Felicitările mele!

Eiffel zâmbeşte din nou. Se aude chiar mulțumind, în uralele mulțimii. Dar nu mai e el cel care vorbeşte. Sau abia o face. Gustave e departe, ținând o mână invizibilă.

N-a revăzut-o niciodată. După cum îl anunțase Antoine, au plecat amândoi. Au părăsit Parisul fără o vorbă. Şi n-a fost nimeni impresionat. Jurnaliştii nu sunt re-gretați nicicând.

Iar femei frumoase vor mai fi. Şi mai tinere, şi mai fermecătoare.

În timp ce-i trece gândul acesta prin minte, privirea îi e atrasă. Nu e o siluetă, ci mai degrabă o pată de culoare, o umbră purpurie. E acolo, în mijlocul mulțimii.

Gustave o observă, căci e singura care nu se mişcă. Spectatorii se agită, îşi ridică privirile spre turn, îşi şoptesc la ureche, ronțăie biscuiți sau dansează în sunetele fanfarei care cântă încă în surdină, în ciuda discursurilor oficiale. Însă ea rămâne neclintită. Ca o statuie plasată în public. O statuie în rochie purpurie, cu fața acoperită de o voaletă. Totuşi, Gustave n-o mai vede decât pe ea. Când ia cuvântul Lockroy şi aminteşte că nu mai e ministru, dar că el este cel care a lansat acest proiect minunat, lui Eiffel îi pare că toată lumea tace. O linişte asurzitoare se aşterne peste Champ-de-Mars. Gurile se cască în gol, oamenii se deplasează fără zgomot, muncitorii bat cuie mute. Îşi aude doar propria respirație şi foşnetul degetelor necunoscutei care-şi ridică voaleta.

Ochii ei nu s-au schimbat. Felini, imenşi, arzători, ocupă întregul spațiu, iar Gustave crede că mulțimea a dispărut. Privirea aceea care-l învăluie cu admirație, afecțiune, dragoste şterge totul. Şterge publicul aşa cum şterge ranchiuna, suferința, absența, dorul. Ea e acolo, în ciuda a toate, în ciuda celorlalți, în ciuda lor înşişi. Iar acum, când ochii ei de pisică se umplu de lacrimi – lacrimi de bucurie, de uşurare –, Gustave îşi simte fața vibrând de emoție. Totul e atât de viu dintr-odată. Senzația îl năuceşte şi abia se mai ține pe picioare.

— Ți-e bine, tată?

Claire l-a luat iar de mână şi-l priveşte îngrijorată. Ultima oară l-a văzut plângând la înmormântarea lui Marguerite. Dar azi tatăl ei lăcrimează. Nu cu suspine adânci, stânjenitoare, doar două picături mici ce-i străbat faţa şi se pierd în drăguţa lui barbă sură, pe care l-a ajutat s-o tundă azi-dimineaţă.

— Totul e bine, draga mea.

Când ridică iar capul, umbra purpurie a dispărut. Mulţimea şi-a regăsit vacarmul, bucuria zgomotoasă. Elogiile oficialităţilor se înşiră mai departe ca perlele. Şi ea nu mai e acolo.

Junghiul din stomac e teribil, aproape de nesuportat. Dar atunci zăreşte, dincolo de fanfară, în mijlocul şantierelor învecinate, o siluetă purpurie care se îndepărtează. În clipa când trece de o pagodă anamită, se întoarce pentru ultima oară. În ciuda distanţei, Gustave vede ochii de pisică. Şi acel surâs, pentru totdeauna imens.

Apoi Adrienne dispare.

— Iar acum îi voi da cuvântul eroului zilei, uneia dintre cele mai mari glorii naţionale ale noastre, unui om care onorează Republica şi Franţa: domnului Gustave Eiffel.

Gustave reacționează cu greu. I se pare că percepe totul ca şi cum ar fi învelit în vată.

Şi-a părăsit din nou corpul şi zboară deasupra Parisului, mângâind vârful turnului. Şi totuşi e acolo, pe acel podium. Şi tot el e cel care, după ce şi-a sărutat fiica, scoate nişte foi de hârtie din buzunarul interior.

Mulțimea a tăcut. Dacă până acum oamenii au fost distrați în timpul pălăvrăgelilor politice, acum sunt atenți. Au venit pentru el şi pentru nimeni altcineva. Pentru el şi turnul său.

Gustave se aude vorbind, dar nu-i pasă. Ceea ce tocmai a văzut, în ciuda distanței, în ciuda mulțimii, a redat un sens pentru tot ceea ce a făcut de doi ani încoace. Şi e fericit. Dragostea lui are de acum o semnătură, înfiptă pentru totdeauna în pământul Parisului, aşa cum îşi scrijelesc îndrăgostiții inițialele pe trunchiul unui copac.

A convenit să le explice oamenilor cum s-a născut acest turn, prin ce aventuri a trecut, ce alegeri a făcut, ce îndoieli a avut. Când enumeră cifrele, pe care le distilează cu o precizie de expert – Claire l-a pus să-şi repete discursul chiar azi-dimineață –, publicul exclamă câte un „O!” admirativ.

— Turnul Eiffel măsoară exact 300 de metri. Cu un steag, ajunge la 312.

Dimensiunile bazei sunt 125 de metri pe 125 de metri. A avut nevoie de 18 038 de piese metalice şi 2 500 000 de nituri. Are 1 665 de trepte, de la sol la vârf...

Fiecare cifră e întâmpinată cu urale. Şi Gustave continuă, în ovațiile unei mulțimi copleşite de admirație.

Şi totuşi, e ceva ce nu spune. Un amănunt pe care-l păstrează pentru el, ca pe cea mai dulce dintre taine. Nici fiica lui nu va afla vreodată, căci sunt lucruri care nu-i privesc decât pe cei care se iubesc. Încheindu-şi discursul în aclamațiile mulțimii, Gustave Eiffel şopteşte pentru sine, ca şi cum ar trimite o sărutare unei amintiri dragi: – Are forma literei A.

Anexă

Protestul artiştilor împotriva turnului Eiffel, 14 februarie 1887

Domnului Alphand,

Domnule şi dragă compatriot,

Noi, scriitori, pictori, sculptori, arhitecți, amatori pasionați ai frumuseții până acum intacte a Parisului, protestăm din toate puterile, cu toată indignarea, în numele bunului-gust francez disprețuit, în numele artei şi al istoriei franceze amenințate, împotriva ridicării în inima capitalei noastre a inutilului şi monstruosului turn Eiffel, pe care ironia publică, marcată adesea de bun-simț şi spirit justițiar, l-a botezat deja cu numele de „turn Babel".

Fără a cădea în exaltarea şovinismului, avem dreptul să proclamăm sus şi tare că Parisul este oraşul fără rival în lume. Deasupra străzilor sale, a bulevardelor sale largi, de-a lungul cheiurilor sale admirabile, din mijlocul minunatelor sale promenade se ivesc cele mai nobile monumente zămislite de geniul uman.

Sufletul Franței, creator de opere de artă, străluceşte prin această abundență maiestuoasă din piatră. Italia, Germania, Flandra, atât de mândre pe bună dreptate de moştenirea lor artistică, nu posedă nimic comparabil cu a noastră, iar Parisul atrage curiozitate şi admirație din toate colțurile Universului. Vom permite, prin urmare, profanarea tuturor acestora? Va continua să se asocieze Parisul cu excentricitățile, cu imaginația mercantilă a unui constructor de maşini, pentru a se urâți ireparabil şi a se dezonora? Căci turnul Eiffel, pe care nu l-ar dori nici America cea comercială, înseamnă, fără nicio îndoială, dezonorarea Parisului. Fiecare o simte, fiecare o spune, fiecare este profund îndurerat, iar noi nu suntem decât un ecou firav al opiniei universale, atât de îndreptățit îngrijorată. În cele din urmă, când străinii vor veni să ne viziteze Expoziția, vor striga uimiți: „Ce? Asemenea oroare au găsit francezii ca să ne ofere o idee despre bunul lor gust atât de lăudat?" Şi vor

avea dreptate să ne disprețuiască, fiindcă Parisul sublimului stil gotic, Parisul lui Jean Goujon, al lui Germain Pilon, al lui Puget al lui Rude, al lui Barye *etc.* Va deveni Parisul domnului Eiffel.

De altfel, pentru a se înțelege mesajul nostru, este de ajuns să se imagineze preț de o clipă un turn excesiv de ridicol ce domină Parisul, asemenea unui horn gigantic şi negru de uzină, strivind cu masivitatea lui barbară catedrala Notre-Dame, Sainte-Chapelle, turnul Saint-Jaques, Luvrul, Domul Invalizilor, Arcul de Triumf, toate monumentele noastre, umilite, toate arhitecturile noastre, micşorate, ce vor dispărea în acest vis stupefiant. Şi timp de douăzeci de ani, vom vedea cum se lungeşte asupra întregului oraş, fremătând încă de geniul atâtor secole, vom vedea cum se lungeşte ca o pată de cerneală umbra odioasă a odioasei coloane din tablă cu bolțuri.

Dumneavoastră, domnule şi dragă compatriot, dumneavoastră, care iubiți atât de mult Parisul, care l-ați înfrumusețat, care l-ați ocrotit de atâtea ori împotriva distrugerilor administrative şi a vandalismului întreprinderilor industriale, vă revine onoarea de a-l apăra încă o dată. Vă încredințăm îndatorirea de a pleda cauza Parisului, ştiind că veți face uz de întreaga energie, de întreaga elocvență pe care o inspiră unui artist ca dumneavoastră dragostea pentru frumos, pentru măreție, pentru dreptate. Iar dacă strigătul nostru de îngrijorare nu este auzit, dacă argumentele dumneavoastră nu sunt ascultate, dacă Parisul persistă în ideea de a dezonora Parisul, dumneavoastră şi noi vom fi făcut măcar astfel încât să fie auzit un protest care onorează.

Au semnat deja:

Meissonier, Ch. Gounod, Charles Garnier, Robert Fleury, Victorien Sardou, Édouard Pailleron, H. Gérôme, L. Bonnat, W. Bouguereau, Jean Gigoux, G.

Boulanger, J.-E. Lenepveu, Eug. Guillaume, A. Wolff, Ch. Questel, A. Dumas, François Coppée, Leconte de Lisle, Daumet, François, Prudhomme, Élie Delaunay, E. Vaudremer, E. Bertrand, G.—J. Thomas, L.P. Henriquel-Dupont, A.

Lenoir, G. Jacquet, Goubie, E. Duez, de Saint-Marceaux, G. Courtois, P.-A.-J.

Dagnan-Bouveret, J. Wencker, L. Doucet, Guy de Maupassant, Henri Amic, Ch.

Grandmougin, François Bournaud, Ch. Baude, Jules Lefebvre, A. Mercié, Cheviron, Albert Jullien, André Legrand, Limbo etc., *etc.*

Cuprins

Prolog

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

Epilog

Anexă